

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ПО ЦЕЛ "ИНВЕСТИЦИИ ЗА РАСТЕЖ И РАБОТНИ МЕСТА"

CCI	2014BG05M2OP001
Заглавие	Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж"
Версия	3.0
Първа година	2014
Последна година	2020
Допустими от	01.01.2014
Допустими до	31.12.2023
Прилагане на член 96, параграф 8 от регламента за общоприложимите разпоредби	
Съществено изменение (изискващо одобрение от ЕК — вж. член 96 от регламента за общоприложимите разпоредби)	✓
Одобрено от мониторинговия комитет	✓
Обосновка за изменение	Настоящото изменение се налага вследствие на Решение на ЕК № С(2019) 5857 final от 31.07.2019 г., съгласно което междинните цели, включени в рамката за изпълнение по Приоритетна ос (ПО) 1 на ОПНОИР не са изпълнени и тези по ПО2 и 3 на ОПНОИР са изпълнени. Това води до необходимостта от прехвърляне на резерва за изпълнение от Приоритетна ос 1 на ОПНОИР. С оглед постигането на синергия този ресурс е насочен към Приоритетна ос 2 на ОПНОИР. Отразени са и свързаните с това промени в индикаторите и дейностите.
Номер на решението на Комисията	С(2020)109
Дата на решението на Комисията	2020-1-9
Номер на решението за изменение на държавата членка	25.10.2019
Дата на решението за изменение на държавата членка	25.10.2019
Дата на влизане в сила на решението за изменение на държавата членка	31.10.2019
Региони по NUTS, обхванати в рамките на оперативната програма	BG - БЪЛГАРИЯ (BULGARIA)

1. СТРАТЕГИЯ ЗА ПРИНОСА НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА НА СЪЮЗА ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН, УСТОЙЧИВ И ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ И ЗА ПОСТИГАНЕТО НА ИКОНОМИЧЕСКО, СОЦИАЛНО И ТЕРИТОРИАЛНО СБЛИЖАВАНЕ.....8

1.1 СТРАТЕГИЯ ЗА ПРИНОСА НА ПРОГРАМАТА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА НА СЪЮЗА ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН, УСТОЙЧИВ И ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ И ЗА ПОСТИГАНЕТО НА ИКОНОМИЧЕСКО, СОЦИАЛНО И ТЕРИТОРИАЛНО СБЛИЖАВАНЕ 8

1.2 ОБОСНОВКА НА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО НА ФИНАНСОВИТЕ СРЕДСТВА 42

2. ПРИОРИТЕТНИ ОСИ..... 48

2.А ОПИСАНИЕ НА ПРИОРИТЕТНИТЕ ОСИ, РАЗЛИЧНИ ОТ ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ.. 48

2.А.1 ПРИОРИТЕТНА ОС 48

2.А.2 ОБОСНОВКА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕТО НА ДАДЕНА ПРИОРИТЕТНА ОС, КОЯТО ОБХВАЩА ПОВЕЧЕ ОТ ЕДНА КАТЕГОРИЯ РЕГИОНИ, ТЕМАТИЧНА ЦЕЛ ИЛИ ФОНД (КОГАТО Е ПРИЛОЖИМО)..... 48

2.А.3 ФОНД, КАТЕГОРИЯ РЕГИОНИ И ОСНОВА ЗА ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА ПОДКРЕПАТА ОТ СЪЮЗА 48

2.А.4 ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ 48

2.А.5 СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ, СЪОТВЕТСТВАЩИ НА ИНВЕСТИЦИОННИЯ ПРИОРИТЕТ, И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ 49

2.А.6 ДЕЙСТВИЯ, КОИТО ЩЕ ПОЛУЧАТ ПОДКРЕПА В РАМКИТЕ НА ИНВЕСТИЦИОННИЯ ПРИОРИТЕТ (ПО ИНВЕСТИЦИОННИ ПРИОРИТЕТИ)..... 52

2.А.6.1 Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери..... 52

2.А.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите..... 58

2.А.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)..... 61

2.А.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно) 62

2.А.6.5 Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони..... 62

Инвестиционен приоритет..... 62

1а - Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа .. 62

2.А.7 СОЦИАЛНИ ИНОВАЦИИ, ТРАНСНАЦИОНАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО И ПРИНОС ПО ТЕМАТИЧНИ ЦЕЛИ 1—7 63

2.А.8 РАМКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО 63

2.А.9 КАТЕГОРИИ ИНТЕРВЕНЦИИ 63

2.А.10 РЕЗЮМЕ НА ПЛАНИРАНОТО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ, ВКЛЮЧАЩО ПРИ НЕОБХОДИМОСТ ДЕЙСТВИЯТА ЗА УКРЕПВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ НА ОРГАНИТЕ, КОИТО УЧАТ В УПРАВЛЕНИЕТО И КОНТРОЛА НА ПРОГРАМИТЕ, И НА БЕНЕФИЦИЕРИТЕ (КОГАТО Е ЦЕЛЕСЪОБРАЗНО) (ПО ПРИОРИТЕТНИ ОСИ)..... 64

2.А.1 ПРИОРИТЕТНА ОС 66

2.А.2 ОБОСНОВКА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕТО НА ДАДЕНА ПРИОРИТЕТНА ОС, КОЯТО ОБХВАЩА ПОВЕЧЕ ОТ ЕДНА КАТЕГОРИЯ РЕГИОНИ, ТЕМАТИЧНА ЦЕЛ ИЛИ ФОНД (КОГАТО Е ПРИЛОЖИМО)..... 66

2.А.3 ФОНД, КАТЕГОРИЯ РЕГИОНИ И ОСНОВА ЗА ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА ПОДКРЕПАТА ОТ СЪЮЗА 66

2.А.4 ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ 66

2.А.5 СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ, СЪОТВЕТСТВАЩИ НА ИНВЕСТИЦИОННИЯ ПРИОРИТЕТ, И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ 66

2.А.6 ДЕЙСТВИЯ, КОИТО ЩЕ ПОЛУЧАТ ПОДКРЕПА В РАМКИТЕ НА ИНВЕСТИЦИОННИЯ ПРИОРИТЕТ (ПО ИНВЕСТИЦИОННИ ПРИОРИТЕТИ)..... 71

2.А.6.1 Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери..... 71

2.А.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите..... 76

2.А.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)..... 77

2.А.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно) 78

2.A.6.5 Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони.....	78
<i>Инвестиционен приоритет.....</i>	<i>78</i>
<i>10i - Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо (формални, неформални и самостоятелни) начини на учене за повторно включване в образователната система и системата на обучение.....</i>	<i>78</i>
2.A.4 ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ	79
2.A.5 СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ, СЪОТВЕТСТВАЩИ НА ИНВЕСТИЦИОННИЯ ПРИОРИТЕТ, И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ	79
2.A.6 ДЕЙСТВИЯ, КОИТО ЩЕ ПОЛУЧАТ ПОДКРЕПА В РАМКИТЕ НА ИНВЕСТИЦИОННИЯ ПРИОРИТЕТ (ПО ИНВЕСТИЦИОННИ ПРИОРИТЕТИ).....	86
2.A.6.1 Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери.....	86
2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите.....	90
2.A.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно).....	92
2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)	92
2.A.6.5 Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони.....	93
<i>Инвестиционен приоритет.....</i>	<i>93</i>
<i>10ii - Подобряване на качеството и ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, особено за групите в неравностойно положение .....</i>	<i>93</i>
2.A.4 ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ	93
2.A.5 СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ, СЪОТВЕТСТВАЩИ НА ИНВЕСТИЦИОННИЯ ПРИОРИТЕТ, И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ	93
2.A.6 ДЕЙСТВИЯ, КОИТО ЩЕ ПОЛУЧАТ ПОДКРЕПА В РАМКИТЕ НА ИНВЕСТИЦИОННИЯ ПРИОРИТЕТ (ПО ИНВЕСТИЦИОННИ ПРИОРИТЕТИ).....	97
2.A.6.1 Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери.....	97
2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите.....	104
2.A.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно).....	106
2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)	107
2.A.6.5 Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони.....	107
<i>Инвестиционен приоритет.....</i>	<i>107</i>
<i>10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация. ....</i>	<i>107</i>
2.A.4 ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ	108
2.A.5 СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ, СЪОТВЕТСТВАЩИ НА ИНВЕСТИЦИОННИЯ ПРИОРИТЕТ, И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ	108
2.A.6 ДЕЙСТВИЯ, КОИТО ЩЕ ПОЛУЧАТ ПОДКРЕПА В РАМКИТЕ НА ИНВЕСТИЦИОННИЯ ПРИОРИТЕТ (ПО ИНВЕСТИЦИОННИ ПРИОРИТЕТИ).....	112
2.A.6.1 Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери.....	112
2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите.....	115
2.A.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно).....	118
2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)	118
2.A.6.5 Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони.....	118
<i>Инвестиционен приоритет.....</i>	<i>118</i>
<i>10iv - Подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на системите за професионалното образование и обучение, както и тяхното качество,</i>	

<i>включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за стаж</i>	118
2.А.7 Социални иновации, транснационално сътрудничество и принос по тематични цели 1—7	119
2.А.8 Рамка на изпълнението	119
2.А.9 Категории интервенции	120
2.А.10 Резюме на планираното използване на техническа помощ, включващо при необходимост действията за укрепване на административния капацитет на органите, които участват в управлението и контрола на програмите, и на бенефициерите (когато е целесъобразно) (по приоритетни оси).....	121
2.А.1 Приоритетна ос	123
2.А.2 Обосновка за определянето на дадена приоритетна ос, която обхваща повече от една категория региони, тематична цел или фонд (когато е приложимо).....	123
2.А.3 Фонд, категория региони и основа за изчисляване на подкрепата от Съюза	123
2.А.4 Инвестиционен приоритет	123
2.А.5 Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати	123
2.А.6 Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет (по инвестиционни приоритети).....	126
2.А.6.1 <i>Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери</i>	126
2.А.6.2 <i>Ръководни принципи за подбора на операциите</i>	128
2.А.6.3 <i>Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)</i>	131
2.А.6.4 <i>Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)</i>	131
2.А.6.5 <i>Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони</i>	131
<i>Инвестиционен приоритет</i>	131
<i>9i - Активно приобщаване, включително с оглед на насърчаване на равните възможности и активното участие, и по-добрата пригодност за заетост</i>	131
2.А.4 Инвестиционен приоритет	131
2.А.5 Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати	131
2.А.6 Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет (по инвестиционни приоритети).....	134
2.А.6.1 <i>Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери</i>	134
2.А.6.2 <i>Ръководни принципи за подбора на операциите</i>	137
2.А.6.3 <i>Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)</i>	140
2.А.6.4 <i>Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)</i>	140
2.А.6.5 <i>Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони</i>	140
<i>Инвестиционен приоритет</i>	140
<i>9ii - Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите</i>	140
2.А.7 Социални иновации, транснационално сътрудничество и принос по тематични цели 1—7	140
2.А.8 Рамка на изпълнението	141
2.А.9 Категории интервенции	141
2.А.10 Резюме на планираното използване на техническа помощ, включващо при необходимост действията за укрепване на административния капацитет на органите, които участват в управлението и контрола на програмите, и на бенефициерите (когато е целесъобразно) (по приоритетни оси).....	142
2.Б ОПИСАНИЕ НА ПРИОРИТЕТНИТЕ ОСИ, ЗАСЯГАЩИ ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ.....	144
2.Б.1 Приоритетна ос	144
2.Б.2 Обосновка за определяне на приоритетна ос, включваща повече от една категория региони (когато е приложимо).....	144
2.Б.3 Фонд и категория региони	144

2.Б.4 СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ	144
2.Б.5 ПОКАЗАТЕЛИ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ	146
2.Б.6 ДЕЙСТВИЯ, КОИТО ЩЕ ПОЛУЧАТ ПОДКРЕПА, И ОЧАКВАНИЯТ ИМ ПРИНОС ЗА ПОСТИГАНЕТО НА СПЕЦИФИЧНИТЕ ЦЕЛИ (ПО ПРИОРИТЕТНИ ОСИ)	146
2.Б.6.1 <i>Описание на действията, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели</i>	146
2.Б.6.2 <i>Показатели за изпълнението, които се очаква да допринесат за постигане на резултатите</i>	146
2.Б.7 КАТЕГОРИИ ИНТЕРВЕНЦИИ (ПО ПРИОРИТЕТНИ ОСИ)	147
3. ПЛАН ЗА ФИНАНСИРАНЕ.....	148
3.1 ФИНАНСОВИ БЮДЖЕТНИ КРЕДИТИ ОТ ВСЕКИ ФОНД И СУМИ ЗА РЕЗЕРВА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ	148
3.2 ОБЩИ ФИНАНСОВИ БЮДЖЕТНИ КРЕДИТИ ПО ФОНДОВЕ И НАЦИОНАЛНО СЪФИНАНСИРАНЕ (В ЕВРО)	148
ТАБЛИЦА 18А: ПЛАН ЗА ФИНАНСИРАНЕ	148
(2) В ТАБЛИЦАТА СТАВКАТА НА СЪФИНАНСИРАНЕ МОЖЕ ДА БЪДЕ ЗАКРЪГЛЕНА КЪМ НАЙ-БЛИЗКОТО ЦЯЛО ЧИСЛО. ТОЧНИЯТ ПРОЦЕНТ, ИЗПОЛЗВАН ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ПЛАЩАНИЯ, Е СЪОТНОШЕНИЕТО (F)	149
ТАБЛИЦА 18Б: ИНИЦИАТИВА ЗА МЛАДЕЖКА ЗАЕТОСТ – СПЕЦИАЛНО РАЗПРЕДЕЛЕНИ СРЕДСТВА — ЕСФ И ИМЗ (WHERE APPROPRIATE)	149
ТАБЛИЦА 18В: РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ ПЛАН ПО ПРИОРИТЕТНИ ОСИ, ФОНДОВЕ, КАТЕГОРИИ РЕГИОНИ И ТЕМАТИЧНИ ЦЕЛИ	149
ТАБЛИЦА 19: ОРИЕНТИРОВЪЧЕН РАЗМЕР НА ПОДКРЕПАТА, КОЯТО ЩЕ БЪДЕ ИЗПОЛЗВАНА ЗА ЦЕЛИ ВЪВ ВРЪЗКА С ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА	150
4. ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ	151
4.1 РЪКОВОДЕНО ОТ ОБЩНОСТИТЕ МЕСТНО РАЗВИТИЕ (КОГАТО Е ЦЕЛЕСЪОБРАЗНО).....	151
4.2 ИНТЕГРИРАНИ ДЕЙСТВИЯ ЗА УСТОЙЧИВО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ (КОГАТО Е ЦЕЛЕСЪОБРАЗНО).....	152
4.3 ИНТЕГРИРАНИ ТЕРИТОРИАЛНИ ИНВЕСТИЦИИ (ИТИ) (КОГАТО Е ЦЕЛЕСЪОБРАЗНО).....	154
4.4 УРЕДБА ЗА МЕЖДУРЕГИОНАЛНИТЕ И ТРАНСНАЦИОНАЛНИТЕ ДЕЙСТВИЯ В РАМКИТЕ НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА С БЕНЕФИЦИЕРИ, НАМИРАЩИ СЕ В ПОНЕ ОЩЕ ЕДНА ДЪРЖАВА ЧЛЕНКА (КОГАТО Е ЦЕЛЕСЪОБРАЗНО)	154
4.5 ПРИНОС НА ПЛАНИРАНИТЕ ДЕЙСТВИЯ ПО ПРОГРАМАТА ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА МАКРОРЕГИОНАЛНИ СТРАТЕГИИ И СТРАТЕГИИ ЗА МОРСКИТЕ БАСЕЙНИ В ЗАВИСИМОСТ ОТ ПОТРЕБНОСТИТЕ НА ПРОГРАМНИЯ РАЙОН, ПОСОЧЕНИ ОТ ДЪРЖАВАТА ЧЛЕНКА (КОГАТО Е ЦЕЛЕСЪОБРАЗНО)	155
5. СПЕЦИФИЧНИ ПОТРЕБНОСТИ НА ГЕОГРАФСКИ РАЙОНИ, КОИТО СА НАЙ-ТЕЖКО ЗАСЕГНАТИ ОТ БЕДНОСТ, ИЛИ НА ЦЕЛЕВИТЕ ГРУПИ С НАЙ-ВИСОК РИСК ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ ИЛИ СОЦИАЛНО ИЗКЛЮЧВАНЕ.....	156
5.1 ГЕОГРАФСКИ РАЙОНИ, КОИТО СА НАЙ-ТЕЖКО ЗАСЕГНАТИ ОТ БЕДНОСТ/ЦЕЛЕВИ ГРУПИ С НАЙ-ВИСОК РИСК ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ ИЛИ СОЦИАЛНО ИЗКЛЮЧВАНЕ	156
5.2 СТРАТЕГИЯ ЗА РАБОТА ПО СПЕЦИАЛНИТЕ ПОТРЕБНОСТИ НА ГЕОГРАФСКИТЕ РАЙОНИ, КОИТО СА НАЙ-ТЕЖКО ЗАСЕГНАТИ ОТ БЕДНОСТ /ЦЕЛЕВИТЕ ГРУПИ С НАЙ-ВИСОК РИСК ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ ИЛИ СОЦИАЛНО ИЗКЛЮЧВАНЕ, И КОГАТО Е ПРИЛОЖИМО — ПРИНОС ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД, ОПРЕДЕЛЕН В СПОРАЗУМЕНИЕТО ЗА ПАРТНЬОРСТВО	156
ТАБЛИЦА 22: ДЕЙСТВИЯ ЗА РАБОТА ПО СПЕЦИАЛНИТЕ ПОТРЕБНОСТИ НА ГЕОГРАФСКИТЕ РАЙОНИ, КОИТО СА НАЙ-ТЕЖКО ЗАСЕГНАТИ ОТ БЕДНОСТ /ЦЕЛЕВИТЕ ГРУПИ С НАЙ-ВИСОК РИСК ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ ИЛИ СОЦИАЛНО ИЗКЛЮЧВАНЕ	158
6. СПЕЦИФИЧНИ ПОТРЕБНОСТИ НА ГЕОГРАФСКИТЕ РАЙОНИ, КОИТО СТРАДАТ ОТ ТЕЖКИ И ПОСТОЯННИ НЕБЛАГОПРИЯТНИ ПРИРОДНИ И ДЕМОГРАФСКИ УСЛОВИЯ (КОГАТО Е ЦЕЛЕСЪОБРАЗНО)	159
7. ОРГАНИ И ОРГАНИЗАЦИИ, КОИТО ОТГОВАРЯТ ЗА УПРАВЛЕНИЕТО, КОНТРОЛА И ОДИТА И РОЛЯ НА СЪОТВЕТНИТЕ ПАРТНЬОРИ	160
7.1 СЪОТВЕТНИ ОРГАНИ И ОРГАНИЗАЦИИ.....	160
7.2 ПРИВЛИЧАНЕ НА СЪОТВЕТНИТЕ ПАРТНЬОРИ.....	160
7.2.1 <i>Предприети действия за привличане на съответните партньори в подготовката на оперативната програма и ролята на партньорите в изпълнението, мониторинга и оценката на програмата</i>	160
7.2.2 <i>Глобални субсидии (за ЕСФ, когато е приложимо)</i>	163

7.2.3 Отпускане на средства за изграждане на капацитет (за ЕСФ, когато е приложимо)	163
8. КООРДИНАЦИЯ МЕЖДУ ФОНДОВЕТЕ, ЕЗФРСР И ЕФМДР И КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ, НАЦИОНАЛНИ И НА СЪЮЗА, КАКТО И С ЕИБ	164
9. ПРЕДВАРИТЕЛНИ УСЛОВИЯ	165
9.1 Предварителни условия	165
Таблица 24: Приложими предварителни условия и оценка на тяхното изпълнение	165
9.2 Описание на действията за изпълнение на предварителните условия, отговорните органи и графика	238
10. НАМАЛЯВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНАТА ТЕЖЕСТ ЗА БЕНЕФИЦИЕРИТЕ	246
11. ХОРИЗОНТАЛНИ ПРИНЦИПИ	247
11.1 Устойчиво развитие	247
11.2 Равни възможности и недопускане на дискриминация	248
11.3 Равенство между половете	250
12. ОТДЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ	251
12.1 Големи проекти, които ще бъдат изпълнявани в рамките на програмния период	251
12.2 Рамка на изпълнението на оперативната програма	252
12.3 Съответни партньори, участващи в подготовката на програмата	252
ДОКУМЕНТИ	255
Подадени приложения съгласно регламента за изпълнение на Комисията, в който се установява моделът на програмата	255
ПОСЛЕДНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ВАЛИДИРАНЕТО	256

1. СТРАТЕГИЯ ЗА ПРИНОСА НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА НА СЪЮЗА ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН, УСТОЙЧИВ И ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ И ЗА ПОСТИГАНЕТО НА ИКОНОМИЧЕСКО, СОЦИАЛНО И ТЕРИТОРИАЛНО СБЛИЖАВАНЕ

1.1 Стратегия за приноса на програмата за сътрудничество за осъществяване на стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и за постигането на икономическо, социално и териториално сближаване

1.1.1 Описание на стратегията на програмата за принос за изпълнението на стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и за постигането на икономическо, социално и териториално сближаване.

ОП “Наука и образование за интелигентен растеж” 2014-2020 г. (ОПНОИР) вписва своята логика в две основни задачи:

- Да бъде сред ключовите инструменти за постигане на целите, приети от РБ в рамките на Стратегията „Европа 2020” (постигане на нац. цел заложена в Стратегия „Европа 2020“ за достигане на 1,5% от БВП, инвестирани в НИРД; дял 36 % от населението на възраст между 30 и 34 г. с ВО; намаляване на дела на преждевременно напусналите училище до 11 %; намаляване на броя на живеещите в бедност с 260 000; и увеличаване на заетостта до 76 %);
- Да служи като ефикасно средство за прилагане на политики по сближаване, съгласно дневния ред на национално и общностно равнище.

Референтни документи

Посочените задачи на ОПНОИР определят като отправна точка в процеса на планиране Стратегията “Европа 2020” и нейните водещи инициативи:

- Програма в областта на цифровите технологии за Европа;
- Съюз за иновации;
- Младежта в движение;
- Европа за ефективно използване на ресурсите;
- Индустриална политика за ерата на глобализацията;
- Програма за нови умения и работни места;
- Европейска платформа срещу бедността.

Финансова интервенция по линия на ОП кореспондира с целите на стратегията „Европа 2020“ като предлага решения за:

- осигуряване на достъп до качествено образование: условие за пълноценно участие на гражданите в **приобщаващата икономика** /ПО 2 – качествено образование, ПО 3 – достъпно образование/.
- изграждане на научен, изследователски и иновационен потенциал в РБ: условие за развитие на **интелигентна икономика** /ПО 1 – развитие на

научно-изследователския потенциал;/ ПО2 – качество на ВО, достъп до и качество на ученето през целия живот професионалното образование и обучение, всички те са основни дейности, за преодоляване пропастта между научноизследователската и образователната системи, от една страна, и нуждите на бизнеса и пазара на труда, от друга страна/. Силната синергия между тези допълнителни мерки е аргумент в полза на използването на подхода на два фонда в тази ОП – финансиране от ЕФРР за ПО1 финансиране и от ЕСФ за ПО2 и ПО3.

В пряка връзка със стратегията “Европа 2020” се намират и **основните референтни документи**, в които е изложена *проблематиката*, обект на интервенция по линия на ОП:

- Нац. програма за реформи (НПР) като перспектива за решаване на поставените проблеми в български контекст.

Финансовата интервенция по линия на ОП кореспондира с целите на НПР и предвижда решения за постигане на целите, заложи в стратегически приоритети 1. „**Образование, квалификация и заетост за приобщаващ растеж**“ /Мерки по ПО2, ПО3/ и 2. „**Научни изследвания, иновации и инвестиции за интелигентен растеж**“ /Мерки по ПО1/.

- Препоръка на Съвета от 8 юли 2014 относно НПР на РБ за 2014 и съдържаща становище на Съвета относно Конвергентната програма на РБ за 2014 (2014/С 247/02);

Структурата на ОП /мерки по ПО2 и ПО3/ е да продължи реформата в предучилищното и училищното образование, във ВО, по-специално **като подобри съответствието между резултатите от него и нуждите на пазара на труда и като засили сътрудничеството между образованието, научно-изследователските институти и предприятията.**

- Резултатите от наблюденията съгласно Регламент ЕС/1176/2011 за превенция и корекция на макроикономическите дисбаланси. [Results of in-depth reviews under Regulation (EU) No 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances]

ОП /в съдържанието на ПО2/ предвижда инструменти за решаване на идентифицирания в наблюденията проблем: *образователната система в РБ е неефективна по отношение на приспособяването към новите условия на пазара на труда, което възпрепятства развитието на човешкия капитал“.*

- Споразумение за партньорство с ЕК.

Специфичните секторни документи, използвани при анализа на нуждите от програмно финансиране са:

I. Документи, в които е идентифицирана нуждата от подкрепа за приложените научни изследвания и изследователската инфраструктура /Дейности по ПО1/:

- ***Общностни:***
  - Доклади за напредъка в областта на Европейското научноизследователско пространство, 2013, 2014

/COM(2013) 637 окончателен/, /COM(2014) 575 окончателен/;

- Стратегия на ЕС за Дунавския регион /COM/2010/0715 окончателен/ и Заключение на Съвета / 3083-то заседание на Съвета, Общи въпроси, Брюксел, 13 април 2011
- Стратегия за главните базови технологии – мост към растеж и заетост“ /COM/2012/0341 окончателен /;
- Съобщение на Комисията Научните изследвания и иновациите като източници за възстановяване на растежа COM(2014) 339 Състояние на „Съюза за иновации“ – обзор за 2010-2014
- Research and Innovation performance in the EU /Bulgaria, Country Profile 2014/.

- ***Национални:***
  - Иновационна стратегия за интелигентна специализация на РБ (ИСИС), (одобрена с РМС от 06.11.2014); последно актуализирана с РМС 384/13.07.2017 г.;
  - Принос към Стратегията за интелигентна специализация в областта на научните изследвания и иновациите на РБ (август 2013);
  - Нац. стратегия за научни изследвания на РБ (Приета с Решение на НС от 28.07.2011); последно актуализирана с РМС 282/19.05.2017 г.;
  - Нац. пътна карта за научна инфраструктура (Приета с РМС № 692 от 21.09.2010, актуализирана с решение №569/31.07.2014); последно актуализирана с РМС 354/29.06.2017 г.;
  - Нац. програма за развитие “България 2020”.

II. Документи, в които са очертани проблемите и задачите пред реформата във ВО /Дейности по ПО2, ИП10ii, СЦ2/.

- ***Общностни***
  - Комюнике от Букурещ на министрите, отговорни за висше образование : “Да използваме потенциала си по най-добрия възможен начин – консолидиране на Европейското пространство за ВО” (2012);
  - Стратегия за мобилност 2020 за Европейското пространство за висше образование (2012);
  - Изявление на Третия форум на Болонската политика: Отвъд Болонския процес – създаване и свързване на национални, регионални и световни пространства за висше образование (2012);
  - Съобщение от Комисията до ЕП, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите: “В

подкрепа на растежа и създаването на работни места – програма за модернизирани на системите за висше образование в Европа” (2011).

- *Национални:*
  - Стратегия за развитие на висшето образование в България 2014-2020
  - Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 (дистанционни форми на обучение).

III. Документи, които анализират проблемите и поставят цели за развитието на системата на професионалното образование и обучение (ПО2, ИП10iv, СЦ1):

- *Общностни*
  - Комюнике от Брюж относно засилването на европейското сътрудничество в областта на професионалното образование и обучение за периода 2011—2020
  - Съобщение от Комисията до ЕП, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите: “Нов импулс за европейското сътрудничество в професионалното образование и обучение за подкрепа на стратегията „Европа 2020”
- *Национални:*
  - Национална квалификационна рамка, приета с РМС 96 от 2.02.2012;

IV. Документи, очертаващи проблеми и перспективи за повишаване на качеството на училищното образование в РБ /ПО2, ИП10i, СЦ1/

- Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020;
- Национална програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка 2006 – 2015.

V. Документи, които маркират потребности от инвестиция за преодоляване на пречки пред пълноценното включване в образователния цикъл на групи в неравностойно положение /ПО3/:

- *Общностни*
  - Препоръка на Комисията от 20.02.2013 г. „Инвестициите в децата: прекъсване цикъла на неравностойното положение“ (Commission recommendation of 20.2.2013 Investing in children: breaking the cycle of disadvantage).
- *Национални:*
  - Национална стратегия за младежта 2010 – 2020. (Приета от МС на 06.10.2010)
  - Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства до 2004-2015, 2015-2020 (Документът е приет със Заповед на Министъра на образованието от 11.06.2004 г.)
  - Национална стратегия на РБ за интегриране на ромите (2012-2020) (одобрена с РМС № 1 от 5.01.2012, приета с Решение на НС от 1.03.2012)

- План за действие за изпълнение на Нац. стратегия на РБ за интегриране на ромите (2012- 2020) и „Десетилетие на ромското включване 2005-2015”
- Национална стратегия за насърчаване на равнопоставеността на половете за периода 2009 – 2015
- Национална стратегия за демографско развитие на РБ;
- Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания;
- Национална стратегия за регионално развитие на РБ;
- Национална стратегия за детето 2008-2018;
- Национална стратегия „Визия за деинституционализация на децата в РБ;
- Национална програма за гарантиране правата на децата с увреждания 2010-2013;
- Концепция за държавна политика в областта на правосъдието за детето;
- Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020);
- Нац. стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020.

Анализът на проблемите в системите на науката и образованието очертава няколко тематични полета, в които са концентрирани нуждите от прилагане на целенасочени мерки чрез ресурса на ОПНОИР:

А. Развитие на капацитет за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) в приоритетните области на ИСИС

Развитието на научните изследвания и иновациите в държавите-членки и регионите е едно от ключовите средства за постигане на целите на Европа 2020.

Специфичните потребности на РБ в тази сфера могат да се групират по следния начин:

А.1. Потребности на национално равнище – увеличаване на инвестициите в НИРД, с фокус върху върховата наука в приоритетните области на ИСИС

(а) Увеличаване на инвестициите в НИРД и иновациите, и засилване на върховете научни постижения

Статистическите данни показват[1,2], че през последните 7 години интензитетът на НИРД в РБ е нараснал от 0,45% от БВП през 2007 до 0.67% от БВП през 2013 – стойност, която все още е значително по-ниска от нац. цел от 1,5% за 2020[3], а също и от средната стойност от 2.06% за ЕС. Нарастването на общия интензитет се дължи изключително на повишени инвестиции за НИРД в стопанския сектор до 0,43%, докато в публичния сектор има намаление от 0,31% през 2007 до 0,24% през 2012 (най-ниската стойност в ЕС)[4]. Основният фактор за увеличаване на инвестициите в НИРД е повишеният дял на финансиране от чужбина (както от фирми, така и от европейските фондове), който е нараснал от 7% през 2007 до 44%

през 2011. Привличането на средства за НИРД от чужбина е положителен сигнал за конкурентоспособността на българската наука в международен план, но това не е довело до привличане на повече инвестиции от страна на българските компании – процентът на инвестициите на българския бизнес в НИРД (от общия размер на инвестициите в НИРД) регистрира намаление от 30,2% през 2009 до 16,9% през 2011. За сравнение, всички тези показатели се изменят много слабо през последните години за еврозоната и за ЕС като цяло.

Тези ниски нива на финансиране на НИРД в страната, за дълъг период от време, доведоха до редица негативни следствия[3,5]: остаряла научноизследователска инфраструктура, ниско заплащане за изследователите, емиграция на таланти и висококвалифицирани млади изследователи (изтичане на мозъци), силно намален интерес към научна кариера сред младежите, непрекъснато намаляващ интерес към изучаване на инженерни и природни специалности. Ниските нива на финансиране са допълнени и с ниска ефективност и фрагментация на разпределяните публични средства чрез националните фондове за научни изследвания и иновации. Всичко това са фактори, които пречат за изграждането на стабилен и устойчив капацитет за научни изследвания и иновации в РБ, особено във високотехнологичните области очертани в Иновационната стратегия за интелигентна специализация (ИСИС).

Общото ниво на научните резултати в РБ е сравнително ниско, както е отразено в различни индикатори.[3] Например, от особено значение са намаляващият дял на научни публикации в страната, включени в първите 10% най-цитирани научни публикации в света, които са само 3,2% от всички научни публикации за 2009 (третата най-ниска стойност в ЕС), и ниското и падащо ниво на публичните разходи за НИРД, финансирани от стопански предприятия (-4.4%, като процент от БВП през периода 2007-2012)[3].

Нивото на българското участие в рамковите програми на ЕС също е ограничено. И процентът на успеваемост на кандидатите от 16,5%, и на финансовия принос от страна на ЕС от 10,5%, са много по-ниски от средните за ЕС (съответно 21,9% и 19,7%). По съставния показател за върхови научни изследвания, РБ се нарежда на 21-во място в ЕС[3].

За преодоляване на тези негативни тенденции, РБ трябва да увеличи значително финансирането на научните изследвания и развойните дейности, чрез мобилизиране на публични и частни инвестиции, със специален фокус върху върховите научни изследвания.

(б) Пазарно-ориентирани научни изследвания за повишаване на капацитета за иновации и конкурентоспособност

РБ е скромна иноватор и остава най-слабо представящата се страна в ЕС-28[6] поради структурно недофинансиране, утежнени процедури за достъп до проектно финансиране, разпокъсано финансиране в различните сфери, слаба връзка наука-образование-бизнес и липса на стратегически фокус на интервенциите в тази област[3,6]. Индексът на иновациите за РБ е не само много по-нисък от средното за

ЕС (33%), но също така бързо намалява в абсолютни стойности и в относителен дял спрямо средното за ЕС в периода между 2011 и 2013 (от 44% на 33%)[7]. Важно е да се отбележи, че тези лоши резултати са значително повлияни от прекалено ниските разходи за научноизследователска и развойна дейност в публичния сектор като процентен дял от БВП, от слабата иновационната активност на МСП и от силната ориентация на системата за научни изследвания в РБ към фундаментална наука[8] – виж Фигури 1, 7 и 11, в Индекса за развитие на Съюза за иновации 2014 (Innovation Union Scoreboard 2014).

Комерсиализация на резултатите е основна слабост на българската научноизследователска система[8]. Има само много ограничени рамки за подкрепа на сътрудничеството между публичните изследователски организации, университетите и частния сектор. Системите за обмен и подпомагане не са достатъчно развити, за да се улесни трансферът на знания и създаване на spin-off компании към университетите, и за да се привлекат (рисков) капитал и бизнес ангели. Публичните политики не насърчават достатъчно дългосрочни устойчиви партньорства между участниците в иновациите[3]. Анализът на резултатите от предишния програмен период очертава една сериозна причина за тази слабост, специално по отношение на сътрудничеството между научните организации и бизнеса в РБ. БТПП публикува официални данни, показващи, че българските предприятия не са подготвени да прилагат независимо иновации (само 23% от предприемачите са изразили такава готовност) или да възлагат разработването на нови продукти от университети и научноизследователски организации. Тази липса на сътрудничество и взаимно доверие между научноизследователските организации и фирмите, наред с лошия опит в комерсиализация на резултатите от научните изследвания на научните организации и бизнеса, е една от основните причини за ниската иновационна активност в РБ (класиране на последно място в ЕС) [3,7]. Не е изненадващо, че патентната активност в РБ е много ниска[3]. Следователно, ще бъдат необходими специални усилия за сближаване на интересите на научните организации и бизнеса, както и активно да бъде подкрепяно и стимулирано тяхното сътрудничество.

Анализът на състоянието на научните изследвания на РБ направен от МОН, 2010[7] очертава слабите страни, свързани с качеството на услугите, които публичните участници в сектора на научните изследвания предоставят, както и потенциала за развитие на изследванията и иновациите. Като основен проблем в тази област се очертава слабото сътрудничество с бизнеса и по-специално:

- Липса на координирана политика на дейностите, засягащи научните изследвания и иновациите;
- Липса на съвременна научно-иновативна инфраструктура;
- Фрагментирана институционална среда;
- Нисък дял на финансиране на конкурсен принцип и нисък общ процент на финансиране;
- Неблагоприятен възрастов профил;
- Недостатъчно взаимодействие между научноизследователските организации и фирмите.

Налице са и силни страни, върху които да стъпи една ориентирана към пазара промяна[6,8]: добри традиции в природните науки, запазени научни школи и висока публикационна активност в някои области, които имат отношение към нововъзникващите технологии (физика, химия, материалознание, биохимия и молекулярна биология, медицина, фармацевтични и инженерни науки), културно многообразие съчетано със специфична нац. идентичност, силна ориентация на изследователите към международно сътрудничество, позитивна нагласа на обществото по отношение на образованието и науката. Въпреки това, тези силни страни трябва да бъдат съобразени с целите и приоритетните области на ИСИС за осъществяване на иновационния потенциал на научноизследователската система в РБ. Трябва да се работи върху адаптивността и устойчивостта му чрез по-силен акцент върху пазарните сигнали и начини за привличане на частни инвеститори[9,10]. Планираната актуализация на НСРНИ трябва да запълни тази празнина и приведе научните приоритети и дейности в НСРНИ с целите и приоритетните области на ИСИС.

ОПНОИР трябва да изиграе решаваща роля за подобряване на нивото на НИРД и иновациите и за активизиране на иновационния потенциал, чрез подпомагане на посочената в ИСИС амбиция, РБ да се издигне от скромен до равнището на умерен иноватор. За тази цел е необходимо да се повиши общото ниво и да се фокусират финансовите ресурси в сферата на НИРД и иновациите, в синхрон с ИСИС, която дефинира следните приоритетни области[7]:

- Мехатроника и чисти технологии;
- Информатика и ИКТ;
- Индустрия за здравословен живот и биотехнологии;
- Нови технологии в креативните и рекреативните индустрии.

Ето защо е идентифицирана потребност от системна подкрепа на пазарно-ориентирани научноизследователски и развойни дейности и за фокусиране на финансовите интервенции на ОПНОИР по приоритетни сектори на ИСИС, за да се подобри конкурентоспособността на българската научноизследователска система и на икономиката като цяло.

(в) Инвестиции в модерни научноизследователски инфраструктури и оборудване.

Нови и добре оборудвани научноизследователски инфраструктури са важни елементи на екосистеми в областта на НИРД и иновациите[9]. Анализът на НСРНИ 2020 идентифицира следните негативни тенденции в състоянието на инфраструктурата за научни изследвания в РБ:

- остарели съоръжения и неефективно използване на съществуващите съоръжения;
- липса на напреднал подход за административно и финансово управление на съществуващата инфраструктура в базови организации;
- липса на професионално обучени и квалифицирани служители, които да работят със съоръженията и техните потребители;

- липса на координация и допълване на наличните модерни съоръжения в рамките на една организация или между различни организации;
- липса на концентрация на оборудване и, в някои случаи, силно индивидуален подход и дублиране на оборудването.

Изготвеният диагностичен преглед на научноизследователската инфраструктура и оборудването в България, потвърждава липсата на достатъчно модерни инфраструктури, които да отговарят на съвременните изисквания за НИИ. От общо 161 изследователски инфраструктури в България 12 са с европейско (7%), 84 са с национално (52%) и 65 с регионално значение (40%). Около 30% от цялата инфраструктура е в експлоатация през последните 15 години или повече, а 70% от инфраструктурата е привлякла между 25 000 и 100 000 евро на година за последните пет години. Липсата на достатъчно финансиране в областта на научните изследвания и иновациите, особено в инфраструктурите извън София-град, води до невъзможност да бъде развит потенциала за интелигентна специализация в България.

Като цяло, диагностичният преглед идентифицира необходимост от подкрепа на най-добре развитите инфраструктури, с потенциал в тематичните области на ИСИС на национално и регионално ниво.

Подобряването на инфраструктурата ще доведе до значително разширяване на възможностите на българските учени да провеждат висококачествени научни изследвания на световно ниво и ще подпомогне развитието на високотехнологична индустрия в България. Идентифицираните по-горе проблеми могат да бъдат решени чрез повишаване на участието на българските научни организации в съвместни европейски инициативи и инфраструктури.

С оглед на недостига на ресурси, и като начин за адаптиране на научноизследователския капацитет към гореописаните потребности, НПКНИ приета през 2010 е актуализирана през 2017 г., като сред основните ѝ цели са:

- Подкрепа на политиките за развитие на научните изследвания, описани в Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2030, адресирайки приоритетите на ИСИС и отразявайки дневния ред на ЕСФНИ за създаването на пан-европейски научни инфраструктури;
- Идентифициране на приоритетите за устойчиво развитие на научните инфраструктури до 2023 г., чрез надграждане на Диагностичния преглед на научните инфраструктури и оборудване, който разкри пропуски, но също така и потенциал за интелигентна специализация на България чрез политики в областта на научните изследвания и иновациите.

В НПКНИ 2017-2023 са включени общо 23 научни комплекса, които са определени като ключови двигатели на националната научна система на България. Пътната крата предвижда да бъде актуализирана, с оглед автоматично включване на Центровете за върхови постижения и центровете за компетентност, избрани на конкурсен принцип по ОПНОИР, както и успешните проекти за научна

инфраструктура по "Хоризонт 2020", тъй документът ги определя като стратегически инвестиции в научна инфраструктура.

Негативните тенденции, споменати по-горе, са в основата на редица важни въпроси, чието решаване изисква системен подход. Първо, необходимо е да се даде приоритет на инвестициите в инфраструктура, които допринасят за специализация в областите на ИСИС, повишено българско участие в Рамковите програми за научни изследвания и иновации на ЕС („Хоризонт 2020“ и „Хоризонт Европа“), както и включването им в пан-европейски научни комплекси и консорциуми за изпълнението на европейската пътна карта за научна инфраструктура. Второ, необходимо е да се създаде нац. система за използване на големи научноизследователски инфраструктури, създадени с публични средства – с обществено достъпна карта на научното оборудване, ясни правила за използването му, широк достъп за публичните организации и бизнеса, максимална ефективност, и единна система за разпределение на публичните резултати.

Модернизацията на научноизследователски инфраструктури може да има важни положителни ефекти в няколко аспекта: подобряване на възможностите за сътрудничество между водещите научни организации и бизнеса; много по-високо качество на обучение на персонала в съвременни технологии; подобряване на възможностите за участие на български научни екипи в европейски мрежи за развитие на нови технологии във възможните ключови области, които са определени като приоритетни за РБ (ИСИС) и за целия ЕС. Съществена последица от подобряването на научноизследователската инфраструктура и на условията за НИРД и иновации ще бъде повишеният интерес към кариера в инженерните, природните и медицинските науки, които са от решаващо значение за развитието на модерни нови технологии.

Този анализ показва, че е необходимо създаване и развитие на водещи научноизследователски центрове, оборудвани с модерна научна инфраструктура и оборудване, които могат да провеждат научни изследвания и иновации на най-високо равнище на европейско ниво, с акцент върху приоритетните области на ИСИС, както и създаване на условия за повишено участие на българските научни организации в Рамковите програми за научни изследвания и иновации на ЕС („Хоризонт 2020“ и „Хоризонт Европа“) и включване пан-европейски научни комплекси и консорциуми за изпълнението на европейската пътна карта за научна инфраструктура.

A.2. Потребности на институционално и индивидуално равнище – интернационализация на научните изследвания, както и привличане и задържане на специалисти в областта на научните изследвания и високите технологии

(а) Интернационализация на научните изследвания.

Както е отбелязано в доклада на Световна банка, страни като РБ се нуждаят от надеждна международно свързана научна система, с цел усвояване и икономическо използване на генерираните в световен мащаб знания[9]. Затова са необходими

системни интервенции в подкрепа на българските научни организации и ВУ в международното и транснационалното им сътрудничество в областта на научните изследвания. Тези интервенции ще намерят добра основа – почти 50% от всички публикувани статии са създадени в сътрудничество с изследователи от други държави[9]. Основните партньори на РБ са от страни с висока производителност в Европейското научноизследователско пространство (ЕНП) и в световен план: Германия, САЩ, Франция и Италия. Въпреки това, усилията в подкрепа на интернационализацията на българските научни изследвания ще бъдат мотивирани от целта за постигане на резултати в областите, в които потенциалното въздействие върху българската икономика би било най-голямо (т.е. в приоритетните области на ИСИС).

Няколко вида текущи потребности могат да бъдат идентифицирани в този контекст:

- Необходимо е да се подкрепи участието на български научни организации и университети в рамковата програма Хоризонт 2020.
- Необходимо е да се създадат и модернизират научноизследователски инфраструктури, които могат да бъдат включени като неразделна част от разпределените европейски научноизследователски инфраструктури (ESFRI, ЦЕРН, и т.н.).
- Българските изследователи и научноизследователски организации се нуждаят от по-добра и по-системна подкрепа в усилията им да бъдат напълно интегрирани в европейското изследователско пространство, включително по отношение на развитието на бъдещите и нововъзникващите технологии на европейско равнище, както и по отношение на участието в програми за научни изследвания на ЕС, европейските технологични платформи, ERA-NET, партньорски проекти и мрежи.
- Българските изследователи се нуждаят от свободен и удобен достъп до международните бази данни за научна информация и публикации, тъй като те не могат да бъдат напълно ефективни в своите изследвания без такъв достъп.

(б) Привличане и задържане на специалисти в областта на научните изследвания и високите технологии.

Делът на завършилите ВО по природни и инженерни дисциплини бавно догонва средните за ЕС равнища[3]. РБ обаче продължава да страда от изтичане на висококвалифицирани специалисти, включително талантиливи млади изследователи[9]. Страната се нарежда сред държавите с най-нисък капацитет да задържа (142-ро от 148 места) и привлича (144-то място) таланти[3]. Що се отнася до научните изследвания, „изтичането на мозъци” има две измерения – напускане на страната, но също и напускане на научния сектор.

Този проблем изисква адекватни институционални мерки във висшите училища и научно-изследователските организации за създаване на подходяща среда за изследвания и за кариерно развитие на изследователите. Това включва прозрачна и модерна рамка за кариерно развитие, висока мобилност, включително международни обучения и междусекторна мобилност, в рамките на академичната

им подготовка; инвестиране в интердисциплинарни и предприемачески умения като защита правата върху интелектуалната собственост, разработване на бизнес планове и мениджърски умения, необходими за стартиране на предприятия (spin-off, spin-out).

Възниква необходимост от осигуряване на целенасочени инвестиции за подготовка на изследователи в сферата на бизнеса, вкл. подготовка на специалисти с докторска степен в приоритетните области на ИСИС. Тези специалисти трябва да имат засилено обучение в сферата на иновациите и предприемачеството и да работят по теми от интерес и в тясно сътрудничество с фирмите. Необходимо е специализираната научна подготовка да се комбинира с практическо обучение във фирми, както и да се култивират знанията и уменията за създаване и управление на собствен бизнес.

По данни на НСИ[4], през 2013 хората включени в НИРД в РБ са близо 17 500, от които 51% са в бюджетни организации (главно институтите на БАН и СА), 26% са във ВУ и 23 % са във фирми. Броят на изследователите е намалял през последното десетилетие. Тази тенденция трябва да бъде обърната с цел поддържане на критична маса от изследователи, необходими за развитие на научноизследователската и иновационна екосистема[9]. В този контекст е важно да се вземе под внимание негативния демографски профил на РБ. Според статистическата прогноза се очаква населението на страната да намалее с 27% до 2060. Процесът на бързо застаряване на населението ще окаже значително въздействие върху характеристиките на академичния и преподавателския състав[11].

Налице е ясна необходимост от активни мерки за подготовка и подкрепа на следващото поколение на млади учени, обучени в съвременни инфраструктурни комплекси, участващи в транснац. мобилност, които могат да се конкурират в международни процедури (например по Хоризонт 2020) и да осигуряват висококвалифицирана експертиза за научноизследователски концепции, постижения и резултати. Това включва привличането и реинтеграцията на изследователи от чужбина, които са готови да развият своята кариера в РБ. Такива мерки са задължителни с цел осигуряване на средносрочна и дългосрочна устойчивост на *интелигентния растеж*, разглеждан през качество на подготовката и мотивацията на изследователите.

В отговор на идентифицираните нужди от тематичното поле „Научно-изследователска дейност“:

Целта на предвидените мерки в рамките на ОПНОИР е да обърне негативните тенденции, очертани по-горе, и да подкрепи изграждането на капацитет (инфраструктура и човешки капитал) за върхови изследвания и разпространение на знания в приоритетните области на ИСИС. Две допълващи се групи дейности ще бъдат подкрепени, за да се отговори на идентифицираните проблеми:

- **Засилване на върхови и пазарно-ориентирани научни изследвания.** ОПНОИР ще подкрепя създаването и развитието на центрове

за върхови постижения (ЦВП) и центрове за компетентност (ЦК) в областите на ИСИС. Тези центрове ще отговорят на необходимостта от изграждане на съвременни научноизследователски комплекси, които са насочени към областите с най-голям потенциал за увеличаване на конкурентоспособността на българската икономика. Развитието на капацитета за научни изследвания и иновации ще открие възможности за нови партньорства с бизнеса и за създаването на нови предприятия.

- **Повишаване на участието на българските учени и научни организации в международно сътрудничество.** Няколко вида допълнителни дейности са предвидени със специален фокус към разпределени паневропейски инфраструктури, европейските технологични платформи, както и проекти и мрежи за европейско партньорство. С цел активното включване на българските изследователи в европейското научно пространство, ще се подкрепят центрове и консорциуми, които имат потенциал за успешно участие в програмата Хоризонт 2020 и/или могат да играят важна роля в изпълнението на пътната карта на ESFRI, когато тези условия са съчетани с приоритетните направления на ИСИС. ОП ще подкрепя достъпа до международни изследователски центрове и бази данни, както и публикации в признати научни списания, които ще дадат възможност на интернационализация и засилване на конкурентоспособността на българската наука и икономика.

Интервенциите с финансиране от ЕФРР и ЕСФ се допълват по отношение на привличането и развитието на ново поколение висококвалифицирани изследователи и специалисти в областта на НИРД. По ПО1 (финансирана от ЕФРР), фокусът ще бъде върху привличането на най-талантливите учени, и приспособяване на специалните им умения към приложните научни изследвания през призмата на приоритетните области на ИСИС, както и създаване на отлични условия за обучението им чрез модернизация на научната инфраструктура. На свой ред, ПО2 (финансиран от ЕСФ) ще се съсредоточи върху качеството на образователната система и по-специално ще включва "хоризонтални" мерки за подобряване на квалификацията на изследователите (например развиване на знания и умения свързани с предприемачество, обучение по защита на интелектуалната собственост, както и други (обща) меки умения, които са от значение за всички учени и млади преподаватели), схеми за мобилност, кариерно развитие, както и действия за насърчаване на науката (ИП10ii, СЦ4).

Мерките по ОПНОИР се очаква да допълнят националните програми за финансиране на НИРД в РБ. За да се използват най-ефективно инвестираните средства, ще бъде предоставена подкрепа за научноизследователски екипи с доказани научни постижения, които са международно признати и с потенциал за развитие в приоритетни области на ИСИС. Подборът ще се основава на конкурентни критерии, въз основа и на международна оценка на проектните предложения⁹.

Б. Система на Висше образование ВО:

Като важен компонент на научноизследователския сектор, но и като фактор за положително въздействие върху пазара на труда и на конкурентоспособността на

икономиката, системата на ВО е втората област на интервенция, адресирана от ОПНОИР. Заслужава да се отбележи, че подобряването на ВО ще има силен синергичен ефект с други мерки, предвидени за укрепване и развитие на капацитета за НИРД, и следователно ще окаже силно въздействие върху цялостната научноизследователска и иновационна система в РБ. Нуждите на системата на ВО се групират условно по следния начин:

Б.1. Потребности, свързани със структурата на системата за ВО:

Референтните документи констатират, че съществуващата мрежа от 51 ВУ „надвишава значително средните показатели на редица съпоставими с РБ страни от ЕС – като население и територия.”[13] Това непремерено разрастване е свързано със занижения контрол от страна на държавата, а негативните ефекти се изразяват в слаба ефективност на бюджетното финансиране за сектора, влошеното качество на обучение и слабата реализация на завършилите на трудовия пазар.[14] Университетите продължават да бъдат разглеждани като чисто образователни структури.[15]

Броят на висшите училища проектира проблем, свързан с баланса между ресурси и качество. Състезанието на множество бенефициенти за ограничени бюджетни средства се оказва незадоволително решение. „Слабите” участници на образователния пазар поддържат съществуването си като свалят праговете за участие в и завършване на бакалавърски и магистърски програми. Липсват сериозни стимули за висшите училища да повишават качеството на обучението и изискванията спрямо представянето на студентите. Тази практика затваря порочния кръг: ниски изисквания – дефицити в знанията и уменията – слаба реализация на трудовия пазар. Дипломирането в някоя професионална област често се разминава с подготвеността за работа и нивото на образование, които тя налага.

Видимият симптом на явлението са все по-острите диспропорции между големите бройки на ежегодния прием и малкия брой на кандидатите. Това води до системно занижаване на критериите за прием, броят на студентите расте за сметка на качеството, което в последна сметка все повече задълбочава неадекватността на образованието спрямо нуждите на пазара на труда. Специфичната препоръка 4 на Съвета за 2013 адресира тъкмо тази критична точка. В нея директно се посочва, че РБ трябва да „продължи реформата във ВО, по специално като подобри съответствието между резултатите от него и нуждите на пазара на труда”. Върху тази потребност акцентира и стратегията “Европа 2020”, която обръща вниманието на страните-членки върху *ефективното* инвестиране в образователните системи, вкл. и в най-високата степен.

Реформата трябва да се мисли в посока към оптимизация, окрупняване и редукция на мрежата на висшите училища, като паралелно с това се търси сътрудничество между образованието, научно-изследователските институти и предприятията. За ускоряване на процеса е нужна визия за развитие, подходяща законова рамка и целенасочени финансови интервенции. СРВО и плана за нейната реализация очертават насоките за реформа на ВО. ОПНОИР ще подкрепи някои от най-важните елементи на тази реформа, като подобряване качеството на образованието и засилване връзките с пазара на труда.

Според експертно мнение[16], проблемът с лошото качество на образованието се основава именно на разширяването на системата на ВО, където броят на институциите, е само симптом на риска, но не е основната причина. Проблемите са причинени главно от липсата на баланс между по-големия достъп и невъзможността да се предостави на учебен процес с адекватни човешки ресурси и инфраструктура. Планираният брой на местата за прием в различните професионални направления не се основава на никакви дългосрочни перспективи, свързани с пазара на труда, а на краткосрочна логика, основана на финансовия интерес за привличане на държавни субсидии, пропорционални на броя на студентите. Отварянето на страната към Европейския образователен пазар след 2007 и намаляването на броя на завършилите средно образование (от 32413 през 2010 до 28908 през 2013) са се превърнали в катализатори на описаните процеси. С цел да се осигури стабилен темп на финансиране, който се основава на броя на студентите, университетите са принудени да използват "по-гъвкави" входни и изходни критерии.

В Стратегията за развитие на висшето образование една от конкретните цели за реформа във висшите училища е модернизацията на системата за управлението им, чрез оптимизиране на мрежата от висши училища, чрез добре обмислени финансови механизми. Един от механизмите за оптимизиране на връзката между висшето образование и потребностите на икономиката и обществото е стимулиране на обучението във важни за развитието на страната професионални направления. Тъй като в определени случаи се стига до пренасищане на кадри в едни направления и професии и недостиг в други, се търси възможност за целево финансиране на стратегически, в регионален и национален план направления. Сред основните цели в Стратегията за развитие на висшето образование е преодоляването на негативните тенденции в кариерното израстване на преподавателите във ВУ и стимулиране на най-добрите преподаватели, които следва да се преодолеят посредством осигуряване на възможности за квалификация на преподавателите и пост-докторантите, особено по чуждоезиково обучение, нови методи на преподаване и ИКТ. Друга цел в Стратегията за развитие на висшето образование е разширяване и укрепване на мрежата за учене през целия живот, широко приложение на различни електронни форми за дистанционно обучение. В тази връзка резултатите, които очаква да постигне Стратегията за развитие на висшето образование са увеличаване на ВУ предлагащи програми на базата на електронни форми за дистанционно обучение и значително увеличен брой програми за дистанционно обучение, създадени условия за интернационализация на българската наука и повишен научен капацитет на българските ВУ и на българските учени, разширен достъп до знания и умения чрез нови технологии и др.

В Националната стратегия за учене през целия живот също един от основните приоритети е модернизацията на висшето образование. В тази стратегия основните цели за преодоляване на тези предизвикателства са хармонизиране на предлаганите от висшите училища програми и търсените от пазара на труда квалификации, насърчаване мобилността на студенти, докторанти и преподаватели и трансграничното сътрудничество между висшите училища. Постава се акцент върху насърчаване прилагането на европейски инструменти, предназначени за подкрепа на мобилността с учебна цел и на учене през целия живот и подкрепа на възможностите за прилагане на ИКТ за целите на ученето през целия живот и разширяване на достъпа до информация и образователни услуги. В Националната

стратегия за учене през целия живот е посочена и важноста от подпомагане интегрирането на националните ВУ и научни институти в европейското изследователско пространство вкл. и чрез осигуряване на открит достъп до чуждестранни университетски и научни библиотеки.

Също така в Националната програма „Цифрова България 2020“, като един от основните проблеми в модернизирани и повсеместното въвеждане на интелигентни ИТ решения във всички сфери на икономиката и социалния живот е посочено слабо взаимодействие между бизнеса, университетите и научните институти при осъществяване на НИРД в областта на ИКТ.

В изпълнение на посочените стратегически документи, ОПНОИР ще подкрепи действия за модернизация на висшето образование с цел подобряване качеството на управление и преподаване в българските висши училища за по-добри образователни и научни резултати и реализация на студентите на пазара на труда.

Б.2. Потребности, свързани със съдържанието на образователния продукт (знания и умения):

Под „съдържание“ тук разбираме разработването на образователните програми и разглеждаме тяхната съвместимост с динамиката на икономиката.

Статистиката в НПП показва, че през 2011 30.6% от образователно-квалификационните степени "бакалавър" и "магистър", се присъждат в област „стопански науки и администрация“, следвани от 15.2% – в област „науки за обществото и човешкото поведение“. В контраст с това развитие, търсенето на работна ръка е най-голямо в областите „здравеопазване“, „енергетика“ и образование“, а секторите с перспективи за развитие и търсене на висококвалифицирана работна ръка са ХВП, транспорт, електроника и електротехника, химическа промишленост и ИКТ.[17] По-малко от 30% от завършващите студенти се реализират по съответната професия[18].

В рамките на програмите по професионално обучение има разминаване между съдържанието, предлагано от университетите и квалификацията, потребна на предприятията. Според изследване, проведено от НЦИОМ и БСК през 2010 сред представители на бизнеса, 56% от анкетираните мениджъри на фирми заявяват, че проблем за развитието им е липса на квалифицирани кадри; 19% посочват това обстоятелство като “голяма трудност”.

Най-динамично развиващият се сектор в РБ е този на информационните и комуникационните технологии (ИКТ). Все пак анализът на Стопанската камара от 2012 показва, че този отрасъл не е имунизиран срещу недостиг на квалифицирани кадри, като тенденцията става все по-ясно изразена с растежа на софтуерната и телекомуникационната индустрия.

Затрудненията пред ИКТ индустрията, които имат отношение към системата на ВО, са свързани с недостатъчния брой студенти в тази област. Макар

относителният дял на учещите в тук да е висок, те не успяват да удовлетворят нуждите на сектора. Причините се отнасят до:

- Слаб интерес към точните науки изобщо: през 2012 около 10 на 1000 български студенти са записани в програми свързани с точни и математически науки, при средно за Европа около 14 на 1000[19].
- Недостатъци в планирането на приема: квотите за прием и програмите, които ВУ обявяват, не са съобразени с потребностите на пазара на труда, а са мотивирани изключително от стремежа на академичните институции да използват капацитета си и по този начин да поддържат нивото на държавно финансиране. Участието на бизнеса, който е краен потребител на кадрите, в процеса на планирането на квотите за прием, е символично.

Разминаването между потребностите на работодателите и подготовката в системата на ВО е до голяма степен резултат и от изолиране на бизнеса от дебата за реформата в програмите. Доколкото все пак бизнесът участва в развитието на образованието, това се случва по-често едностранно и по негова инициатива. Представители на ИКТ сектора констатират, че програмите са ориентирани теоретично и академично, но не и практически. Стажантските програми във втори и трети курс представляват възможно решение за компенсиране на този дефицит. Подобен ефект има и практиката да се наемат студенти на половин работен ден.

В тази посока е направена и специфична препоръка 4 на Съвета за РБ/ „да ускори съпътстващите мерки, като се съсредоточи върху модернизиранието на учебните програми”.

Образователният профил на работната сила е фактор, който има пряко отражение върху развитието на икономиката. Не случайно едно от заключенията на Дълбочинните наблюдения[20] гласи, че „в някои сектори икономическият ръст е възпрепятстван от *разминаване в уменията и недостиг на кадри*”. Адекватната квалификация носи висока добавена стойност, по-добро заплащане и перспектива за заетост. Периодът на кризата в РБ показва, че работодателите се адаптират най-бързо като съкращават ниско квалифицираните работници с най-слаба производителност и съответно – с ниски нива на заплащане.[21] Естествено се налага заключението, че е необходим всеобхватен пакет от мерки, който да адресира проблема с квалификацията и уменията на заетите.[22]

Водещ принцип при планиране на мерките, свързани с качество и връзки между образование и пазар на труда е отговорността, възложена в рамките на стратегията “Европа 2020” – *да бъдат съгласувани образователните резултати с нуждите на пазара на труда*.

Б.3. Потребности, свързани с доставчиците на образователната услуга (Преподавателите):

Освен резултат на политики, насочени към промяна на профила на подготвяните специалисти в съответствие с развитието на икономиката, съдържанието на образователния продукт е и функция на квалификацията на преподавателите във висшите училища. Националните програмни документи, напр. Стратегията за развитие на ВО(СРВО очертават нуждата от нови умения за работа с ИКТ, електронно съдържание и дистанционни форми на обучение.

Необходима е и актуализация на знанията в специфичните области на преподаване. В зависимост от предмета това може да стане чрез сътрудничество с бизнеса при практико-квалификационните специалности или през участие в научна работа/съвместни конференции при по-академичните сфери. Преподавателите трябва да бъдат активно въввлечени в актуалния живот и световните тенденции в своята област. Политиката за динамизиране на академичната кариера на преподавателите може да се разглежда и като инструмент за издигане на престижа на преподавателската дейност и мотивацията на преподавателя.

Стесняването на разстоянието между преподавателите и актуалните тенденции в техния предмет и обвързването на академичните курсове с реално професионално развитие, така че ВО да придобие по-тежка прагматична страна, ще засили значително интереса на студентите.

Осигуряването на условия за професионално развитие, намиране на ефективна мотивация, която да задържи перспективни млади випускници – не само в страната, но и в университетите, следва да се превърне в основен приоритет на образователната система. В СРВО „изоставането в методите на преподаване”, „демотивацията” и „застаряването” са посочени като основни слабости на преподавателския състав[23]. Трите фактора са взаимно обусловени. Младите хора нямат интерес да останат в системата на ВО и не виждат в академията привлекателна перспектива.

Основният инструмент за обвързване на образование и кариера са кариерните центрове към университетите. Те функционират в РБ от 2005 и са създадени в хода на интегрирането на добри практики от международния опит[24]. Потенциалните работодатели представляват техни естествени партньори. В РБ обаче кариерните центрове все още срещат редица затруднения, като непълните бази данни[25] и слабото сътрудничество с бизнеса. В същото време, въпреки наличието на подобни специализирани звена във всеки университет, по данни на БСК, работодателят остава скептичен към наемането на млади висшисти и като най-съществена причина изтъква неадекватността на образованието спрямо изискванията на работната среда.

Сътрудничеството между работодатели и кариерни центрове следва да се насочи в две посоки:

- развитие на стажантски програми;
- обратна връзка от бизнеса за идентифицираните пропуски в подготовката на младите висшисти.

ОПНОИР притежава потенциал да се превърне в повратна точка за промяна в посочените тенденции. Тя ще даде финансовия инструмент на РБ да изгради „ново поколение университетски преподаватели и изследователи, притежаващи висок обществен престиж, широка езикова подготовка, висок потенциал за мобилност и международно научно сътрудничество”.[26]

Б.4. Нужда от разширяване кръга потребители на образователната услуга (придобиващите ВО)

Данните сочат, че сред страните от ЕС,РБ е с най-нисък дял на завършилите ВО сред хората на възраст 30-34 г.[27]. Едва 29% тях притежават образователно-квалификационна степен /бакалавър или магистър/. Предпоставките за това са в затруднения достъп до образователни услуги от горните нива за групите с ниски доходи. Все по-осезаемо, с кризата, бедността се превръща в препятствие по пътя към университета. След завършване на средното си образование младите хора са принудени да започнат работа или пък заминават за чужбина с намерението да продължат житейските си планове в емиграция. От подобен порядък са ограниченията в достъпа до ВО, свързани със специални образователни потребности или принадлежност към етническа група. Липсата на адекватна за нуждите издръжка е дискриминиращ фактор за младежите с увреждания. При ромите бедността, социалното изключване, негативите на семейната среда и пропуските в началните образователни степени превръщат университета в почти невъзможна цел (висшистите сред тях са 0,5%).

Извън системата от стипендии, които са недостатъчни за издръжката на студента, основен механизъм за неговата подкрепа е студентското кредитиране – сравнително нова за РБ форма на финансово подпомагане. Програмата за студентско кредитиране стартира през 2010. Към настоящия момент четири са банките, включени в нея, а държавната гаранция за 2014 е 40 млн. лева.

ОПНОИР предвижда подкрепа на студентите с два вида стипендии – за развитие на специалисти в приоритетни области, насочени към решаване на проблемите на пазара на труда, и за разширяване на достъпа до ВО.

Системата на студентското кредитиране ще бъде запазена и развивана, но без финансов ангажимент от страна на ОПНОИР. За целта ще бъдат използвани възможностите на Закона за студентско кредитиране и националният бюджет.

В резултат от провежданите политики, включително и чрез структурните фондове на ЕС, нетният коефициент за записване във ВО се увеличава прогресивно от 2001 насам. От 25,8% през учебната 2001/2002, той е скочил на 42,6% за учебната 2011/2012 при средногодишно увеличение от 3,4% в броя на придобилите диплома за ВО.[28]

Стратегическата рамка на ОПНОИР ще даде устойчивост на така очерталата се тенденция на нарастване. Тя ще гарантира условия за постигане на нац. цел от 36%

завършили ВО във възрастовата група 30-34 г. към 2020, в унисон с водещата цел на Стратегията „Европа 2020”.

В отговор на идентифицираните нужди от тематичното поле „система на ВО”,

ОПНОИР, предлага следната **стратегия на финансова интервенция**:

- **По отношение на нуждите, свързани с реструктуриране на системата:** В съответствие със СРВО е предвиден комплекс от мерки за *усъвършенстване системите за управление, контрол и отчетност* във висшите училища. Планира се разработването и внедряването на модели за *обвързване на финансирането с резултатите от обучението* и реализацията на завършилите. Подкрепа ще получи работата на институции, ангажирани във *външно оценяване и акредитация*. Ролята на рейтинговата система при планиране на държавната политика в сферата на ВО ще се засили. ОПНОИР ще *даде стимул и рамка за належащото реструктуриране* и оптимизиране на мрежата от ВУ.
- **По отношение на потребностите, свързани със съдържанието на образователния продукт:** Чрез система от *стипендии* ще се стимулира обучението в *приоритетни* за страната области. Подкрепа ще получи въвеждането на *нови форми на преподаване*, разработването на интегрирани програми и *програми с насоченост към потребностите* на бизнеса.
- **По отношение на потребностите, свързани с доставчиците на образователната услуга:** Във философията на ОПНОИР са заложени възможности за *сертифицирано обучение за работа с ИКТ* по международно признати стандарти. Чрез принципа на допълването ще бъдат разширени опциите за *преподавателска мобилност*. Предвидени са специализирани програми за *подобряване на методическите и управленски компетентности* в сферата на ВО.
- **По отношение на потребността от разширяване на обхвата на образователната услуга:** Посредством възможностите на ОПНОИР *системата от студентски стипендии* ще получи допълнителен ресурс, който да направи следването по-достъпно и насочено към приоритетните области на икономиката. Специално внимание ще бъде насочено към разширяване на възможностите за включване на студенти, докторанти и специализантите с увреждания в цикъла на ВО.

Тези дейности ще допринесат за развитието на човешките ресурси в областта на изследванията и иновациите, и по този начин ще подпомогнат икономиката на знанието най-вече чрез дейностите свързани с развитието на изследователите, качеството на ВО и УЦЖ (ПО1 и ИП10ii в ПО2).

В. Училищно образование, обучение, учене през целия живот

Най-мощна с броя на участниците, с най-разнообразен кръг на заинтересовани институции и с най-силно социално въздействие е системата на училищното образование и сектора на свързаните с нея услуги. Потребностите на тази тематична област могат да бъдат групирани по следния начин:

В.1. Потребности, свързани с достъпа до училищно образование

Те имат различни и често комплексни измерения – нужда от преодоляване на дискриминиращи условия, засягащи специалните образователни потребности на детето, внимателно адресиране на проблематика, специфична за етническата среда на ученика, смекчаване на негативни тенденции като отпадане от училище, свързани с бедност, състояние на семейната среда и др.

Делът на лицата на възраст 18-24 г., преждевременно напуснали образователната система в РБ, е 12.5% през 2012 и се движи около средната стойност на показателя за 27-те държави-членки на ЕС (13.5%)[29]. Този показател все още надвишава както равнището, зададено от стратегията Европа-2020 (10%), така и нац. цел от 11%.

Докато формалните показатели не показват драстични отклонения от тенденцията в Съюза, националният контекст, причините на явлението, будят сериозно безпокойство: у нас отпадането се случва в изключително усложнена мрежа от фактори, където етнически обусловена проблематика се усилва от други социални явления като бедност и безработица. В анализа на слабостите ”Стратегията за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства” посочва ниския „стандарт на живот”[30] като една от основните пречки пред пълноценното включване в образователния цикъл. Достъпът до училищно образование задължително трябва да бъде погледнат и през демографската динамика на населението в РБ, която още с хоризонта на 2020 ще доведе до намаляване на демографския ресурс и до сериозна етническа фрагментация (*виж демографските прогнози на НСИ*).

Данни от изследването PIRLS показват, че има съществено влияние на посещаването на детска градина върху постиженията на четвъртокласниците. Съществува разлика не само между непосещавалите и посещавалите занятия в предучилищната образователна степен, но и между тези, които са посещавали детска градина по-малко от една година, и посещавалите детска градина повече от година.

Резултати от PIRLS 2011 г. по продължителност на посещаване на предучилищна подготовка:

Проблем за осигуряване на качеството в училищното образование е слабата подкрепа за съществуващата система за управление на качеството. От подобен порядък са и затрудненията, свързани с инспектирането на образователните институции.

Тук като положителен пример трябва да бъде посочена работата на специализирания Център за контрол и оценка на качеството на училищното образование (ЦКОКУО), който от 2005 функционира като второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към МОН.

Основен проблем. При наличието на значително развита система за външно оценяване, все още липсва анализ за съпоставяне резултатите на учениците на входа и на изхода на съответния етап, поради което резултатите от външното оценяване не водят до достатъчно надеждни изводи относно постиженията на учениците от различните видове училища, както и не предоставят информация за влиянието на средата.

Другите затруднения могат да бъдат обобщени така:

- Информацията за слабите места в подготовката на учениците, генерирана през инструментите на външното оценяване не се използва за планиране на обосновани управленски решения;
- Тя не е обект на системна аналитична работа;
- Не е създаден софтуерен продукт, подобен на рейтинговата система във ВО, който да позволи лесно боравене с наличните данни.

В пряка връзка със затрудненията пред достъпа, свързани с икономическия статус и принадлежността към затворени етнически групи, са регионалните диспропорции сред потребителите на образователни услуги. Статистиката на НСИ показва, че по-малко от половината жители на селата имат най-малко средно образование. Докато в големи градове като София и Варна хората прекарват по-дълго в училище (11 години и повече), в Кърджали и Разград те учат средно по 9 години[31]. Географският дисбаланс подсказва необходимостта от целеви програми по линия на структурните фондове. За сравнение – в периода 2007-2013 операциите, стартирани от МОН като МЗ, покриваха територията на цялата страна, без регионална приоритизация.

С по-слаб публичен отзвук, но с дългосрочен ефект върху идеята за равния достъп до качествено образование за всички слоеве на българското общество, е разликата в качеството между образованието в държавни и частни училища. Поради ред причини като по-добро финансиране, по-високо ниво на преподавателите и по-сериозна конкуренция, през последните години частното образование успя за заеме водещи позиции по отношение на качеството на преподаване. През 2012 частните училища постигат най-добри резултати в изпитите след завършен начален етап и за прием в гимназия. В изпитите след 7-ми клас, 8 от училищата в челната десетка в София са частни, а в последните 45 места няма нито едно частно училище. Американският колеж е традиционно с най-добър резултат от матурата по БЕЛ. Шест средни частни училища са в първите 15 места в класацията на Евростар на средните училища в София-град, а от първите 25 от всички видове училища броят на частните е 12, тоест близо половината. Частното образование обаче не е отворено за всички, а държавата не предлага стипендии за обучение или изнасяне на част от държавната субсидия в частни заведения.

Не на последно място трябва да се отбележат и хроничните дефицити в средата (подготовка на учители, учебно съдържание, нагласи на деца и родители от други етноси), които създават повече затруднения, отколкото условия за адаптиране и отваряне на капсулираните общности чрез образование.

В кръга от проблеми, свързани с достъпа до образователни услуги, обособено място заемат нуждите на децата и учениците със специални образователни потребности. Като резултат от политиките за тяхното приобщаване към училищния живот, провеждани от началото на хилядолетието до днес, броят на децата, изолирани в „специални“ институции, е намалял пет пъти[32]. Успоредно с това са създадени условия за провеждане на интегрирано обучение. Подкрепата на структурните фондове остава важна в две направления:

- осигуряване устойчивост на добрите практики;
- катализиране на реформата за насърчаване на „включващото образование“, съобразено с индивидуалните нужди на възможно най-широк кръг деца.

С оглед на описаните процеси, ОП се разглежда като важен инструмент за смекчаване на рисковете, като буфер, който ще поеме сътресенията на прехода към нова образователна среда, отговаряща на демографския профил и трудовия пазар в страната към 2020.

В.2. Потребност от адаптиране на образованието към трудовия пазар: нужда от качествено и приложимо образование, създаване на среда за УЦЖ.

Прогнозната статистика сочи, че делът на младите хора в РБ ще намалява трайно във времеви обхват на ОП.[33] В този смисъл пълноценното използване на работната сила, нивото на нейната квалификация и способността да генерира висока добавена стойност, са от ключово значение за перспективите пред икономиката и социалната система.

Заклученията на редица програмни документи отчетливо показват нужда от допълнителен импулс за промяната, иницирана по линия на ОПРЧР 2007-2013. Наблюдението на независимото външно оценяване (PISA-2012) върху общата резултатност/продукта на системата очертават сериозни проблеми в математическата и езикова грамотност. 39.4% от 15-годишните български ученици показват резултати под критичното първо равнище в областта на четенето, математиката и природните науки, като особено отчетливи са разликите в резултатите според вида на училището и големината на населеното място.

Основата за развитие и реализация през трудовия живот е белязана от дефицити. Сериозни диспропорции са налице и между специфичните квалификации, предлагани от професионалното образование и реалната ситуация на трудовия пазар. По експертна оценка[34] редки и търсени професии влизат в категорията на „заstraшените“, докато атрактивно брандирани икономически и други специалности със слаб или нулев ефект върху икономиката отклоняват от оскъдния ресурс на системата. Наблюдава се и географска диференциация в търсенето на професии – предимно в районите, където има доминиращи отрасли. Така например в Югоизточна РБ има „глад“ за специалисти в областта на електроинженерството и енергетиката, поради концентрацията на енергодобивна промишленост. Подобни специфики следва бъдат взети под внимание при актуализацията на учебните програми и дори при промените в профила на някои професионални училища.

Описаните недостатъци се проявяват в иначе развита система от институции за професионално образование, където към 2012 функционира 350 държавни, 41 общински и 61 частни професионални училища. Следователно промяната трябва да бъде мислена повече в посока подобряване на съдържанието и качеството, отколкото увеличаване на капацитета.

Важна свързка между училището и пазара на труда са кариерните центрове. Тяхното изграждане бе насърчено с реализацията на проект по операция BG051PO001-4.3.02 „Система за кариерно ориентиране в училищното образование”. В края на програмния период обаче, мрежата от кариерни центрове остава нестабилна, в процес на формиране. Належаша е нуждата паралелно с изграждането на техния административен капацитет да бъдат разработени и съответните програми по кариерно образование. Училищата трябва да получават актуална и достъпна информация за състоянието на пазара на труда[35].

Около половината завършили професионални училища са се обучавали в областта на икономиката и администрацията - тенденция, която дублира ВО. Третата по популярност специализация е свързана със сигурността и безопасността. В същото време през учебната 2011/2012 няма нито един ученик, който да е получил специализация в сферата на ИКТ[36].

Съотнесени към пазара на труда, тези пропорции свидетелстват, че средното професионално образование не си сътрудничи ефективно с бизнеса в конкретните области.

Като цяло отнасянето към посланието на стратегията „Европа 2020” за учебни програми, ориентирани към „творчество, иновации и предприемачество”[37] показва, че пред реформата в българското училище предстои още дълъг път. В тази връзка експертните становища[38] констатира, че системно препятствие представлява все още високата степен на централизация в средното образование – не само на ниво мениджмънт, но и що се отнася до преподаването. Учителите нямат възможност да избират учебниците, плановете и програмите не са гъвкави, изпълнението на формалностите доминира над функционалните решения. Това затруднява адаптирането на учебния процес към индивидуалните нужди на ученика, лишава го от динамика. Образователния продукт се отдалечава от реалностите на света извън училището, в частност от нуждите на пазара на труда.

Характерен елемент на този кръг потребности е нуждата от осигуряване на възможност за допълнително обучение на хора с ниска квалификация, отпаднали от образователната система в нейните ниски нива и на ранни етапи от житейския си път. В логиката на секторната стратегия (*Нац. стратегия за УЦЖ*), образованието за възрастни и УЦЖ се разглеждат като средство за адаптация на рискови групи, но и като благоприятен фактор за нивото на трудовия пазар в цялост. Стъпките, които РБ е предприела в тази посока, все още не са разгърнали потенциала на описания подход.

В контекста на изложените потребности, ОП притежава ресурса да продължи да бъде катализатор на положителна промяна за развитие на качествено образование с висок коефициент на полезна дейност спрямо трудовия пазар.

В.3. Потребности на педагогическия персонал:

Страната е сред последните тридесет в световен мащаб по „ниво на подготовка на персонала” в образователната система[39]. Тази стряскаща позиция е най-точната формулировка за проблемите и нуждите в кръга на педагогическите специалисти. Общата картина тук до голяма степен следва логиката на идентифицираните нужди при преподавателите във ВУ. Учителите не са готови да прилагат съвременни технологии и похвати в учебния процес. Липсват умения по специфични теми като работата с деца със специални образователни потребности (СОП) и мултикултурна среда. Наличните възможности за мобилност са недостатъчни. Общественото признание за учителската професия продължава да деградира, незадоволително е нивото на заплащане. И като резултат: съсловието не се попълва с качествени кадри, идващи от университета.

Ето някои количествени отражения на негативните процеси. По данни за учебната 2012/2013 учителската заплата в РБ е по-малка от БВП на глава от населението и макар статистиката да отчита нарастване на нейната покупателна способност, в абсолютна стойност българските учители са най-лошо платените в ЕС: 4370 евро на годишна база спрямо 10 000 – 13 000 евро в други страни от бившия съветски блок като Чешката република[40]. Важни стъпки в реформата по отношение на финансовата мотивация са: а) осигуряването на по-голяма свобода на училищата в управлението на собствените бюджети (децентрализацията) и б) диференцираното заплащане на учителския труд. Макар и удачен като замисъл, механизмът на диференцираното заплащане се нуждае от прецизиране, насочено към по-ясни и обективни критерии в оценката на изпълнението и формирането на допълнителните възнаграждения.

Разглеждан в координатите на неадекватната квалификация и слабата мотивация, не е оптимистичен и възрастовият профил на заетите в сферата на образованието. Според данни, цитирани в *Анализа на социално-икономическото развитие на РБ[41]*, броят на учителите в общообразователните училища до 49 годишна възраст намалява за сметка на увеличение на онези над 50 г. В професионалните училища учителите над 55 годишна възраст съставляват 26% от общия им брой към 2011. От всички заети в общообразователните училища към 2011, на близо 40% от тях е предстояло пенсиониране в рамките на следващите шест години. Между 2006 и 2011 броят на учителите във възрастовата група 30-34 г. е спаднал с около 40%.

За да отговори на идентифициращите нужди, ОПНОИР планира мерки, основани върху устойчивост и надграждане на добрите практики за качествена промяна в капацитета на педагогическите специалисти.

В отговор на идентифицираните нужди от тематичното поле „Училищно образование, обучение, учене през целия живот”,

ОПНОИР, предлага следната *стратегия на финансова интервенция*:

- **По отношение на потребностите, свързани с достъпа до образование:** ОПНОИР залага стратегия за *устойчивост* на мерките, насочени към децата със СОП, стартирани през изминалия програмен период. Интеграцията на децата от етнически общности ще бъде интензифицирана чрез *допълнително обучение по български език*, мерки за *ранна социализация*, развитие на *преподавателските умения*, профилактика на *обществените предразсъдъци*. Като обща рамка на достъпа до образование, програмата ще осигури политики за *превенция на отпадането* от задължителния курс на училищно образование.
- **По отношение потребността от развитие на качествено образование, адаптирано към пазара на труда:** Програмата предвижда набор от мерки, насочени към а) развитие на системата за *външно оценяване*, б) масирано въвеждане на *ИКТ* в процеса на обучение, в) *промяна и адаптация на учебни програми и съдържание към промените в средата за трудова реализация и предизвикателствата на глобалното общество*, г) разширяване на възможностите за *дуално и практическо обучение*, д) развитие на условията за *учене през целия живот*.
- **По отношение на потребностите, свързани с педагогическия персонал:** Стратегията на програмата залага на *академичната/продължаващата подготовка на специалистите*. Тя е разчетена да създаде *стимули* за оставане в/избор на професията и изграждане на адекватен процес за *кариерно развитие*.

[1] Research and Innovation Performance in BG, Country Profile 2014

[2] Данни от НСИ за 2013

[3] НП за развитие: България 2020, приета с РМС № 1057/20.12.2012, стр. 250.

[4] Innovation Union Competitiveness Report 2013 SWD, January 2014

[5] RIS3, BG, 2014-2020 (draft 17.11.2014)

[6] Innovation Union Scoreboard 2014

[7] www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=5279

[8] Input to Bulgaria's Research and Innovation Strategy for Smart Specialization, World Bank Report, 2013.

- [9] Study of DG RTD Expert Group, October 2013, sections 4.3-4.4.
- [10] ERAWATCH report 2012, p. 17.
- [11] Commission publication 'Connecting Universities to regional growth – practical guide' Sept 2011.
- [12] Guide to strategies for S3 – May 2012.
- [13] Стратегия за развитие на ВО: стр 9
- [14] (ibid.).
- [15] НСНИ 2020, стр. 15
- [16] Ibid.
- [17] НПП, стр. 42
- [18] Стратегия за развитие на ВО, стр. 10
- [19] Eurostat, 2012
- [20] In-depth Reviews, стр. 4
- [21] In-depth review, стр. 34
- [22] In-depth review, стр. 41
- [23] Стратегия за развитие на ВО, стр. 22
- [24] Фондация на бизнеса за образованието, 2009 г.
- [25] Валентина Шарланова “Кариерното планиране в обществото на основата на знанието”, 2009 г.
- [26] Стратегия за развитие на ВО, стр. 35
- [27] НПП, стр. 40

[28] НПР, стр. 40

[29] НПР, стр. 37

[30] стр. 3

[31] www.nsi.bg

[32] по данни на НСИ

[33] Нац. стратегия за младежта, стр. 9

[34] Източник: интервюта с представители на ресорни дирекции в МОН

[35] Рашева-Мерджанова, 2012: 85-87

[36] Източник: НСИ

[37] Стратегия „Европа 2020”, стр. 16

[38] Анализ на фондация С.Е.Г.А.

[39] НПР, стр. 14

[40] Teachers'and School Heads' salaries and allowances in Europe, 2012/2012, Euridice Facts and Figures, European Commission

[41] НП за развитие: България 2020, www.eufunds.bg

1.1.2. Обосновка на избора на тематични цели и съответстващите им инвестиционни приоритети предвид споразумението за партньорство въз основа на набелязаните регионални и — когато е целесъобразно — национални нужди, включително необходимостта от справяне с предизвикателствата, посочени в съответните препоръки за отделните държави, приети съгласно член 121, параграф 2 от ДФЕС, и съответните препоръки на Съвета, приети съгласно член 148, параграф 4 от ДФЕС, като се взема предвид предварителната оценка.

Таблица 1: Обосновка на избора на тематични цели и инвестиционни приоритети

Избрана тематична цел	Избран инвестиционен приоритет	Обосновка за избора
01 - Засилване на научноизследователската дейност, развойната	1а - Укрепване на инфраструктурата, необходима за	В изпълнение на:

Избрана тематична цел	Избран инвестиционен приоритет	Обосновка за избора
<p>дейност в областта на технологиите и иновациите</p>	<p>научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа</p>	<ul style="list-style-type: none"> • нац. цел заложена в „Европа 2020“ за достигане на 1,5% от БВП, инвестирани в НИРД; • основни цели в Европа 2020, сред които повишаване на инвестициите в наука и иновации <p>В съответствие с</p> <ul style="list-style-type: none"> • водеща инициатива „Съюз за иновации“ по Европа 2020, акцентираща върху подобряване на рамкови условия и достъп до финансиране за научни изследвания и научна инфраструктура • предизвикателства по „Хоризонт 2020“, Стратегия на ЕС за Дунавския регион и Пътна карта на ЕСФНИ • мерки, заложи в НСНИ на РБ 2020 за увеличаване на интензивността, ефективността и ефикасността на научноизследователската д-т • В подкрепа на ИСИС за увеличаване на нац. и научноизслед. капацитет в ключ. области <p>Идентиф. нужди</p> <ul style="list-style-type: none"> • Повишаване на върховите постижения и пазарната ориентация на научните изследвания • Подобряване на тематичното разпределение на

Избрана тематична цел	Избран инвестиционен приоритет	Обосновка за избора
		<p>научноизследователската инфраструктура, съобразно интелигентната специализация</p> <ul style="list-style-type: none"> Насърчаване участието на български изследователи и научни организации в международно сътрудничество
<p>09 - Насърчаване на социалното приобщаване, борба с бедността и всяка форма на дискриминация</p>	<p>9i - Активно приобщаване, включително с оглед на насърчаване на равните възможности и активното участие, и по-добрата пригодност за заетост</p>	<ul style="list-style-type: none"> При отчитане на стратег. цел 3 в Заключения на Съвета от 12 май 2009 г. относно стратег. рамка за европ. сътрудничество в областта на образованието и обучението За постигане на националната цел 4 от Нац. програма за реформи на Република България В съответствие със стратегическа цел 2 на Нац. стратегия за регионално развитие 2012-2022 г. В изпълнение на Препоръка на Съвета на ЕС за 2013 г. относно изпълнението на НПП на РБългария (2012-2020) – Специф. препоръка 4 В изпълнение на приоритетите, заложи в Национална програма за развитие на учил. образование и предуч. възпитание и подготовка 2006 – 2015 г. <p>Идентиф. нужди</p> <ul style="list-style-type: none"> Увеличаване на броя на децата с увреждания и

Избрана тематична цел	Избран инвестиционен приоритет	Обосновка за избора
		<p>деца със СОП, включени в общата система на образование</p> <ul style="list-style-type: none"> • Осигуряване на равен достъп до качествено образование и услуги за индив. подкрепа в съответствие с нуждите на децата със СОП • Увеличаване на броя на учениците от етнич. малцинства и особено ромите, които продължават образованието си във висши училища;
<p>09 - Насърчаване на социалното приобщаване, борба с бедността и всяка форма на дискриминация</p>	<p>9ii - Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите</p>	<ul style="list-style-type: none"> • В изпълнение на Препоръка на Съвета на ЕС за 2013 г. относно изпълнението на НПП на Р Б-я (2012-2020) – Специф. препоръка 4 <p>В съответствие с приоритетите, заложи в</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Стратегия за образов. интеграция на деца и ученици от етн. малцинства до 2015 г. (приета със Заповед от 11.06.2004 г.) ☐ Нац. стратегия на Р Б-я за интегриране на ромите (2012-2020) (приета с Решение на Народното събрание от 1 март 2012 г.) ☐ План за действие за изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012- 2020) и „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.

Избрана тематична цел	Избран инвестиционен приоритет	Обосновка за избора
		<p>Идентиф. нужди</p> <ul style="list-style-type: none"> • Намаляване броя на преждевр. отпадналите от училище • Увеличаване на броя на учениците от етн. малцинства и особено ромите, които продължават образованието си във ВУ • Осигуряване на равен достъп до качествено образование и услуги за инд. подкрепа в съответствие с нуждите на децата от етн. малцинства • Премахване и предотвратяване на всички форми на дискриминация и сегрегация в образованието
<p>10 - Инвестиране в образованието, обучението, професионалното обучение за придобиване на умения и в ученето през целия живот</p>	<p>10i - Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо (формални, неформални и самостоятелни) начини на учене за повторно включване в образователната система и системата на обучение</p>	<ul style="list-style-type: none"> • В изпълнение на осн. цели в Стратегия Европа 2020 • При отчитане на посланията в Заключения на Съвета „Образование и грижи в ранна детска възраст: да осигурим за всички деца най-добрия старт в живота за утрешния свят” • В изпълнение на Препоръка на Съвета от 28 юни 2011 относно политики за намаляване на преждевр. напускане на училище и в съответствие със Съобщението „Справяне с преждевр. напускане на училище: ключов принос към Стратегията Европа 2020

Избрана тематична цел	Избран инвестиционен приоритет	Обосновка за избора
		<ul style="list-style-type: none"> • За постигане на нац. цел 4 от НП за реформи на РБ 2012-2020 (НПР) • В изпълнение на Препоръка на Съвета на ЕС за 2012 относно изпълнението на НПР – Спец. препоръка 4 • В изпълнение на приоритетите, заложи в НП за развитие на уч. образование и предуч. възпитание и подготовка 2006 – 2015 г. <p>Идентиф. нужди</p> <ul style="list-style-type: none"> • Намаляване броя на преждевр. отпадналите от училище • Подобряване на образ. постижения на 15-г. ученици в областта на четенето, математиката и природн. науки • Подкрепа на педаг. специалисти за повишаване на квалификацията и подобряване на проф. им умения
<p>10 - Инвестиране в образованието, обучението, професионалното обучение за придобиване на умения и в ученето през целия живот</p>	<p>10ii - Подобряване на качеството и ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, особено за групите в неравностойно положение</p>	<ul style="list-style-type: none"> • В изпълнение на основни цели в Стратегия Европа 2020, сред които повишаване на процента на завършилите висше образование • За постигане на националната цел 4 от Нац. програма за реформи на Р България 2012-2020 (НПР) • В изпълнение на Препоръка на Съвета на ЕС за 2012 г. относно изпълнението на НПР – Специфична препоръка 4

Избрана тематична цел	Избран инвестиционен приоритет	Обосновка за избора
		<ul style="list-style-type: none"> • В подкрепа на Изявление на Третия форум на Болонската политика: Отвъд Болонския процес – създаване и свързване на национални, регионални и световни пространства за висше образование (2012 г.) • В съответствие с други стратегически документи цитирани в раздел 1.1.1 <p>Идентиф. нужди</p> <ul style="list-style-type: none"> • Повишаване на качеството и конкурентоспособността на висшето образование • Подкрепа на педагогическите специалисти за повишаване на квалификацията и подобряване на професионалните им умения
<p>10 - Инвестиране в образованието, обучението, професионалното обучение за придобиване на умения и в ученето през целия живот</p>	<p>10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • При отчитане на стратегическа цел 1 и стратегическа цел 2 в Заключения на Съвета от 12 май 2009 г. относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението • В изпълнение на стратегия за учене през целия живот за периода до 2020 г. • В съответствие с други стратегически документи цитирани в раздел 1.1.1

Избрана тематична цел	Избран инвестиционен приоритет	Обосновка за избора
		<p>Идентифицирани нужди</p> <ul style="list-style-type: none"> • Модернизиране на учебното съдържание и пренасочването му към овладяване на ключови компетентности
<p>10 - Инвестиране в образованието, обучението, професионалното обучение за придобиване на умения и в ученето през целия живот</p>	<p>10iv - Подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на системите за професионалното образование и обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за стаж</p>	<ul style="list-style-type: none"> • В съответствие с приоритет 1 на Нац. програма за реформи на Република България • В съответствие с други стратегически документи цитирани в раздел 1.1.1 <p>Идентифицирани нужди</p> <ul style="list-style-type: none"> • Намаляване на несъответствието между потребностите на пазара на труда и уменията и ниска адекватност на образователната система

1.2 Обосновка на разпределението на финансовите средства

Обосновка за разпределението на финансовите средства (подкрепа от Съюза) за всяка тематична цел и когато е целесъобразно — за всеки инвестиционен приоритет, в съответствие с изискванията за тематична концентрация, като се взема предвид предварителната оценка.

Разпределението на финансовите средства по програмата е съобразено с възможностите за финансиране със средства от Европейския социален фонд (ЕСФ), Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и определените в Споразумението за партньорство тематични цели (ТЦ).

ЕФРР може да финансира мерки съгласно своя обхват на подкрепа по една тематична цел, по която Регламент (ЕС) № 1301/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година относно ЕФРР и специални разпоредби по отношение на целта „Инвестиции за растеж и работни места“ и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1080/2006 позволява, а именно ТЦ 1 (Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите).

ЕСФ може да финансира мерки съгласно своя обхват на подкрепа по две тематични цели, по които Регламент №1304/2013 от 17 декември от 2013 г. позволява, а именно ТЦ 9 (Насърчаване на социалното приобщаване, борбата с бедността и всяка форма на дискриминация) и ТЦ 10 (Инвестиции в образованието, обучението, включително професионално обучение за придобиване на умения и ученето през целия живот).

ОП НОИР подкрепя постигането и на трите посочени тематични цели.

ПО 1

187 926 049,00 евро (ЕФРР)

Значителна част от средствата по ПО 1 се очаква да бъдат инвестирани за развитие на центрове за върхови постижения и центрове за компетентност като основни средища за провеждане на висококачествени научни изследвания и иновации в областите на ИСИС, и като допълваща инвестиция в изпълнение на националната цел за 1,5 % от БВП, вложени в научна и развойна дейност:

Част от средствата по ПО 1 ще бъдат инвестирани в мерки за развитие на капацитета за приложни изследвания и иновации в приоритетните направления на ИСИС, чрез подкрепа на специализацията на изследователите в областите на ИСИС и на включването на български учени и научни организации в европейското изследователско пространство и пълноценно участие в Рамковите програми за научни изследвания и иновации на ЕС („Хоризонт 2020“ и „Хоризонт Европа“). Тези мерки са в съответствие с подприоритет 5.2. Повишаване качеството и ефективността на научните изследвания и иновациите (област на въздействие „Финансиране на дейностите за изследвания и развитие на иновациите на предприятията“) от НПП „България 2020“.

ПО 2

ИП10i – 121 687 467,72 евро (ЕСФ)

Значителна част от средства на по ПО 2 се очаква да бъдат инвестирани в мерки за постигане на националната цел по стратегията Европа 2020 – намаляване на процента преждевременно напуснали училище до 11 %.

Част от средствата по ПО 2 ще бъдат инвестирани в подкрепа за овладяването на ключови компетентности. Интервенцията има допълващ характер към националното финансиране при изпълнение на подприоритет 1.1 „Осигуряване на достъпно и качествено образование за развитие на личността чрез осъвременяване на системата на образование и осигуряване на нейната адаптивност спрямо потребностите на пазара на труда“ от Националната програма за развитие „България 2020“.

ИП10ii – 72 187 116,71 евро (ЕСФ)

Част от средствата по ПО 2 ще бъдат насочени към повишаване на качеството на висшето образование като условие за по-добра реализация на пазара на труда. Интервенцията ще има характер на допълващо финансиране по отношение на мерките, предвидени в националния бюджет. Тя е свързана с постигане на целите от горепосочения подприоритет 1.1.

Част от средствата по ПО 2 ще бъдат използвани като средство за инициране на структурни промени в системата от висши училища в България. Ресурсът на ОП ще обезпечи финансово реформата, заложена в Стратегията за висше образование.

Част от средствата по ПО 2 ще бъдат насочени към подкрепа за механизми, които да помогнат постигането на националната цел по стратегията „Европа 2020” – 36 % от населението на възраст между 30 и 34 г. да притежава завършена степен на висше образование.

Част от финансирането ще подкрепя дейности, насочени към повишаване на квалификацията и научноизследователски кариери на човешките ресурси в НИРД сектора, като допълнение към интервенциите по ПО1.

ИП10iii – 24 393 272,6 евро (ЕСФ)

Част от ресурса на ПО 2 ще бъде насочен към квалификация на педагогическия потенциал. Ресурсът има допълващ характер към мерките, изпълнявани в рамките на националния бюджет и ще допринесе за постигане на целите по горепосочения подприоритет 1.1.

Част от средствата по ПО 2 ще бъдат насочени към допълващи мерки за развитие на ученето през целия живот. Мярката ще спомогне за постигане на целите в подприоритет 1.2 Подобряване на качествените характеристики на работната сила, област на въздействие „Динамично адаптиране на ученето през целия живот и мобилността към потребностите на личността и изискванията на пазара на труда” от НПП „България 2020”.

ИП10iv – 13 037 942,44 евро (ЕСФ)

Средствата по ИП10iv, свързани с развитие на професионалното обучение ще имат характер на основен инструмент за модернизацията на професионалното образование, заложена като цел в Националната програма за модернизирание на системата на професионалното образование.

ПО 3

ИП9i – 25 500 000 евро (ЕСФ)

Средствата по ИП9i ще подкрепят изпълнението на мерки както за постигане на националната цел по Стратегията „Европа 2020” за намаляване на броя на преждевременно напусналите училище (до 11 %), така и индиректно – целта за намаляване броя на живеещите в бедност с 260 000 души до 2020 г.

ИП9ii – 84 031 782 евро (ЕСФ)

Очаква се значителен размер на средствата по ИП9ii от общия бюджет на ПО 3, като важен източник на финансиране, що се отнася до интеграция на деца, застрашени от изключване от образователната система, по причини, свързани с принадлежност към затворени и маргинализирани етнически групи. В този смисъл мерките по ПО 3 ще допълват националното финансиране. Изграждането на благоприятна образователна среда ще създаде предпоставки за:

1) намаляване на броя на отпадащите (значителен процент от тях принадлежат към малцинствени групи в риск) и

2) по-добра реализация на трудовия пазар като средство за повишаване на заетостта и намаляване на социалното изключване .

И двата резултата са в пряка връзка с националните цели по Стратегията „Европа 2020”: намаляване с 260 000 на живеещите в бедност и повишаване нивото на заетост до 76 %.

Таблица 2: Преглед на инвестиционната стратегия на оперативната програма

Приоритетна ос	Фонд	Подкрепа от Съюза (в евро)	Дял от общата подкрепа от Съюза за оперативната програма	Тематична цел/инвестиционен приоритет/специфична цел	Common and programme specific indicators for which a target has been set
1	ERDF	187 926 049,00	34.01%	<ul style="list-style-type: none"> ▼ 01 - Засилване на научноизследователската дейност, развойната дейност в областта на технологиите и иновациите <ul style="list-style-type: none"> ▼ 1a - Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа <ul style="list-style-type: none"> ▼ 1 - Развитие на върхови и пазарно-ориентирани научни изследвания ▼ 2 - Увеличаване на участието на български изследователи и научни организации в международно сътрудничество ▼ 3 - 	[P111 , P112, P121]
2	ESF	231 305 800,00	41.86%	<ul style="list-style-type: none"> ▼ 10 - Инвестиране в образованието, обучението, професионалното обучение за придобиване на умения и в ученето през целия живот <ul style="list-style-type: none"> ▼ 10i - Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо (формални, неформални и самостоятелни) начини на учене за повторно включване в образователната система и системата на обучение <ul style="list-style-type: none"> ▼ 1 - Подобряване на постиженията на децата и учениците в овладяването на ключови компетентности ▼ 2 - Намаляване броя на преждеременно напусналите училище и устойчиво задържане на учениците в образователната система ▼ 10ii - Подобряване на качеството и ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, особено за групите в неравностойно положение <ul style="list-style-type: none"> ▼ 1 - Въвеждане на система за проследяване броя на завършили висше образование, които не са включени в следващи програми за обучение и са започнали работа през първата година след завършването ▼ 2 - Въвеждане на системи за управление и финансиране на висшите училища, съобразно постигнатите резултати ▼ 3 - Увеличаване на броя на завършилите висше образование между 30-34 години ▼ 4 - Повишаване на квалификацията на научноизследователския състав и участие на млади докторанти в научни изследвания ▼ 10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация. <ul style="list-style-type: none"> ▼ 1 - Развитие на капацитета и повишаване на квалификацията на заетите в областта на образованието ▼ 2 - Повишаване на участието в продължаващо обучение и надграждане на знания, умения и компетентности на обхванатите от дейности по ОП ▼ 10iv - Подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на системите за 	[P2112, P2113, P2121, P2126, P2211, P2221, P2231, P2232, P2241, P2242, P2243, P2311, P2321, P2322, P2323, P2411, P2421, P2422]

Приоритетна ос	Фонд	Подкрепа от Съюза (в евро)	Дял от общата подкрепа от Съюза за оперативната програма	Тематична цел/инвестиционен приоритет/специфична цел	Common and programme specific indicators for which a target has been set
				<p>професионалното образование и обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за стаж</p> <ul style="list-style-type: none"> ▼ 1 - Повишаване на броя на учениците в професионалните училища и адаптиране на професионалното образование и обучение към нуждите на пазара на труда ▼ 2 - Повишаване на дела на завършилите професионално или висше образование, които са започнали работа, свързана с областта на образованието им, в първата година след завършването им 	
3	ESF	109 531 782,00	19.82%	<ul style="list-style-type: none"> ▼ 09 - Насърчаване на социалното приобщаване, борба с бедността и всяка форма на дискриминация ▼ 9i - Активно приобщаване, включително с оглед на насърчаване на равните възможности и активното участие, и по-добрата пригодност за заетост <ul style="list-style-type: none"> ▼ 1 - Увеличаване на броя на образователните институции, осигурили подкрепяща среда за включващо образование ▼ 9ii - Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите <ul style="list-style-type: none"> ▼ 1 - Повишаване броя на успешно интегрираните чрез образователната система деца и ученици от маргинализираните общности, включително ромите 	[P3111, P3113, P3211, P3212, P3213]
4	ESF	23 777 241,00	4.30%	1 - Укрепване и повишаване на административния капацитет на управляващия орган и бенефициентите по оперативната програма	[P41, P42]

2. ПРИОРИТЕТНИ ОСИ

2.A ОПИСАНИЕ НА ПРИОРИТЕТНИТЕ ОСИ, РАЗЛИЧНИ ОТ ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ

2.A.1 Приоритетна ос

ИД на приоритетната ос	1
Наименование на приоритетната ос	НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ

- Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез финансови инструменти
- Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез финансови инструменти, установени на равнището на Съюза
- Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез водено от общностите местно развитие
- За ЕСФ: Цялата приоритетна ос е предназначена за социални иновации, за транснационално сътрудничество или и за двете
- По отношение на ЕФРР: Цялата приоритетна ос е предназначена за операции, предназначени за възстановяване след големи или регионални природни бедствия
- По отношение на ЕФРР: Цялата приоритетна ос е предназначена за МСП (член 39)

2.A.2 Обосновка за определянето на дадена приоритетна ос, която обхваща повече от една категория региони, тематична цел или фонд (когато е приложимо)

Не е приложимо

2.A.3 Фонд, категория региони и основа за изчисляване на подкрепата от Съюза

Фонд	Категория регион	Основа за изчисляване (общо допустими разходи или допустими публични разходи)	Категория региони за най-отдалечените региони и северните слабо населени райони (когато е приложимо)
ERDF	По-слабо развити региони	Error! Reference source not found.	

2.A.4 Инвестиционен приоритет

ИД на инвестиционния приоритет	1a
Наименование на инвестиционния приоритет	Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за

ID на инвестиционния приоритет	1a
	Европа

2.A.5 Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

Ид. № на специфичната цел	1
Наименование на специфичната цел	Развитие на върхови и пазарно-ориентирани научни изследвания
Резултати, които държавите членки се стремят да постигнат с подкрепа от Съюза	<p>Основната цел на подпомаганите дейности по СЦ1 е да се повиши нивото и пазарната ориентация на научноизследователските дейности на водещите научни организации в България. За да се преодолее недостигът на конкурентни и международно признати научноизследователски комплекси, отговарящи на изискванията за модерна инфраструктура и високо ниво на научните изследвания в областите на интерес за българската икономика, ОП НОИР ще осигури подкрепа за развитие и/или модернизирането на два типа научноизследователски центрове – Центрове за върхови постижения (ЦВП) и Центрове за компетентност (ЦК).</p> <p>Тези центрове ще създадат възможно най-добри условия за привличане на висококвалифицирани изследователи за провеждане на научноизследователска дейност на високо ниво в европейски мащаб в приоритетните области на ИСИС и ще подобрят значително потенциала за приложни научни изследвания, експериментална развойна дейности и иновации.</p> <p>ЦВП и ЦК ще се превърнат във водещи изследователски организации в България, подкрепящи развитието на останалите участници в иновационната екосистема чрез своята уникална изследователска експертиза и чрез обучение на най-добрите специалисти в областите на ИСИС. Тези центрове ще повишат научното въздействие на българските научноизследователски организации чрез създаване на международно признати публикации и други приложни научноизследователски резултати в приоритетните области на ИСИС, ще увеличат пазарната ориентация на техните научноизследователски и иновационни програми, както и способността им да привличат частни инвестиции и да гарантират устойчивостта на инвестициите.</p>
Ид. № на специфичната цел	2
Наименование на специфичната цел	Увеличаване на участието на български изследователи и научни организации в международно сътрудничество

<p>Резултати, които държавите членки се стремят да постигнат с подкрепа от Съюза</p>	<p>Мерките по СЦ2 ще подкрепят развитието на капацитета за извършване на научни изследвания и иновации в България в няколко аспекта:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Те осигуряват достъп на българските изследователи и научни организации до най-новите научни открития и най-модерните технологии в процес на разработване в ЕС, чрез подкрепа за участието им в Рамковите програми за научни изследвания и иновации на ЕС („Хоризонт 2020“ и „Хоризонт Европа“), включването им в пан-европейски научни комплекси и консорциуми за изпълнението на европейската пътна карта за научна инфраструктура. • България ще има полза от приемането на добри европейски практики за организация и подходи за финансиране на научни изследвания в синхрон за финансирането по Рамковите програми на ЕС („Хоризонт 2020“ и „Хоризонт-Европа“) • Тези мерки ще повишат капацитета на научноизследователските институции и изследователите да станат напълно интегрирани в европейското научноизследователско пространство, както и в националните и европейските технологични платформи и пътни карти <p>Изпълнението на мерките по СЦ2 ще доведе до значително засилване на международната и транснационалната активност на българските научноизследователски организации, и свързаните с това очаквания за увеличаване на научната продукция (съвместни публикации, експертни доклади, трансфер на технологии и знания, съвместни нововъзникващи предприятия и т.н.), създадена и публикувана чрез международно сътрудничество.</p>
<p>Ид. № на специфичната цел</p>	<p>3</p>
<p>Наименование на специфичната цел</p>	<p>.</p>
<p>Резултати, които държавите членки се стремят да постигнат с подкрепа от Съюза</p>	<p>.</p>

Таблица 3: Специфични за програмата показатели за резултатите по специфични цели (за ЕФРР и Кохезионния фонд)

Специфична цел		1 - Развитие на върхови и пазарно-ориентирани научни изследвания						
ID	Показател	Мерна единица	Категория регион (когато е целесъобразно)	Базова стойност	Базова година	Целева стойност (2023 г.)	Източник на данните	Честота на отчитане
P11 1	Научни публикации сред 10-те % най-цитирани в света, като процент от всички научни публикации в страната	%	По-слабо развити региони	4,00	2013	5,00	European Innovation Scoreboard; базовата стойност е средна стойност за периода 2010-2013; целевата стойност е средна стойност за периода 2020-2023	Годишно
P11 2	Публични разходи за научноизследователска и развойна дейност (GOVERD плюс HERD) финансирани от предприятията като % от БВП	%	По-слабо развити региони	0,02	2013	0,03	НСИ	Годишно

Специфична цел		2 - Увеличаване на участието на български изследователи и научни организации в международно сътрудничество						
ID	Показател	Мерна единица	Категория регион (когато е целесъобразно)	Базова стойност	Базова година	Целева стойност (2023 г.)	Източник на данните	Честота на отчитане
P12 1	Международни научни съвместни публикации на 1 млн. население	брой	По-слабо развити региони	243,70	2013	297,70	European Innovation Scoreboard	Годишно

Специфична цел		3 - .						
ID	Показател	Мерна единица	Категория регион (когато е целесъобразно)	Базова стойност	Базова година	Целева стойност (2023 г.)	Източник на данните	Честота на отчитане

2.A.6 Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет (по инвестиционни приоритети)

2.A.6.1 Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери

Инвестиционен приоритет	1a - Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа
--------------------------------	--

Примерни дейности:

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1:

1. Създаване и развитие на центрове за върхови постижения (ЦВП) вкл. обновяване на научноизследователската инфраструктура и въвеждане на стратегически научноизследователски програми.

Ще бъде оказана подкрепа за изграждане, модернизирани и дейност на научни комплекси на най-високо ниво, в които се провеждат научни изследвания в съответствие с най-добрите световни стандарти и практики. Работата на ЦВП ще бъде оценявана по отношение на качеството, количеството и въздействието на тяхната научна продукция (например изданията попадащи в първите 10 % на научните публикации в съответната научна област). Тези комплекси трябва да имат критична маса от учени на високо ниво, добре дефинирана организационна структура и собствена програма за научни изследвания. ЦВП ще бъдат подкрепени в усилията им да реализират своите стратегически изследователски програми, които могат да включват:

- Изграждане на нови или значително модернизирани на съществуващи специализирани научноизследователски инфраструктури;
- Закупуване и модернизирани на оборудване необходимо за реализиране на научноизследователските програми;
- Провеждане на пазарно-ориентирани научни изследвания на най-високо международно ниво в приоритетните области на ИСИС;
- Въвеждане на нови научни изследвания, обучителни и образователни методи в практиката им;
- Привличане на водещи изследователи и върхови специалисти за провеждане на научни изследвания на високо ниво в приоритетните области на ИСИС;

Инвестиционен приоритет	1а - Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа
<ul style="list-style-type: none"> • Осигуряване на специализации във водещите научни центрове в чужбина на висококвалифицираните изследователи; • Изграждане на стратегически партньорства и съвместни научноизследователски програми с водещи европейски научноизследователски центрове; • Участие в международни и транснационални научноизследователски програми/партньорства, които гарантират високо ниво на международна видимост и научна свързаност; • Осигуряване на отлични условия за работа и обучение за участващите изследователи, включително високо ниво на обмен и мобилност; • Разпространение на техните научни резултати сред академичната общност и бизнеса на международно и национално ниво; • Развитие на устойчиви източници на финансиране и условия на работа, включително развитието на устойчиви партньорства с бизнеса и провеждане на съвместни проекти с частни инвеститори; • и други свързани с тях дейности, необходими за пълноценното функциониране на ЦВП. <p>ОП НОИР ще инвестира в развитието на ограничен брой ЦВП в България, които попадат в приоритетните области на ИСИС и работят по утвърдена програма за развитие.</p> <p>2. Създаване и развитие на центрове за приложни научни изследвания, наричани <u>центрове за компетентност</u> (ЦК), вкл. обновяване на научноизследователската инфраструктура и въвеждане на стратегически научноизследователски и иновационни програми.</p> <p>Ще бъде оказана подкрепа за изграждане, модернизирание и работа на научни комплекси на най-високо ниво, в които научните изследвания, технологичното развитие и иновациите са напълно интегрирани, в съответствие с най-добрите световни стандарти и практики. Работата на ЦК ще бъде оценена от гледна точка на тяхната измерима научна продукция и технологични иновации. Тези научноизследователски комплекси трябва да съчетават критична маса от учени от високо ниво и технологични разработчици, с добре дефинирана организационна структура и собствени изследователски и иновационни програми. Тези центрове ще бъдат подкрепени в усилията им:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да се изгради специализирана инфраструктура и закупи оборудване, необходими за реализиране на техните специфични научноизследователски и иновационни програми; • Да извършват изследвания (приложни, целеви, експериментални) и да развиват/модифицират нови технологии на високо международно 	

Инвестиционен приоритет	1а - Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа
<p>ниво в приоритетните области на ИСИС;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да въведат иновации, нови обучителни и образователни методи в практиката им; • Да се осигури специализацията на изследователи и иноватори на високо ниво в приоритетните области на ИСИС; • Да се развият като лидери в конкурентните международни и национални иновационни системи; • Да разработят стратегически партньорства с водещи технологични изследователски организации и фирми в Европа; • Да изградят стратегически партньорства и да работят по проекти с български фирми; • Да разработят и комерсиализират собственото си портфолио с права върху интелектуална собственост, както и да се осигури устойчиво публично финансиране; • Да създадат нови start-up, spin-off и spin-out дружества; • и други свързани с тях дейности, необходими за пълноценното функциониране на ЦК. <p>Както се вижда от горните описания, ОП НОИР ще подкрепи широка гама от дейности, които са необходими за пълно прилагане на програмите за научни изследвания и иновации на ЦВП и ЦК. За да се избегне възможно двойно финансиране, изследователските дейности на тези центрове ще бъдат финансирани по ОП НОИР само по СЦ1 на ПО1, т.е. дейностите на центрoвете, избрани да бъдат финансирани по СЦ1 в ПО1 на ОП НОИР няма да бъдат допустими за финансиране по СЦ2 на ПО1 на ОП НОИР. В допълнение, инвестициите в инфраструктура / оборудване в ЦВП и ЦК трябва да са над определена критична маса (поне 74 % от общата подкрепа на ЕФРР по ОП), в отговор на амбицията на тези центрове да достигнат световно ниво на условията за научна дейност. Изолирани ремонти на сгради с ограничено въздействие върху качеството и количеството на извършваните научни изследвания, няма да бъдат допустими.</p> <p>В допълнение към общите ръководни принципи, изложени в раздел 2.А.6.2, допълнителни специфични ръководни принципи ще се прилагат за избор на операции по всяка СЦ на тази ПО. Тези специфични ръководни принципи са представени в този раздел, след описанието на дейностите за всяка конкретна цел от 1 до 3.</p> <p>Специфични ръководни принципи за подбор на ЦВП и ЦК:</p> <p>ЦВП и ЦК ще бъдат финансирани само след независима международна оценка на научния им капацитет, програмите им за развитие, и</p>	

Инвестиционен приоритет	1а - Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа
<p>съответствието им с целите и приоритетите на ИСИС.</p> <p>Научноизследователски екипи, които кандидатстват за ЦВП и ЦК ще бъдат оценявани въз основа на техните научни постижения, човешки изследователски потенциал, налични научноизследователски инфраструктури и научно оборудване, както и въз основа на приложимостта и уместността на предлаганата 10-годишна програма за стратегическо развитие. Тези програми трябва да включват подробни планове за: изграждане на нова или значително модернизиране на съществуващата на научноизследователската инфраструктура; развитие на осъществими планове за научноизследователска дейност в приоритетни области на ИСИС; развитие на дългосрочно сътрудничество с водещи европейски партньори за научни изследвания и иновации; разпространение и практическо приложение на постигнатите научноизследователски резултати; изграждане на капацитет на екипи за научни изследвания и иновации в приложната област; развитие на ЧР, включително прозрачна кариера на изследователите и заетост в националната икономика за студентите; развитие на сътрудничеството с бизнеса и с другите ползватели на резултатите от научните изследвания, както и обучени специалисти; подробен план за управление и организация; осигуряване на разнообразни и устойчиви източници на финансиране и други свързани с тях дейности.</p> <p>Програмите за развитие на ЦВП ще бъдат оценявани със специален фокус върху предложените планове за развитие на оригинални научни изследвания на високо ниво в приоритетните области на ИСИС.</p> <p>Програмите за развитие на ЦК ще бъдат оценявани със специален фокус върху предложената интеграция на планираните научни изследвания с развитието на новите и нововъзникващите технологии, както и върху възможностите за внедряване на резултатите от научните изследвания и за развитие на иновационни дейности (защита на интелектуалната собственост, създаване на новостартиращи компании и т.н.).</p> <p>За ЦВП и ЦК, потребности от ограничени ремонтни дейности и/или дребномащабно оборудване с ограничена добавена стойност и въздействие върху качеството и количеството на извършените приложни изследвания, няма да бъдат приоритетни. За да отговорят на специфичните предизвикателства, пред които тези центрове са изправени, се изисква представяне на проектни предложения за инфраструктура и оборудване имащи принос по ОП между 10 милиона и 35 милиона евро за ЦВП, и между 5 милиона евро и 15 милиона евро за ЦК.</p>	

Инвестиционен приоритет	1а - Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа
--------------------------------	--

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2:

Осигуряване на подкрепа на български научни организации и висши училища за участие в Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020“, в европейски технологични платформи, съвместни технологични инициативи, Европейския институт за иновации и технологии и Европейската пътна карта за научна инфраструктура, чрез следните дейности:

ОП НОИР ще подкрепя дейности, включени в дневния ред на българските научни организации, за проекти, които са одобрени за финансиране по програма Хоризонт 2020 (WIDESPREAD-(Teaming), фаза 2, кандидатстват за участие и/или участват в европейските инициативи, свързани с развитието на нови и нововъзникващи технологии. Това може да включва закупуването и инсталирането на специално оборудване, необходимо за провеждане на научни изследвания свързани с технологиите, за въвеждане на нови методи на обучение и подготовка на специалисти и инженери, за експериментални разработки и приложни изследвания, фокусирани върху развитието или полезни изменения на нови технологии, за разпространение на резултатите и по-добра комуникация относно възможностите, произтичащи от тези технологии, както и други свързани с тях дейности.

Създаване и модернизиране на научни инфраструктури, в т.ч. и на колекции и архиви и регионални партньорски съоръжения/разпределени възли на паневропейските научни комплекси, одобрени по програма Хоризонт 2020 (WIDESPREAD-(Teaming), фаза 2 или определени в Европейската пътна карта за научна инфраструктура;

Дейностите, които ще бъдат подкрепяни по ОП НОИР включват изграждане, модернизация и използване на научноизследователски инфраструктури; събиране на масиви от данни и архиви; обучение и мобилност на изследователите; и други свързани с тях дейности, които са допустими за партньорите на разпределени паневропейски инфраструктури или са предвидени за допълващо финансиране по проекти, одобрени за финансиране по програма Хоризонт 2020 (WIDESPREAD-(Teaming), фаза 2. Инвестициите в инфраструктура/оборудване следва да бъдат най-малко 74% от общия размер на подкрепата от ЕФРР по ОП, с цел да се осигури устойчиво развитие на научната инфраструктура. Няма да бъдат допустими изолирани обновявания на сгради с ограничено въздействие върху качеството и количеството провеждани научни

Инвестиционен приоритет	1а - Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа
<p>изследвания.</p> <p>Осигуряване на <u>достъп</u> на включените в проектите по специфична цел 2 български изследователи до <u>международни бази данни и публикации</u> (отворени бази данни и инициативи за отворен достъп на ЕК), и подкрепа за участието на български научни организации и висши училища в европейски и световни партньорски проекти и мрежи, с цел повишаване на конкурентоспособността и качеството на подготовката на изследователите в приоритетните области на ИСИС;</p> <p>ОП НОИР ще подкрепя и други дейности, които улесняват включването на българските изследователи в международни и транснационални сътрудничества.</p> <p>Специфични ръководни принципи за подбор на научноизследователски инфраструктури, които да бъдат подпомагани по СЦ2:</p> <p>ОП ще подкрепя изключително инфраструктури, които са част от проекти, одобрени за финансиране по програма Хоризонт 2020 (WIDESPREAD-(Teaming), фаза 2, или са включени в НПКНИ след актуализирането и през 2017 г., които отговарят на следните критерии: да отговарят на целите и приоритетните области на ИСИС или да попадат в обхвата на действащите проекти по ESFRI, както, и да са предложени от научноизследователски екипи, които са получили висока оценка, и са приоритизирани в рамките на независима международна оценка.</p> <p><u>Недопускане на двойно финансиране</u></p> <p>Дейности на ЦВП и ЦК, финансирани по СЦ1, както и дейности, финансирани по програма Хоризонт 2020 и други финансови източници се изключват. Когато бенефициерите получават финансиране от различни европейски и национални публични източници, трябва да се заложи подходяща демаркация и специфична одитна пътека като част от договорите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ между бенефициентите и Управляващия орган, с оглед недопускане на двойно финансиране.</p>	

Инвестиционен приоритет	1a - Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа
--------------------------------	--

Идентифициране на основните целеви групи:

- Изследователи, предприемачи, иноватори, преподаватели, докторанти, пост-докторанти, млади учени, специализанти, участници в научни изследвания, студенти, ученици.

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна.

Типове бенефициенти:

Публични и частни научни организации (включително БАН и СА), научноизследователски институти, лаборатории, висши училища и/или техни основни звена, предприятия за НИРД, консорциуми от научни организации и/или висши училища, центрове за върхови постижения и центрове за компетентност (по СЦ1), МОН и второстепенни разпоредители.

2.А.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

Инвестиционен приоритет	1a - Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа
--------------------------------	--

Спазване на принципите за добро финансово управление

Инвестиционен приоритет	1a - Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа
<p>При избора на операции трябва да се гарантира, че отпуснатите средства ще се разходват, спазвайки принципите за икономичност, ефективност и ефикасност. Инвестициите следва да допринасят за постигане на показателите на програмата. В същото време ще се търси връзка между заложените в проекта цели, планираните за изпълнение дейности и очаквани резултати, както и връзка между резултата и размера на разходите, необходими за постигането му.</p> <p>Тематична концентрация</p> <p>Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата ос са концентрирани в два приоритета и са в изпълнение на ТЦ1, съгл. чл. 9 от Общия регламент.</p> <p>Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР</p> <p>Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на БФП и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.</p> <p>Допълняемост с други финансови източници</p> <p>За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС, държавния бюджет и частни източници.</p> <p>Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи</p>	

Инвестиционен приоритет	1a - Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа
<p>Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става само на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи. Ще бъдат подкрепяни научни изследвания, само ако са в приоритетните области на ИСИС.</p> <p>Хоризонтални принципи</p> <p>Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.</p> <p>Прозрачност, партньорство и обективност</p> <p>По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни в механизма за програмиране на операциите по ОП НОИР.</p> <p>Върхова пазарно-ориентирана наука и устойчиво развитие на научноизследователските организации</p> <p>Общи ръководни принципи за избор на изследователски и научни организации като бенефициенти:</p> <p>За да се гарантира целенасочено и ефикасно използване на средствата, научноизследователски екипи с <u>доказани научни постижения</u>, които са признати от международната научна общност, ще бъдат подкрепени от ОП.</p> <p>За да служи на целите за по-голямо въздействие на резултатите от научноизследователската дейност и преодоляване на различията с търсенето на пазара, всички подкрепени дейности ще попаднат в приоритетните области и ще бъдат насочени за изпълнение на <u>целите на ИСИС</u>. Ще</p>	

Инвестиционен приоритет	1а - Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа
<p>бъде поставен акцент върху оценката на проекти с потенциал за предоставяне на ползи за икономическото развитие и за демонстриране на положителни ефекти за цялата страна или даден регион.</p> <p><u>Дългосрочната устойчивост</u> на инвестициите и/или капацитет за привличане на частни инвеститори също ще представляват друг основен стълб, в който ще бъдат организирани процедури за представяне на предложения и критерии за подбор. Програмите за научни изследвания и/или програми за развитие, които ще представляват основата за подбор на операции, по-специално по СЦ1, ще бъдат оценявани с оглед на наличието на ясна стратегия за това как ще се поддържа и използва научноизследователската инфраструктура, как ще се съхранят и развият атрактивните условия за изследователите, след момента в който ще бъде прекратена временната финансова подкрепа от ОП.</p> <p>Извършването на <u>международна оценка</u> на научния потенциал и привличане на независими международни рецензенти в подбора и мониторинга на проектите (регулярно и поетапно) ще бъдат включени във всички мерки, за да гарантират <u>отчетността</u> за използването на средствата, <u>постигнатите напредък и резултати</u> в контекста на показателите за изпълнение и резултат, избрани за ПО.</p> <p>УО на ОП ще изпълнява функциите на администратор на помощ, в т.ч. държавна помощ (ДП) по смисъла на чл. 107, пар. 1 от ДФЕС и минимална помощ (МП) съобразно действащите регламенти за МП, в случаите когато това е приложимо. При разработването на мерки и операции, спрямо които режимът в областта на ДП/МП е приложим, УО е задължен да осигури съответствие с правилата на ДП вкл. до равнището на всеки отделен проект.</p>	

2.А.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

Инвестиционен приоритет	1а - Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа
Не е приложимо	

Инвестиционен приоритет	1а - Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа
--------------------------------	--

2.А.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

Инвестиционен приоритет	1а - Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа
Не е приложимо	

2.А.6.5 Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони

Таблица 5: Общи и специфични за програмата показатели за изпълнението (по инвестиционни приоритети, разпределени по категории региони за ЕСФ и когато е уместно — за ЕФРР)

Инвестиционен приоритет		1а - Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа							
ID	Показател	Мерна единица	Фонд	Категория региони (когато е уместно)	Целева стойност (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О		
113	Новопостроени инфраструктурни комплекси в ЦВП и ЦК	брой	Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)	По-слабо развити региони			11,00	УО	Годишно
114	Съвместни научноизследователски проекти, разработени между центровете (ЦВП и ЦК) и бизнеса	брой	Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)	По-слабо развити региони			150,00	УО	Годишно
132	Изследователи, обучени чрез международно сътрудничество	брой	Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)	По-слабо развити региони			32,00	УО	Годишно
133	Научноизследователски организации и университети, участващи в международни технологични инициативи и мрежи за научни изследвания	брой	Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)	По-слабо развити региони			8,00	УО	Годишно
134	Проекти включващи международно сътрудничество	брой	Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)	По-слабо развити региони			2,00	УО	Годишно
СО24	Научни изследвания, иновации: Брой нови изследователи в подпомогнатите субекти	еквивалент на пълно работно време	Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)	По-слабо развити региони			300,00	УО	Годишно
СО25	Научни изследвания, иновации: Брой изследователи, работещи в подобрени инфраструктурни обекти за научни изследвания	еквивалент на пълно работно време	Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)	По-слабо развити региони			350,00	УО	Годишно

2.A.7 Социални иновации, транснационално сътрудничество и принос по тематични цели 1—7

Приоритетна ос	1 - НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ
Не е приложимо	

2.A.8 Рамка на изпълнението

Таблица 6: Рамка на изпълнението на приоритетната ос (по фондове и, за ЕФРР и ЕСФ, по категории региони)

Приоритетна ос		1 - НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ											
ID	Вид показател	Показател или основна стъпка за изпълнението	Мерна единица, когато е целесъобразно	Фонд	Категория регион	Етапна цел за 2018 г.			Крайна цел (2023 г.)			Източник на данните	Обяснение на съответствието на показателя, когато е целесъобразно
						М	Ж	О	М	Ж	О		
Ф1	Финансов	Сертифицирани средства	EUR	Европейски фонд за развитие (ЕФРР)	По-слабо развити региони			28 633 075,06			221 089 470,00	УО	Стойностите на финансовия индикатор са изчислени като са взети предвид финансовите показатели за изпълнение на други програми в ЕС, които финансират НИРД, от ЕФРР.
СО24	Изпълнение	Научни изследвания, иновации: Брой нови изследователи в подпомогнатите субекти	еквивалент на пълно работно време	Европейски фонд за развитие (ЕФРР)	По-слабо развити региони			35			300,00	УО	Индикаторът е представителен за ефекта, който програмата ще генерира сред научната общественост в България, с цел да се повиши значително интересът за заетост в сферата на НИРД.

Допълнителна информация за качествени показатели относно създаването на рамката на изпълнението

2.A.9 Категории интервенции

Категории интервенции, съответстващи на съдържанието на приоритетната ос, въз основа на номенклатура, приета от Комисията, и ориентиrowъчно разпределение на подкрепата от Съюза.

Таблицы 7 — 11: Категории интервенции

Таблица 7: Измерение 1 Област на интервенция

Приоритетна ос		1 - НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ			
Фонд	Категория региони	Код			Сума в евро
ERDF	По-слабо развити региони	058. Инфраструктура за научни изследвания и иновации (публична)			141 860 323,00
ERDF	По-слабо развити региони	060. Научноизследователски и иновационни дейности в публични научноизследователски центрове и центрове на компетентност, включително изграждане на мрежи			46 065 726,00

Таблица 8: Измерение 2 Форма на финансиране

Приоритетна ос		1 - НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ	
Фонд	Категория региони	Код	Сума в евро
ERDF	По-слабо развити региони	01. Безвъзмездни средства	187 926 049,00

Таблица 9: Измерение 3 Вид територия

Приоритетна ос		1 - НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ	
Фонд	Категория региони	Код	Сума в евро
ERDF	По-слабо развити региони	07. Не се прилага	187 926 049,00

Таблица 10: Измерение 4 – Териториални механизми за изпълнение

Приоритетна ос		1 - НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ	
Фонд	Категория региони	Код	Сума в евро
ERDF	По-слабо развити региони	07. Не се прилага	187 926 049,00

Таблица 11: Измерение 6 — Допълнителна тема за ЕСФ (само ЕСФ и ИМЗ)

Приоритетна ос		1 - НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ	
Фонд	Категория региони	Код	Сума в евро

2.A.10 Резюме на планираното използване на техническа помощ, включващо при необходимост действията за укрепване на административния капацитет на органите, които участват в управлението и контрола на програмите, и на бенефициерите (когато е целесъобразно) (по приоритетни оси)

Приоритетна ос:	1 - НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ
<p>С подкрепата на дейностите по ПО4 се цели надграждане на административния капацитет на управляващия орган (УО). Необходимо е също така да се повишават уменията на бенефициентите за управление и отчитане на проекти по програмата. Дейностите, свързани с изграждането на капацитет на служителите на УО и бенефициентите, са ключов елемент за осигуряването на успешно управление и изпълнение на ОП.</p> <p>Ще бъде обърнато особено внимание на адекватното кадрово и материално техническо осигуряване за процеси и дейности, които са нови за ИА ОПНОИР в качеството ѝ на УО.</p>	

Подкрепата по ПО4 ще бъде насочена и към дейности, свързани с регулярно отчитане на напредъка по управлението и изпълнението на ОП, извършването на различни видове проучвания, улесняващи изпълнението и оценяващи въздействието на предвидените мерки по ОП, в светлината на ефикасното и ефективното усвояване на подкрепата от фондовете на ЕС.

Ще бъде осигурено провеждането на независими оценки на ОП, както и изграждането и поддържането на вътрешна система за текущо наблюдение и оценка на нейното изпълнение.

Приоритетната ос за техническа помощ също така ще допринесе за изпълнението на предварителни условия 1.1 и 1.2 (пътна карта за научна инфраструктура), други дейности от системен характер: оценка на капацитета на участниците, оценка по процедури за подбор на проекти, както и оценителни процедури, с участието на независими експерти и др.

2.A.1 Приоритетна ос

ИД на приоритетната ос	2
Наименование на приоритетната ос	ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ

- Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез финансови инструменти
- Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез финансови инструменти, установени на равнището на Съюза
- Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез водено от общностите местно развитие
- За ЕСФ: Цялата приоритетна ос е предназначена за социални иновации, за транснационално сътрудничество или и за двете
- По отношение на ЕФРР: Цялата приоритетна ос е предназначена за операции, предназначени за възстановяване след големи или регионални природни бедствия
- По отношение на ЕФРР: Цялата приоритетна ос е предназначена за МСП (член 39)

2.A.2 Обосновка за определянето на дадена приоритетна ос, която обхваща повече от една категория региони, тематична цел или фонд (когато е приложимо)

2.A.3 Фонд, категория региони и основа за изчисляване на подкрепата от Съюза

Фонд	Категория регион	Основа за изчисляване (общо допустими разходи или допустими публични разходи)	Категория региони за най-отдалечените региони и северните слабо населени райони (когато е приложимо)
ESF	По-слабо развити региони	Error! Reference source not found.	

2.A.4 Инвестиционен приоритет

ИД на инвестиционния приоритет	10i
Наименование на инвестиционния приоритет	Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо (формални, неформални и самостоятелни) начини на учене за повторно включване в образователната система и системата на обучение

2.A.5 Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

Ид. № на специфичната цел	1
Наименование на специфичната цел	Подобряване на постиженията на децата и учениците в овладяването на ключови компетентности

<p>Резултати, които държавите членки се стремят да постигнат с подкрепа от Съюза</p>	<p>Българското предучилищно и училищно образование има своите традиционни достойнства, които следва да бъдат съхранени.</p> <p>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза включват разработени докрай механизми за определяне на единните разходни стандарти за издръжката на едно дете/ученик, както и за прилагането на системата на делегираните бюджети , балансирана правомощия с оглед участието на всички заинтересовани страни в системата на предучилищното и училищното образование.</p> <p>Решаването на тези проблеми в рамките на задължителното училищно образование трябва да бъде предшествано от висококачествено и икономически достъпно образование и грижи в ранна детска възраст. В тази връзка, утвърждаването на задължителната предучилищна подготовка на децата, две години преди постъпването им в училище (от 2012 г.), има огромен образователен ефект, който носи дълготрайни ползи с оглед на социализацията и постиженията на всяко дете през целия период на обучение, а не само на по-добрите резултати в училище.</p> <p>Очакваните резултати по тази СЦ са свързани с подобряване на качеството на предучилищното образование като солидна основа за по-нататъшно обучение и принос за предотвратяване на напускане на училище и повишаване на ползите от завършване на следващата образователна степен и придобиване на нови умения.</p> <p>Тази СЦ е насочена към езиковото развитие и връзката с по-нататъшното училищно обучение.</p> <p>Чрез тази СЦ се очаква да се допринесе за:</p> <ul style="list-style-type: none"> повишаване на нивото на грамотност на 15-годишните ученици (включително от уязвимите групи – в т.ч. роми, като при реализацията на мерките се отчита спецификата на всяка отделна група и необходимостта от индивидуален подход) в областта на четенето, математиката и природните науки;
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • усвояване на знания и умения за работа в дигиталното общество; • придобити компетентности, подкрепящи личностното развитие, социалната интеграция и професионална реализация и развити нагласи за вземане на информирани решения в полза на себе си и на другите за гарантиране на устойчиво развитие; • да се намалят различията в резултатите от ученето в различните училища и населени места; • да се модернизират учебните програми, учебните планове, учебниците и учебните помагала; • да се осигурят условия и подкрепа за прилагането на педагогически иновации и съвременни подходи на преподаване; • да се засили действието на системите за ранно установяване и ранна намеса при проблеми с ученето. <p>Чрез част от мерките в тази СЦ се очаква да се изгради функционираща цялостна система за управление на качеството на образованието.</p> <p>В този смисъл се предвиждат както мерки за утвърждаване на стандарти и процедури на оценка, така и за изграждане/административно укрепване на аналитичните структури, които се предполага да служат като трансмисия между мониторинга и ежедневното управление на училищната система.</p>
Ид. № на специфичната цел	2
Наименование на специфичната цел	Намаляване броя на преждевременно напусналите училище и устойчиво задържане на учениците в образователната система
Резултати, които държавите членки се стремят да постигнат с подкрепа от Съюза	<p>В последните години в страната се наблюдава положителна тенденция в стойностите на преждевременно напусналите образованието сред населението на възраст 18 - 24 години. Темповете, с които страната ни намалява дела на преждевременно напусналите училище през последното десетилетие са значително по-ускорени от средните за ЕС. Актуалната ситуация в България показва, че все още не е задоволителен постигнатият за 2013 г. дял от 12.5 %. През програмния период 2014 – 2020 г. дялът на преждевременно напусналите образователната система трябва да бъде намален под 11 % г.</p> <p>Тази СЦ ще доведе до намаляване на отчуждаването на децата и учениците, както и за повишаване на нивата на</p>

мотивация за учене; преодоляване на трудности при усвояване на учебното съдържание, слабости в методиката на преподаване и в организацията на обучението; подобрене в системата за кариерно ориентиране и консултиране.

Дейностите за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на специфични знания, умения и компетентности ще допринесат за повишаване на положителната мотивация за учене, степента на социализация и ефективно учене, задържане на учениците в училище, реинтеграция към образователната система. За децата с различен етнически произход тези дейности ще бъдат допълнителна възможност за пълноценна интеграция.

С осъществяването на предложените мерки се очаква да се увеличи броят на децата и учениците, обхванати в образователната система, да се подобри достъпът до училищно образование, да се осигури проходимостта между образователните институции и да се намали процентът на отпадащите от училище, в т.ч. и за ромите. За постигането на тези цели се предвиждат дейности, насочени към осигуряване на позитивна образователна среда, подкрепяща индивидуалните интереси и способности на учениците с оглед пълноценното им развитие и изграждането им като самостоятелни творчески и обществено активни индивиди. Дейностите за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на специфични знания, умения и компетентности са насочени към пълноценно осмисляне на свободното от учебни занимания време на учениците съобразно индивидуалните им интереси, към откриване и развитие на техните дарби и на творческото мислене и др. В резултат ще се засили интереса на учениците към придобиване на знания, практически умения и компетентности, както и задълбочения интерес към знанието за постигане на увереност в собствените възможности.

Чрез дейностите по този инвестиционен приоритет ще бъдат обхванати всички (или почти всички) ученици, които са или евентуално биха напуснали по необективни причини формалното образование, които включват напускане поради премесване, за което няма потвърждение (до 16 г. възраст), нежелание или поради семейни причини. В тази връзка Инвестиционният приоритет ще допринесе пряко за постигане на следния контекстуален индикатор за резултат:

„О относителен дял на учениците напуснали по необективни причини формалното образование от общия

	<p>брой ученици“:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Базова стойност (2013г.) 1,70% - Целева стойност (2023 г.) 1,43%
--	---

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

Инвестиционен приоритет : 10i - Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо (формални, неформални и самостоятелни) начини на учене за повторно включване в образователната система и системата на обучение														
ID	Показател	Категория региони	Мерна единица за показателя	Общ показател за изпълнението, използван като основа при определянето на целите	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
P2112	Дял на педагогическите специалисти от включените в дейности по ОП, придобили допълнителна квалификация за прилагане на съвременни методи за оценяване	По-слабо развити региони	%				75,00	Error! Reference source not found.	2014			85,00	УО	Годишно
P2113	Дял на училищата и детските градини, включени в дейности по ОП, въвели иновативни методи на преподаване, разработени по ОП, чрез използване на съвременни ИКТ	По-слабо развити региони	%				35,00	Error! Reference source not found.	2014			85,00	УО	Годишно
P2121	Намаление на дела на преждевременно напусналите училище (ПНУ) от лицата на възраст между 18 и 24 г., включени в дейности по ОП	По-слабо развити региони	%				12,50	Error! Reference source not found.	2013			11,00		Годишно
P2126	Дял на училищата, предлагащи дейности за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на специфични знания, умения и компетентности	По-слабо развити региони	%				80,00	Error! Reference source not found.	2014			60,00	УО	Годишно

2.A.6 Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет (по инвестиционни приоритети)

2.A.6.1 Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери

Инвестиционен приоритет	10i - Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо (формални, неформални и самостоятелни) начини на учене за повторно включване в образователната система и системата на обучение
Дейности:	
<p>В тази връзка планираните по програмата дейности се основават на разбирането, че децата и учениците се развиват в рамките на взаимодействието между семейството, институцията на детската градина/училището, общността и обществото като цяло. Значими партньори при изпълнението дейности по програмата са неправителствените организации, чието активно участие ще допринесе за мултиплицирането на постигнатите резултати.</p> <p>Повишаването на качеството на предучилищното образование ще бъде солидна основа за по-нататъшно учене и ще допринесе за превенцията на отпадането от училище и за увеличаване на ползите при завършване на следваща образователна степен и придобиване на нови умения.</p>	

Инвестиционен приоритет	10i - Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо (формални, неформални и самостоятелни) начини на учене за повторно включване в образователната система и системата на обучение
--------------------------------	---

Това, което е най-важно в предучилищната възраст е езиковото развитие и връзката с последващото училищно обучение. Езиковото развитие на детето е умение, което е предвестник на неговите умения за аналитично мислене и се проявява през най-ранните години на живота. Индивидуалните разлики във вербалните умения на децата продължават до деветгодишна възраст, когато те са вече в началния курс. С времето разликите в речника от ранното детство се задълбочават и засягат училищната готовност и представянето в училище, както и кариерното развитие на по-късен етап.

Във връзка с изпълнението на СЦ2 ще има допълнително консултиране насочено към подкрепяща образователна среда, вкл, допълнителна и консултационна работа, фокусирана върху деца и ученици с образователни дефицити, включително с различен етнически произход, както и тези с изяви способности и дейности за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на специфични знания, умения и компетентности.

Ще има системни и ефективни подходи за подкрепа на деца и ученици с пропуски в обучението, за навременно откриване и насърчаване на даровити и таланти деца, както и разработен междусекторен координационен механизъм на национално, областно и общинско равнище, основаващ своите политики, планове и мерки на систематично наблюдение, анализ и оценка като предпоставка за коригиращи действия, разпределение на ресурси, насочване на инвестиции съобразно потребностите на съответните равнища, при гарантиране на редовна отчетност и прозрачност.

В допълнение към предвидените по СЦ1 мерки, е необходимо и унифицирането на системата за контрол и оценка на качеството на образованието (критерии, инструментариум, процедури) на системно ниво и на ниво образователна институция, която да осигурява съпоставимост на резултатите. В този ИП ще има мерки за внедряване, прилагане и оценка на ефективността от стандартизирана диагностика на училищната готовност.

Предложените мерки са в подкрепа на дейностите в Стратегията за намаляване дела на преждеременно напусналите образователната система (2013 – 2020).

Инвестиционен приоритет	10i - Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо (формални, неформални и самостоятелни) начини на учене за повторно включване в образователната система и системата на обучение
--------------------------------	---

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1

- Дейности за подобряване на ключовите компетентности на учениците с акцент върху грамотността, уменията за общуване на чужд език, дигиталната компетентност, социалните и гражданските компетентности;
- Въвеждане на модерни технологии и интерактивни методи и средства в образователния процес, включително и на електронно съдържание;
- Разработване, актуализиране и оценка на ефективността на учебни планове и програми;
- Изграждане на модерна защитена образователна среда в училищата, базирана на съвременни съоръжения за ИКТ за онагледяване/представяне на учебния материал и за обезпечаване на специализираните кабинети (физика, химия и др.);
- Внедряване на интелигентни интерактивни системи за общуване с родители и общество;
- Изграждане на облачна среда за образователни услуги и съдържание с надежден комуникационен достъп на потребителите – експерти, педагогически кадри и ученици;
- Модернизиране на учебния процес чрез внедряване на ИКТ решения за преподаване и учене от разстояние, въвеждане на дистанционна форма за образование и обучение – осигуряване на специализирано оборудване за онлайн сътрудничество и съвместни проекти между институти/висши училища/училища и др.;
- Подобряване на управлението на институциите и процесите в системата на предучилищното и училищното образование, включително в областта на инспектирането;
- Разработване на стандарти за гарантиране на качеството на предучилищното образование с участието на всички заинтересовани страни (включително родителите) и разработване на подходящи за развитието на децата програми и учебно съдържание, които благоприятстват придобиването както на когнитивни, така и на некогнитивни умения;
- Разработване на специализиран модул за овладяване на българския език от деца, чиито майчин език не е български, с цел пълноценна интеграция на децата;
- Ранен скрининг на обучителните трудности с оглед на планиране на адекватна индивидуална подкрепа;

Инвестиционен приоритет	10i - Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо (формални, неформални и самостоятелни) начини на учене за повторно включване в образователната система и системата на обучение
--------------------------------	---

- Насърчаване на семействата за сътрудничество и участие във възпитателно-образователния процес;
- Подкрепа на педагогическите иновации, които увеличат шансовете на децата и учениците за постигане на по-добри образователни резултати;
- Разширяване и усъвършенстване на прилагането на системата за оценяване (външно и/или вътрешно) на резултатите от обучението на учениците на национално, регионално и училищно равнище;
- Измерване на постиженията на учениците в областта на четенето, математиката и природните науки в т.ч. дейности, свързани с участие в национални и международни изследвания, вкл. обучение на педагогически специалисти за прилагане на международни стандарти за оценяване на учениците;
- Въвеждане на система за контрол на качеството на труда на педагогическите кадри;

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2

- Осигуряване на занимания по интереси в целодневната организация на учебния ден в училищата;
- Осигуряване на възможности за разгръщане на творческите способности и изява на децата и учениците чрез дейности за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на специфични знания, умения и компетентности;
- Осигуряване на възможности за обучение, съобразно с индивидуалните потребности на децата и учениците, стимулиране на иновативността и предприемачеството;
- Подкрепа за разработване и реализиране на училищни програми, свързани със спецификата на организация и провеждане на дейности за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на специфични знания, умения и компетентности;
- Осигуряване на достъп до предучилищна подготовка чрез разширяването на възможностите за включване в полудневни групи;
- Въвеждане на ефективна система за продължаваща квалификация на педагогическите кадри, мотивираща младите хора, съобразно нуждите и професионалното развитие, чрез подкрепа за използване на иновативни методи за преподаване и за начините на овладяване на културното многообразие в класната стая;

Инвестиционен приоритет	10i - Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо (формални, неформални и самостоятелни) начини на учене за повторно включване в образователната система и системата на обучение
<ul style="list-style-type: none"> • Внедряване, прилагане и оценка на ефективността от стандартизирана диагностика за училищната готовност; • Разработване, апробиране и изграждане на система за ранно предупреждение, насочена към издирване, активиране и прилагане на мерки за превенция, интервенция и за компенсиране към лица от 5 до 18 годишна възраст в риск от отпадане, отпаднали или никога не посещавали училище с оглед завършване на образование, продължаване на обучение или придобиване на квалификация. <p><u>Идентифициране на основните целеви групи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Деца, ученици, младежи, възрастни извън задължителната училищна възраст, родители, учители, педагогически специалисти, психолози, директори. <p><u>Специфични целеви територии:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Територията на цялата страна. <p><u>Типове бенефициенти:</u></p> <p>МОН и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити, други министерства, които са финансиращи органи на училища, ДАЗД, детски градини, училища, висши училища, общини, ресурсни центрове, читалища, организации по ЗЮЛНЦ.</p>	

2.А.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

Инвестиционен приоритет	10i - Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо (формални, неформални и самостоятелни) начини на учене за повторно включване в образователната система и системата на обучение
<p>Спазване на принципите за добро финансово управление</p> <p>При избора на операции трябва да се гарантира, че отпуснатите средства ще се разходват, спазвайки принципите за икономичност, ефективност и ефикасност. Инвестициите следва да допринасят за постигане на показателите на програмата. В същото време ще се търси връзка между заложените в проекта цели, планираните за изпълнение дейности и очаквани резултати, както и връзка между резултата и размера на разходите, необходими за постигането му.</p> <p>Тематична концентрация</p> <p>Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в три инвестиционни приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 10, съгл. член 9 от Общия регламент.</p> <p>Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР</p> <p>Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.</p> <p>Допълняемост с други финансови източници</p> <p>За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми,</p>	

Инвестиционен приоритет	10i - Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо (формални, неформални и самостоятелни) начини на учене за повторно включване в образователната система и системата на обучение
--------------------------------	---

финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет.

Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи

Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи като Националната стратегия за учене през целия живот 2014-2020 г., Националната програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка 2006-2015 г. и Стратегията за намаляване дела на преждеременно напусналите образователната система 2013-2020 и др.

Хоризонтални принципи

Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.

Прозрачност, партньорство и обективност

По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни чрез механизма в програмиране на операциите по ОП НОИР.

2.А.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

Инвестиционен приоритет	10i - Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо (формални, неформални и самостоятелни) начини на учене за повторно включване в образователната система и системата на обучение
--------------------------------	---

Инвестиционен приоритет	10i - Намалвяване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо (формални, неформални и самостоятелни) начини на учене за повторно включване в образователната система и системата на обучение
Не е приложимо	

2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

Инвестиционен приоритет	10i - Намалвяване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо (формални, неформални и самостоятелни) начини на учене за повторно включване в образователната система и системата на обучение
Не е приложимо	

2.A.6.5 Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони

Таблица 5: Общи и специфични за програмата показатели за изпълнението (по инвестиционни приоритети, разпределени по категории региони за ЕСФ и когато е уместно — за ЕФРР)

Инвестиционен приоритет		10i - Намалвяване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо (формални, неформални и самостоятелни) начини на учене за повторно включване в образователната система и системата на обучение							
ID	Показател	Мерна единица	Фонд	Категория региони (когато е уместно)	Целева стойност (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О		
2111	Брой педагогически специалисти, включени в обучения за прилагане на съвременни методи за оценяване	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			5 000,00	УО	Годишно
2112	Училища и детски градини, включени в дейности за въвеждане на иновативни методи на преподаване чрез използване на съвременни ИКТ	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			2 000,00	УО	Годишно
2121	Ученици, включени в дейности за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на специфични знания, умения и компетентности	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			160 000,00	УО	Годишно
2122	Училища предлагащи дейности за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на специфични знания, умения и компетентности	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			1 500,00	УО	Годишно

2.A.4 Инвестиционен приоритет

ИД на инвестиционния приоритет	10ii
Наименование на инвестиционния приоритет	Подобряване на качеството и ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, особено за групите в неравностойно положение

2.A.5 Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

Ид. № на специфичната цел	1
Наименование на специфичната цел	Въвеждане на система за проследяване броя на завършили висше образование, които не са включени в следващи програми за обучение и са започнали работа през първата година след завършването
Резултати, които държавите членки се стремят да постигнат с подкрепа от Съюза	<p>Тази СЦ е насочена към повишаване качеството на висшето образование, разглеждано от гледната точка на адаптивност към пазара на труда и професионална реализация на висшистите.</p> <p>В момента, националните власти, както и НСИ не са в състояние да проследяват процента на завършилите студенти, които са започнали работа в тяхната специфична област на обучение през първата година след дипломирането. Чрез създаването на такава система за наблюдение, УО ще бъде в състояние да прави пряка връзка и да извършва наблюдение на качеството на висшето образование, въз основа на това дали придобитите знания от учениците е достатъчно съотносимо към нуждите на пазара на труда.</p> <p>Статистиката на Евростат дава добра илюстрация на зависимостта между способността за трудова реализация и придобитото образование. През 2012 в групата на българските младежи (15-34 г.) 11% от висшистите са били безработни. За сравнение – при младите хора с по-нисък образователен статус показателят достига 33%. Ако образователният статус създава капацитет за адекватно включване на трудовия пазар, не по-малко важни са някои фактори, специфични за висшето образование, както следва:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разлики в качеството на предлаганата услуга между институции, • съдържание на специалностите и тяхната „чувствителност” към икономиката, • адаптивност на възпитаниците към конкурентната пазарна среда; <p>Тези „вътрешни специфики” в най-високата образователна степен бяха уловени чрез инструментите на РСВУ,</p>

създадена с подкрепата на ЕСФ. Последни сведения, публикувани от участниците в консорциума, ангажиран с поддръжката на рейтинговата система (РС), очертават сериозни дисбаланси между прием в специалности и реализация на завършилите. В най-масовото направление „икономика”, едва 37 % от дипломираните заемат позиция, за която се изисква висше образование, а техният осигурителен доход е значително по-нисък от този на хората със специалности в инженерните и дори политическите науки[1]. Налице са обаче и парадокси в рамките на отделни професионални направления. Графиките на РС[2] показват например, че малко под 40 % от машинните инженери, учили в иначе „успешната” област на инженерните науки, работят по специалността, а 8 % се реализират като „продавачи”.

Могат да бъдат генерирани редица примери за нарушен дисбаланс между качество-прием и реализация:

- а) системата на институциите за ВО
- б) съдържанието и формата на образователния процес
- в) ефективното управление на ресурсите от страна на министерството

Особено място заема научният компонент в дейността на висшите училища. Способността да изграждат качествени специалисти и да привличат добри студенти, е обусловена не само от преподаването, но и от включването на студентите и преподавателите в изследователската работа. Присъствието на нашите ВУ в международен план е пренебрежимо малко – основно като резултат от индивидуални успехи на изследователи и успехи на отделни научни групи, отколкото като институции, които създават стойностна академична продукция.

Въвеждането на система за проследяване броя на завършилите висше образование, които не са включени в следващи програми за обучение и са започнали работа през първата година след завършването ще позволи на МОН за първи път да извършва прецизна оценка за качеството на висшето образование. Спецификата на

	<p>системата ще позволи да се следи не само процента на зетите висшисти в първата година след завършването им, но още по-важно: зетостта конкретно на тези, които работят по специалността си.</p> <p>[1] osi.bg, 30.01.2014</p> <p>[2] http://rsvu.mon.bg</p>
Ид. № на специфичната цел	2
Наименование на специфичната цел	Въвеждане на системи за управление и финансиране на висшите училища, съобразно постигнатите резултати
Резултати, които държавите членки се стремят да постигнат с подкрепа от Съюза	<p>Специфичната цел е насочена към структурните проблеми на мрежата висши училища. В ситуация на променен демографски баланс (население от близо 9 млн. в края на 80-те г. на XX в. до около 7 млн. през 2012 г.) броят на студентите и висшите училища, в които те се обучават, е нараснал. Пример: преди 1990 г. в страната работят 3 икономически университета, а през 2014 техният брой е 11[1]. Увеличават се както търсенето, така и предлагането на образователни услуги.</p> <p>Възниква въпрос: при постоянно ниво на бюджета за висше образование (под 1% от БВП) и заявена цел да се увеличи броя на лицата с висше образование, каква да бъде промяната в мрежата на висшите училища, която ще позволи по-ефективно използване на наличния ресурс за постигане на по-високо качество?</p> <p>Предназначението на тази специфична цел е да подобри ефикасността на финансовото управление в системата на висшето образование. Чрез дейностите, които ще получат подкрепа по СЦ ще се намали фрагментацията на институционалната мрежа. Също така за повишаване ефикасността на дейността на висшите училища ще способстват следните мерки:</p> <ul style="list-style-type: none"> • усъвършенстване на съществуващите системи за тяхното управление, • вътрешно-организационно структуриране,

	<ul style="list-style-type: none"> • оптимизиране на процесите, • прилагането на ефективни системи за наблюдение и контрол, <p>разработването и внедряване на модели за обвързване финансирането на висшите училища с резултатите от обучението и реализацията на студентите.</p> <p>[1] Борисов, Б., 2014. Висшето образование – митове и реалност</p>
Ид. № на специфичната цел	3
Наименование на специфичната цел	Увеличаване на броя на завършилите висше образование между 30-34 години
Резултати, които държавите членки се стремят да постигнат с подкрепа от Съюза	<p>Специфичната цел е планирана в духа на стратегическата европейска цел към 2020 г. делът на лицата между 30-34 г. с висше образование да достигне 40%. Въпреки, че висшето образование става все по-масово и достъпно у нас, /процентът на завършилите висше образование достига 29.1 % през 2013 г./, ще трябва да бъдат положени трайни усилия за постигането на водещата национална цел в областта на образованието, според която до 2020 г. 36 % от младите хора трябва да имат завършена степен за висше образование.</p> <p>По тази СЦ се очаква да бъде увеличен броя на лицата, завършили висше образование, чрез:</p> <p style="padding-left: 40px;">а) Състезание за задържане на студентите на отворения конкурентен европейски образователен пазар и</p> <p style="padding-left: 40px;">б) отваряне на услугата към групи, които по ред причини са били с ограничен достъп, поради:</p> <ul style="list-style-type: none"> • бедност и/или географска отдалеченост, • принадлежност към маргинализирана етническа или социална група,

- физически затруднения (специални образователни потребности);

Какви ще бъдат резултатите, за постигането на които ще допринесе СЦ?

- Евростат показва, че към 2012 г. шокиращо голям процент от населението на България е в риск от бедност и социално изключване (близо 50% при средно 24,7% за ЕС-27). От друга страна представителното европейско проучване EUROSTUDENT III[1] върху социалните условия на студентския живот в България индикира за изразена зависимост между това да учиш за висока образователна степен и икономическото положение в семейството. Родителите на студентите в България са икономически активни хора. Търсеният резултат е децата на пенсионери, бедни и безработни да се дипломират по-лесно.

Обосновката на настоящата СЦ включва разширяване на достъпа до висше образование, особено сред групи, за които той е по-труден съобразно горепосочените статистически данни.

За постигане на специфичната цел ще се предвидят стимули за младите хора в риск от дискриминация, чрез които ще се подобрят възможностите им да завършат висше образование. От друга страна, следва да бъдат предвидени адекватни стимули и за перспективни студенти, които в противен случай биха продължили образованието си в чужбина.

ОПНОИР е един от инструментите за подкрепа за реформата във висшето образование, целите на която са заложили в национални стратегически документи. Една от дългосрочните цели заложили в Стратегията за развитие на висшето образование в Република България 2014 – 2020 г., Националната стратегия за учене през целия живот 2014 – 2020 и Националната програма "Цифрова България 2020" е цифрова трансформация във висшите училища, чрез въвеждане и използване на дигитално образователно съдържание и електронни ресурси за преподаване и обучение във висшите училища.

	[1] Резултати от участието на България в Eurostudent III, ЦКОКО, 2009
Ид. № на специфичната цел	4
Наименование на специфичната цел	Повишаване на квалификацията на научноизследователския състав и участие на млади докторанти в научни изследвания
Резултати, които държавите членки се стремят да постигнат с подкрепа от Съюза	<p>Специфичната цел е насочена към развитие на човешките ресурси, ангажирани в сферата на науката. Целта е да се повиши квалификацията на персонала в сферата на НИРД, да се гарантират достатъчно висококвалифицирани лица, завършили висше образование, с практически опит в областта на изследванията и привличане на изследователи от чужбина за научни изследвания. Друга цел е да се насърчи интерес на децата, младежта и обществеността към научните изследвания и резултатите от тях.</p> <p>Целенасочените дългосрочни инвестиции в развитието на човешките ресурси в сферата на науката спомагат за повишаване качеството на научните изследвания и подготовката на висококвалифицирани специалисти, което ще стимулира икономическия растеж.</p> <p>Слабостите, които имат отношение към квалификацията на заетите в изследователския сектор, следват модел свързан с ниска мотивация и заплащане, непривлекателност на професията, неадекватни критерии за професионално и кариерно развитие.</p> <p>Важен елемент в развитието на изследователя е способността му за мобилност, за обмяна на идеи и изграждане на професионални контакти – неформално развитие на неговия потенциал.</p> <p>Дейностите по тази специфична цел ще допълват инвестициите по приоритетна ос 1. Тези дейности ще доведат до привличане на водещи изследователи и изобретатели, млади учени, докторанти, пост-докторанти и специализанти чрез осигуряване на конкурентно възнаграждение, възможности за професионално развитие и мобилност, подходяща работна среда и модерна инфраструктура в центровете за върхови постижения, в центровете за компетентност, както и в другите подкрепени инфраструктурни звена, лаборатории и</p>

производствени центрове.

Интервенциите ще доведат до следното:

1. Повишаване на квалификацията на персонала в сферата на НИРД, чрез подкрепа на участието им на национални и международни научни форуми и обучения.
2. Укрепване на потенциала на младото поколение да извършва изследователски дейности, чрез инвестиции в образователни програми, ориентирани към научните изследвания.
3. Привличане на учени от чужбина (включително български изследователи с дългогодишен практически опит), чрез създаването на атрактивни условия за работа в областта на научните изследвания.
4. Подкрепа сферата на НИРД да стане по-привлекателна като избор на кариера чрез стимулиране на интереса на учениците към научните изследвания.

Изпълнението на горепосоченото ще доведе до общо увеличение на качеството на човешките ресурси в сферата на НИРД, което от своя ще способства за увеличаване на изследователските постижения и на ползите от тях за обществото в областите, подкрепяни в рамките на приоритетна ос 1.

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

Инвестиционен приоритет : 10ii - Подобряване на качеството и ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, особено за групите в неравностойно положение														
ID	Показател	Категория региони	Мерна единица за показателя	Общ показател за изпълнението, използван като основа при определянето на целите	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
P2211	Введена система за проследяване броя на завършили висше образование, които не са включени в следващи програми за обучение и са започнали работа през първата година след завършването	По-слабо развити региони	брой				0,00	Error! Reference source not found.	2014			1,00	УО	Годишно
P2221	Дял от средствата за издръжка на обучението във ВУ, който се получава въз основа на оценка за качеството на обучението и съответствие с пазара на труда, и резултат на подкрепата по ОП	По-слабо развити региони	%				16,00	Error! Reference source not found.	2014			60,00	УО	Годишно
P2231	Дял на 30-34-годишните завършили висше образование, от включените в дейности по ОП	По-слабо развити региони	%				26,90	Error! Reference source not found.	2013			36,00	УО* (обяснителна бележка по този индикатор е приложена към програмата)	Годишно
P2232	Дял на студентите, записани в курсове, преподавани чрез дигитално образователно съдържание, подкрепени по ОПНОИР, които са преминали в по-сериозен курс	По-слабо развити региони	%				0,00	Error! Reference source not found.	2014			90,00	УО	Годишно
P2241	Новоназначени изследователи от чужбина в научните организации, подкрепени по ОП	По-слабо развити региони	брой				0,00	Error! Reference source not found.	2014			20,00	УО	Годишно
P2242	Дял на младите учени до 34 г. вкл., които участват в дейностите по ОП сред застите в НИРД (GOVERD плюс HERD)	По-слабо развити региони	%				12,50	Error! Reference source not found.	2013			15,00	УО	Годишно
P2243	Дял на преподавателите във висши училища от включените в дейности по ОП, получили удостоверение за успешно преминала програма за повишаване на квалификацията	По-слабо развити региони	%				16,00	Error! Reference source not found.	2014			30,00	УО	Годишно

2.А.6 Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет (по инвестиционни приоритети)

2.А.6.1 Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери

Инвестиционен приоритет	10ii - Подобряване на качеството и ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, особено за групите в неравностойно положение
<p>Чрез инвестиционния приоритет се цели повишаване на качеството на висшето образование и подобряване на условията за заетост на завършващите включително от уязвимите групи, като при реализацията на мерките се отчита спецификата на всяка отделна група и необходимостта от индивидуален подход. Чрез мерките ще се изпълни Препоръката на ЕК за модернизиране на висшето образование. Ще се подпомагат висшите училища за въвеждане на нови и иновативни форми на преподаване, електронно обучение, гъвкави модели на обучение. Ще се усъвършенства системата за акредитация на висшите училища, ще бъдат предприети мерки като въвеждане на финансови стимули, трансфер на добри практики, насърчаване на приложната ориентация, както и на въвеждането на международни критерии, които да гарантират в края на периода /2020 г./ възможността български висши училища да заемат челни места в европейски класации/. Повишаването на качеството на висшето образование ще доведе до по-добра реализация на пазара на труда на завършващите младежи.</p>	

Инвестиционен приоритет	10ii - Подобряване на качеството и ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, особено за групите в неравностойно положение
--------------------------------	---

Ще се създадат условия за превръщането на университетите в съвременни центрове на знанието, обединяващи основните компоненти на триъгълника на знанието: образование – наука – иновации. Ще се насърчи изграждането на съвместни научни кампуси между географски близки университети, които да създадат обща експериментална среда за студенти и докторанти за провеждане на различни изследователски задачи, тестове и опити. Също така ще бъдат подобрени иновативните връзки между образование-научни изследвания-бизнес. Ще се стимулира придобиването на предприемачески знания и компетентности, както и осигуряването на предпоставки за превръщането на висшите училища в центрове за развитие и насърчаване на предприемачеството. В подкрепа на модернизирването на системата на висшето образование ще се използва инструментът HEInnovate. Основна цел ще бъде включването на българската университетска мрежа към обществата на знанието и иновациите на Европейския институт за технологии и иновации.

Предвиден е и широк набор от мерки, които да направят висшето образование в България възможно за по-широк кръг младежи. Ще бъде въведена система за студентско подпомагане със средства на ЕСФ. Основни акценти в нея ще бъдат следните ключови принципи:

- адекватна подкрепа срещу изключване и дискриминация
- ефективни стимули за високи постижения

Специално внимание ще бъде отделено за студентите, избрали приоритетни за науката и икономиката области. Това ще подобри връзката между висше образование и нуждите на икономиката.

Предвижда се да бъде стимулирано участието на студенти в различни форми на допълнително обучение като студентски научни клубове и изследователски школи. За подобряване на достъпа до висше образование ще бъдат финансирани и дейности на висшите училища, които са свързани с усъвършенстване на моделите за прием, както и за прилагане на гъвкави форми на обучение. През изминалия бюджетен цикъл 2007-2013 г. ОП РЧР включи в обхвата си децата и учениците със СОП, обаче не бе стартирана нито една програма, предназначена за студенти и учени с увреждания.

Инвестиционен приоритет	10ii - Подобряване на качеството и ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, особено за групите в неравностойно положение
<p>В аспекта на описаните проблеми оперативната програма предлага следния комплекс от мерки:</p> <p>По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разработване и внедряване на модели за обвързване на финансирането на висшите училища с резултатите от обучението и реализацията на студентите; • Интегриране на въпросите за устойчивото развитие в учебното съдържание и реализация на интердисциплинарни програми за повишаване знанията и уменията на студентите по въпросите на устойчивото развитие и климатичните промени; • Създаване на национална система за оценяването на придобитите знания, умения и компетентности на завършващите по всяко професионално направление в системата на висшето образование, с участието на работодателите; <p>По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усъвършенстване на системите за управление на висшите училища и въвеждане на системи за наблюдение и контрол; • Усъвършенстване на системата за акредитация, чрез стимулиране гъвкавостта и прозрачността на външното и вътрешно оценяване на качеството във висшите училища и научните организации; • Поддържане и усъвършенстване на разработената рейтингова система на ВУ; • Оптимизиране структурата и дейността на висшите училища чрез подобряване модела на финансиране; • Използване на HE Innovate като инструмент за самооценка и насърчаване на промени и иновации във висшите училища. <p>По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Насърчаване участието на студенти в различни форми на допълнително обучение като студентски научни клубове, изследователски 	

Инвестиционен приоритет	10ii - Подобряване на качеството и ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, особено за групите в неравностойно положение
<p>школи, центрове по предприемачество и др.;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предоставяне на студентски стипендии в т.ч. за стимулиране на обучение в приоритетни за икономиката области, както и на стипендии за специални постижения в науката, инженерно-техническите дейности, педагогическите науки, иновациите и предприемачеството, изкуството, културата и спорта (на конкурсен принцип); • Въвеждане на дигитални образователни технологии. <p>По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Чрез интегрирани мерки с програма Еразъм+ ще се осъществяват дейности като: мобилност с цел обмен на опит/практика на студенти, докторанти, пост-докторанти, специализанти, млади учени и изследователи от чуждестранни европейски университети и изследователски центрове в България, включително като допълнително финансиране по други програми за мобилност в рамките на ЕС; • Подкрепа за мерки за популяризиране на науката и научните изследвания. • Подкрепа за квалификация, продължаващо обучение и кариерно развитие на заетите в сферата на науката; • Развитие на капацитета и мотивиране на млади специалисти – докторанти, пост-докторанти, специализанти и млади учени в научния сектор, включително и чрез съвместни програми насочени към научни изследвания с бизнеса; • Подкрепа за развитието на докторанти, които реализират „проектна” докторантура в приоритетни за държавата научни области и икономически сектори; • Развитие на партньорски мрежи между български и чуждестранни учени, изследователи, докторанти, пост-докторанти, специализанти, млади учени и учители за провеждане на научни изследвания; • Създаване на изследователски потенциал и на благоприятни условия за провеждане на научни изследвания, включително чрез привличане на учени от други държави или отваряне на позиции за български учени, които са били на работа в чуждестранни научни организации; • Подпомагане на процеса на разпространение на научните резултати, вкл. подпомагане на организирането на национални и международни научни форуми (конференции, семинари, симпозиуми, конгреси, летни училища, състезания); • Мерки за въвеждане на задължителна, периодична независима оценка на организациите, финансиращи и провеждащи научни изследвания, развойна дейности и иновации, наред със система за регулярен мониторинг и анализ. 	

Инвестиционен приоритет	10ii - Подобряване на качеството и ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, особено за групите в неравностойно положение
--------------------------------	---

Идентифициране на основните целеви групи:

- Студенти, кандидат-студенти, младежи, докторанти, специализанти, преподаватели и работещи във висшите училища.

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна.

Типове бенефициенти:

- МОН и второстепенните му разпоредители с бюджетни кредити, висши училища и/или техни основни звена, БАН, СА, национално представителни организации на работниците и служителите и на работодателите, работодатели, браншови организации, представителни студентски организации, регистрирани по закон, организации по ЗЮЛНЦ.

2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

Инвестиционен приоритет	10ii - Подобряване на качеството и ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, особено за групите в неравностойно положение
--------------------------------	---

Спазване на принципите за добро финансово управление

При избора на операции трябва да се гарантира, че отпуснатите средства ще се разходват, спазвайки принципите за икономичност, ефективност и ефикасност. Инвестициите следва да допринасят за постигане на показателите на програмата. В същото време ще се търси връзка между заложените в проекта цели, планираните за изпълнение дейности и очаквани резултати, както и връзка между резултата и

Инвестиционен приоритет	10ii - Подобряване на качеството и ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, особено за групите в неравностойно положение
размера на разходите, необходими за постигането му.	
Тематична концентрация	
Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в три инвестиционни приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 10, съгл. член 9 от Общия регламент.	
Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР	
Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.	
Допълняемост с други финансови източници	
За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет.	
Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи	
Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи като Стратегията за развитие на висшето образование в Република България 2014-2020 г., Националната стратегия за учене през целия живот 2014-2020 г., Националната стратегия за научни изследвания, Иновационната стратегия за интелигентна	

Инвестиционен приоритет	10ii - Подобряване на качеството и ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, особено за групите в неравностойно положение
специализация на Република България, Националната пътна карта за научна инфраструктура, Националната програма за развитие „България 2020” и др.	
Хоризонтални принципи	
Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.	
Прозрачност, партньорство и обективност	
По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност и обективност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни чрез механизма в програмиране на операциите по ОП НОИР.	

2.А.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

Инвестиционен приоритет	10ii - Подобряване на качеството и ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, особено за групите в неравностойно положение
Не е приложимо	

2.А.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

Инвестиционен приоритет	10ii - Подобряване на качеството и ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, особено за групите в неравностойно положение
Не е приложимо	

2.A.6.5 Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони

Таблица 5: Общи и специфични за програмата показатели за изпълнението (по инвестиционни приоритети, разпределени по категории региони за ЕСФ и когато е уместно — за ЕФРР)

Инвестиционен приоритет		10ii - Подобряване на качеството и ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, особено за групите в неравностойно положение								
ID	Показател	Мерна единица	Фонд	Категория региони (когато е уместно)	Целева стойност (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане	
					М	Ж	О			
2211	Кариерни центрове, които са получили подкрепа за проследяване на реализацията на завършилите в първата година след дипломирането	брой	Европейски фонд (ЕСФ)	социален	По-слабо развити региони			30,00	УО	Годишно
2221	Висши училища, включени в инициативата HEInnovate	брой	Европейски фонд (ЕСФ)	социален	По-слабо развити региони			15,00	УО	Годишно
2231	Студенти по приоритетни специалности, получили стипендии и специални стипендии	брой	Европейски фонд (ЕСФ)	социален	По-слабо развити региони			30 000,00	УО	Годишно
2232	Студенти, записани в курсове, преподавани чрез дигитално образователно съдържание	брой	Европейски фонд (ЕСФ)	социален	По-слабо развити региони			1 995,00	УО	Годишно
2241	Преподаватели във висши училища, включени в програми за повишаване на квалификацията	брой	Европейски фонд (ЕСФ)	социален	По-слабо развити региони			4 950,00	УО	Годишно
2242	Висши училища, участващи в мерки за оптимизация на професионалните направления и на институционалната мрежа	%	Европейски фонд (ЕСФ)	социален	По-слабо развити региони			70,00	УО	Годишно
2243	Студенти включени в програми за мобилност	брой	Европейски фонд (ЕСФ)	социален	По-слабо развити региони			935,00	УО	Годишно
2244	Млади учени до 34 г. вкл., получили подкрепа по ОП за дейности в сферата на НИРД (GOVERD плюс HERD)	брой	Европейски фонд (ЕСФ)	социален	По-слабо развити региони			642,00	УО	Годишно

2.A.4 Инвестиционен приоритет

ID на инвестиционния приоритет	10iii
Наименование на инвестиционния приоритет	Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.

2.A.5 Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

Ид. № на специфичната цел	1
Наименование на специфичната	Развитие на капацитета и повишаване на квалификацията на заетите в областта на образованието

цел	
<p>Резултати, които държавите членки се стремят да постигнат с подкрепа от Съюза</p>	<p>Специфичната цел е насочена към развитие на човешките ресурси, ангажирани в образованието, обучението. Вниманието е обърнато към тази група, доколкото нейната подготовка е важен компонент в осигуряването на качествено образование и стойностна академична дейност.</p> <p><i>В училище</i></p> <p>По тази СЦ ще бъдат постигнати следните резултати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Повишен статут на учителската професия: по-добра мотивация за професионална реализация на перспективни студенти в това поприще[1]. • Подобрена подготовка на педагогическите специалисти: по-високи критерии за прием и дипломиране, осъвременени програми и по-добри резултати при външното оценяване на техните възпитаници. • Подобрено функциониране на системата за професионално развитие и кариерно израстване: повишено участие в краткосрочни обучения[2]. <p><i>Във висшите училища</i></p> <p>Слабостите, които имат отношение към квалификацията на заетите в сектора на висшето образование, следват сходен модел: ниска мотивация и заплащане, непривлекателност на професията, неадекватни критерии за професионално и кариерно развитие[3]. Специфика на сектора е по-слабата централизация и по-малкият ангажимент от страна на държавата. Развитието на учени и преподаватели е отговорност на първо място на автономните висши училища. От изключително значение е индивидуалната инициатива и мотивация на самите преподаватели. Анализът на мрежата от висши училища (ИП 2, СЦ 2) демонстрира, че проблемите в качеството са свързани с диспропорции между ръста в предлагането на образователни услуги и броя на подготвени специалисти. Възрастовият състав (застаряването) не благоприятства промените, поради скъсения професионален хоризонт. Търсените резултати по тази СЦ са: по-добра мотивация и увеличена привлекателност</p>

	<p>на преподавателската професия, както и осъвременяването на критериите за професионално и кариерно развитие.</p> <p>Важен елемент в развитието на университетския преподавател (изследовател) е способността му за мобилност, за обмяна на идеи и изграждане на професионални контакти – неформалното развитие на неговия потенциал. Отчетите за академична мобилност по програма Еразъм 2011-2012 г. показват, че 5,6% от преподавателите са участвали във форми на мобилност, което е над средното за ЕС ниво (около 2%). Експертното становище в Стратегията за развитие на висшето образование 2014-2020 г. обаче акцентира върху нуждата от допълнително активизиране на този процес[4]. В тази връзка, квалификацията на преподавателите във висшите училища ще бъде повишавана чрез възможности за мобилност, съвместни програми, кариерно развитие и подкрепящи обучения.</p> <p>[1] Национална стратегия за развитие на педагогическите кадри, 2014.</p> <p>[2] пак там</p> <p>[3]Заклучения в Националната стратегия за развитие на висшето образование 2014-2020.</p> <p>[4] Напр. стр. 18 „Увеличаване на мобилността на студентите, преподавателите и изследователите”</p>
Ид. № на специфичната цел	2
Наименование на специфичната цел	Повишаване на участието в продължаващо обучение и надграждане на знания, умения и компетентности на обхванатите от дейности по ОП
Резултати, които държавите членки се стремят да постигнат с	През периода 2006 – 2010 г. образователната структура на населението[1] на възраст 25 – 64 години в България

<p>подкрепа от Съюза</p>	<p>продължава да се подобрява, като следва ясно изразената тенденция на увеличение на броя и дела на населението с висше и средно образование при същевременно намаляване на броя и дела на хората с основно и по-ниско образование.</p> <p>Независимо от това, усилията по тази СЦ в рамките на задължителното училищно образование ще бъдат допълнени с разработването и осъвременяването на програмите за усвояване на основни умения за възрастни чрез обучение на работното място. Тревожно ниското понастоящем равнище на участие в обучението за възрастни ще бъде увеличено.</p> <p>Резултатите от предварителната оценка на Националната стратегия за учене през целия живот (НС УЦЖ) на България за първия програмен период до 2013 г. и анализът на нейното изпълнение трябва да послужат за основа на по-нататъшното развитие на националните стандарти за ПОО и системата за трансфер на кредити.</p> <p>[1] Статистиката на образованието в България е изградена на базата на Регламент № 452/2008 г. на Европейския парламент и на Съвета относно изготвянето и развитието на статистиката на образованието и ученето през целия живот, действащата нормативна уредба на България в областта на образованието, Международната стандартна класификация на образованието (МСКО), ревизия 1997 г. (ISCED '97), и съпътстващите я методически ръководства.</p>
--------------------------	---

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

Инвестиционен приоритет : 10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.														
ID	Показател	Категория региони	Мерна единица за показателя	Общ показател за изпълнението, използван като основа при определянето на целите	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
P2311	Дял на педагогическите специалисти на възраст до 34 г. (включително), които са преминали успешно курсове за повишаване на квалификацията по ОП и са останали в образователната система	По-слабо развити региони	%				90,00	Error! Reference source not found.	2014			95,00	УО	Годишно
P2321	Дял на учителите, от включените в дейности по кариерно ориентиране по ОП, които са получили индивидуална консултация за кариерно ориентиране	По-слабо развити региони	%				20,00	Error! Reference source not found.	2014			25,00	УО	Годишно
P2322	Дял на лицата, от включените в дейности по ОП, валидирали знания, умения и компетентности	По-слабо развити региони	%				50,00	Error! Reference source not found.	2014			65,00	УО	Годишно
P2323	Висши училища, участващи в обща информационна мрежа на кариерните центрове, в резултат на дейностите по ОП	По-слабо развити региони	брой				0,00	Error! Reference source not found.	2014			40,00	УО	Годишно

2.A.6 Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет (по инвестиционни приоритети)

2.A.6.1 Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери

Инвестиционен приоритет	10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.
--------------------------------	--

В отговор на идентифицираните проблеми оперативната програма предлага следната логика на финансовата интервенция:

Инвестициите в развитието на човешките ресурси в образованието и обучението спомагат за повишаване подготовката на висококвалифицирани кадри, което стимулира икономическия растеж и развитието на конкурентоспособността на икономиката.

Чрез този инвестиционен приоритет ще бъде повишена съществено квалификацията на заетите в сектора на образованието. Това е важно условие за цялостното развитие на висшето образование в страната. Водещи специалисти трябва да бъдат привлечени към работа, свързана с висшето образование чрез конкурентно възнаграждение, възможности за професионално развитие, подходяща работна среда и модерна инфраструктура. Това ще спомогне за намаляване на "изтичането на мозъци", за привличането на ново поколение специалисти и ще установи подходяща среда за подготовка на високо квалифициран човешки ресурс, отговарящ на потребностите на пазара на труда и на нуждите на

Инвестиционен приоритет	10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.
--------------------------------	--

икономиката на страната.

На преподавателите ще бъдат дадени възможности за допълнително обучение по защита на интелектуалната собственост, предприемачество, ИКТ (вкл. сертифициране на обучението с европейски признати сертификати), и др. Ще бъдат подобрени условията за кариерно развитие на базата на постигнатите резултати, за включване в международни и национални професионални мрежи, мобилност на преподаватели. Чрез дейностите по инвестиционния приоритет ще бъдат подобрени условията за мобилност на преподаватели, педагогически специалисти, студенти, служители в образователни организации, ученици.

В условията на динамично развиващ се европейски пазар на труда, нарастват изискванията пред образователната система в България на всички нива от училищно и професионално до висше образование. Работодателските организации на европейско и национално ниво формулират две основни приоритетни направления:

- осигуряване на възможност за придобиване на практически опит и ключови компетентности от учениците и студентите;
- актуализиране и разширяване на знанията и уменията на преподавателския състав в образователните институции в съответствие с изискванията на пазара на труда;

Един от доказаните инструменти за постигането на очертаните приоритети е стимулиране и разширяване на обхвата на транснационалната мобилност в ЕС. Транснационалната мобилност е предпоставка за развиване на практически умения в младите хора. Тя създава условия за българските учители и университетски преподаватели да участват в непрекъснат обмен на ноу-хау с колеги от различни европейски страни. Това осигурява качество на преподаването.

Освен това, с реализирането на дейностите, планирани в този инвестиционен приоритет се очаква повишаване на методическата и управленската подготовка и създаване на мотивация за развитие и самоусъвършенстване на педагогическия и непедагогическия персонал в системата на предучилищното и училищното образование, чрез осигуряване на възможности за развитие на професионалните компетентности,

Инвестиционен приоритет	10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.
--------------------------------	--

както и за надграждане на управленските компетентности.

Като резултат се очаква да бъде създадена благоприятна среда за повишаване на квалификацията на заетите в образователния сектор като се включат необхванати във въвеждащи квалификационни дейности, да бъдат осигурени условия за поддържаща квалификация, включително на допълнително надградена квалификация на обхванатите до момента.

Предвидените дейности за повишаване на квалификацията са насочени към утвърждаване на постигнатите резултати по посока на практическата приложимост, насърчаване и подкрепа на професионално развитие на педагогическите и непдагогически специалисти, подкрепа в началото на кариерата и към повишаването на качеството на възможностите за продължаващо професионално развитие на учителите и останалия персонал в образователната система. Основна част от дейностите ще бъдат насочени към привличане и задържането на младите специалисти, както и към активно включване и на мъжете в сектора.

Предложените дейности следва да доведат до предоставяне на по-добри възможности за продължаващо професионално развитие и за компенсиране на известни дефицити в базовата подготовка, т.е. придобиване на допълнителна квалификация за успешна реализация.

Предвижда се с изпълнение на предложените мерки да бъдат подобрени условията за кариерно развитие на базата на постигнатите резултати, както и да се създадат възможности за включване в международни и национални професионални и образователни мрежи, разпространение и популяризиране на добри практики в обществото. За подобряване на качеството на професионалното образование се предвижда да се осигури специализирана квалификация на учители, свързана с професионалната подготовка на учениците от професионалните гимназии, от спортните училища и от училищата по изкуства.

Повишаването на квалификацията на преподавателите във висшите училища и на педагогическите специалисти в системата на предучилищното и училищното образование ще даде като резултат повишено участие на България в европейски и международни програми и в програми за обмяна на опит и ще повиши качеството на образованието в страната.

Инвестиционен приоритет	10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.
--------------------------------	--

Чрез този инвестиционен приоритет се очаква да се повиши участието в различни форми на учене през целия живот, включително от уязвимите групи, като и при реализацията на мерките се отчита спецификата на всяка отделна група. Това ще даде възможност за по-добра реализация на пазара на труда на участващите в такива форми. Ще бъдат подобрени социалните и комуникативните умения на младежи и възрастни. Ще се усъвършенства усвояването на нови знания, което ще доведе до повишаване на качеството им на живот. Участието на възрастни в курсове за огромяване, както и в курсове за усвояване на учебно съдържание от класове в прогимназиалния етап и получаването на документи за придобити компетентности в рамките на основната образователна степен след успешно полагане на необходимите изпити ще им даде възможност да продължат образованието си, да се включат в пазара на труда или да продължат обучението си за придобиване на степен на професионална квалификация.

Валидирането на учебни резултати, а именно знания, умения и компетентности, постигнати чрез неформално и самостоятелно учене, ще имат важна роля за повишаване на пригодността за заетост и на мобилността, както и за увеличаване на мотивацията за учене през целия живот, особено при хората в социално и икономически неравностойно положение и при нискоквалифицираните. Валидирането на адекватни знания, умения и компетентности ще даде още по-ценен принос за подобряване на функционирането на пазара на труда, като стимулира мобилността и повишава конкурентоспособността и икономическия растеж.

С цел на всяко лице да бъде дадена възможността да удостовери наученото извън формалното образование и обучение — включително придобития благодарение на мобилността опит — и да се ползва от него в професионалното си развитие и по-нататъшно учене ще бъдат разработени механизми, които да дадат на всяко лице възможността да:

- валидира знанията, уменията и компетентностите, които е придобило чрез неформално образование и самостоятелно учене, включително, когато е приложимо, чрез образователни ресурси със свободен достъп;
- да получи пълна или, където е приложимо, частична квалификация въз основа на валидиран опит, придобит чрез неформално образование и самостоятелно учене.

Инвестиционен приоритет	10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.
--------------------------------	--

Кариерното ориентиране се свързва с кръг от дейности, които подпомагат хората на всички възрасти и на всеки етап от техния живот да определят своя капацитет, компетенции и интереси, да вземат решения за образование, обучение и работа, и да управляват своя индивидуален живот и възможности за учене, работа и други ангажменти, в рамките на които този капацитет и компетенции могат да се придобият и/или прилагат. Усъвършенстване и поддържане на системата за кариерно ориентиране още от училищното образование ще допринесе не само за разширяване на възможности за достъп до пазара на труда, но и за усъвършенстване на професионалните умения и усвояване на нови знания от учениците. Чрез интегрирани операции с Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014 – 2020, по СЦ2 на ИП10iii ще се осъществяват мерки за кариерно ориентиране за ученици и студенти преди завършване на образование.

Предложените дейности в инвестиционния приоритет ще допринесат за формирането на умения за управление на кариерата през целия живот. Основният резултат, който ще бъде постигнат в рамките на програмния период е осигуряване на качествени услуги по ориентиране. Това ще се осъществи и чрез насърчаването на координацията и сътрудничеството между заинтересованите страни на национално, регионално и местно ниво.

Дейности:

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1

- Подкрепа за квалификация, продължаващо обучение и кариерно развитие на заетите в сферата на образованието и обучението;
- Развитие на капацитета и създаване на стимули за мотивиране и задържане на млади специалисти в системата на предучилищното и училищното образование, напр. чрез:
  - осигуряване на стипендии на млади педагогически специалисти, заети в системата на предучилищното и училищното образование, които желаят да продължат обучението в образователно-научна степен „доктор” по педагогически науки;
  - създаване на модел на професионален профил за всяка длъжност от кариерното развитие на педагогическите специалисти, който да определя необходимите компетентности като съвкупност от знания, умения и отношения на педагогическите кадри по степен

Инвестиционен приоритет	10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.
--------------------------------	--

на образование, вид подготовка и образователна институция;

- разработване и въвеждане на модел на атестиране на педагогическите кадри, базиран на професионални стандарти и въвеждане на електронна система за оценяване, като основа за професионално и кариерно развитие;
- изграждане на информационна система с регистри на педагогическите кадри и на обучаващите организации и институции;
- Подобряване на условията за усъвършенстване и придобиване на нови личностни и професионални знания и умения, включително чрез развитие на партньорски мрежи;
- Развитие на капацитета и мотивиране на млади специалисти във висшето образование, включително и чрез съвместни програми с бизнеса;
- Подкрепа на стажант-учители чрез финансиране на стажантската практика от практическата подготовка на студентите във висшите училища;

Чрез интегрирани мерки с програма Еразъм+: Мобилност с цел обмен на опит и ноу-хау на преподавателския състав в училищното образование, включително и като допълнително финансиране по други програми за мобилност в рамките на ЕС.

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2

- Насърчаване на гъвкави пътеки за учене през целия живот за лицата, необхванати от традиционната образователна система чрез разширяване на спектъра от възможности за учене в т. ч. ограмотвяване на възрастни, курсове за усвояване на учебно съдържание за различните образователни степени и за придобиване на степени на професионална квалификация;
- Подкрепа на дейности за подобряване на координацията на заинтересованите страни и за изграждане на механизми за взаимодействие при планирането, изпълнението, мониторинга и оценката на политиката за УЦЖ;
- Разширяване на спектъра от изследвания, анализи и оценки на въздействието за формиране на адекватни политики за образование и обучение през целия живот;

Инвестиционен приоритет	10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.
<ul style="list-style-type: none"> • Подкрепа за дейности по Националната квалификационна рамка и по секторните квалификационни рамки; • Създаване на условия за информационно осигуряване на процесите в системата за УЦЖ; • Развитие на системата за кариерно ориентиране (информирание и съветване, консултиране, оценка на компетенциите, наставничество, юридическа помощ, обучение за вземане на решение, формиране на умения за управление на кариерата) за ученици и студенти в системата на образованието; • Изграждане на функционираща национална система за валидиране на резултати от неформалното образование и самостоятелно учене и насърчаване на използването ѝ от всички възрастови групи над 16 години; • Популяризиране на ученето през целия живот сред всички слоеве на населението като фактор за личностно развитие, устойчива заетост и социално включване. 	
<p><u>Идентифициране на основните целеви групи:</u></p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Деца, ученици, младежи, студенти, докторанти, пост-докторанти, специализанти, млади учени, педагогически специалисти в системата на предучилищното и училищното образование, учени, изследователи, преподаватели и служители в научните организации и висшите училища, кариерни консултанти, психолози, лица без завършени етапи и степени на образование, безработни и неграмотни лица. 	
<p><u>Специфични целеви територии:</u></p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Територията на цялата страна. 	

Инвестиционен приоритет	10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.
--------------------------------	--

Типове бенефициенти:

- МОН и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити, включително НАПОО, други министерства, които са финансиращи органи на училища, висши училища и/или техни основни звена, детски градини, училища, научни организации (включително БАН и ССА), научни институти, национално представителни организации на работниците и служителите и на работодателите, работодатели, браншови организации, младежки организации, представителни студентски организации, регистрирани по закон, организации по ЗЮЛНЦ, общини.

2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

Инвестиционен приоритет	10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.
--------------------------------	--

Спазване на принципите за добро финансово управление

При избора на операции трябва да се гарантира, че отпуснатите средства ще се разходват, спазвайки принципите за икономичност, ефективност и ефикасност. Инвестициите следва да допринасят за постигане на показателите на програмата. В същото време ще се търси връзка между заложените в проекта цели, планираните за изпълнение дейности и очаквани резултати, както и връзка между резултата и размера на разходите, необходими за постигането му.

Тематична концентрация

Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в три инвестиционни приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 10, съгл. член 9 от Общия регламент.

Инвестиционен приоритет	10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.
--------------------------------	--

Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР

Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.

Допълняемост с други финансови източници

За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет.

Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи

Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи като Националната стратегия за учене през целия живот, Националната стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2014-2020, Националната стратегия за развитие на педагогическите кадри (2014 – 2020), Стратегията за развитие на професионалното образование и обучение в Република България за периода 2015-2020 и др.

Хоризонтални принципи

Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и

Инвестиционен приоритет	10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.
<p>недискриминация и равенство между половете.</p> <p>Прозрачност, партньорство и обективност</p> <p>По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни чрез механизма в програмиране на операциите по ОП НОИР.</p> <p>Интегриран подход</p> <p>В рамките на инвестиционен приоритет Подобряване на достъпа до възможностите за учене през целия живот, подобряване на уменията и квалификацията на работната ръка и повишаване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда включително подобряване на качеството на професионалното образование и обучение и създаване и развитие на схеми за учене чрез работа и чиракуване, като например дуалната система за учене”, се предвижда да бъдат стартирани интегрирани операции, съчетаващи дейности за кариерно ориентиране По ОП НОИР ще се финансират дейности по кариерно ориентиране предоставяни от институции в системата на образованието, а по ОП РЧР извън нея, с оглед постигане на силен синергичен ефект.</p>	

2.А.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

Инвестиционен приоритет	10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.
Не е приложимо	

2.А.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

Инвестиционен приоритет	10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.
Не е приложимо	

2.А.6.5 Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони

Таблица 5: Общи и специфични за програмата показатели за изпълнението (по инвестиционни приоритети, разпределени по категории региони за ЕСФ и когато е уместно — за ЕФРР)

Инвестиционен приоритет		10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.							
ID	Показател	Мерна единица	Фонд	Категория региони (когато е уместно)	Целева стойност (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О		
2311	Педагогически специалисти, включени в програми за повишаване на квалификацията по ОП: • до 34 г.	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			4 000,00	УО	
2312	Педагогически специалисти, включени в програми за повишаване на квалификацията по ОП: • м/у 35 и 54 г.	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			30 000,00	УО	
2321	Студенти в област на висше образование "педагогически науки", подкрепени от дейности по ОП	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			14 502,00	УО	Годишно
2322	Участници в различни форми на мобилност, които са с повишена квалификация и умения и по-добра реализация	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			380,00	УО	Годишно
2323	Лица, желаещи да валидират знания, умения и компетентности	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			3 000,00	УО	Годишно
2324	Ученици, обхванати от дейности за кариерно ориентиране по ОП	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			160 000,00	УО	Годишно
2325	Висши училища, участващи в изграждането на обща информационна мрежа на кариерните центрове	Брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			45,00	УО	Годишно
2327	Лица на възраст 25-64 години, участващи в продължаващо обучение и надграждане на знания, умения и компетентности по	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			50 000,00	УО	Годишно

Инвестиционен приоритет		10iii - Подобряване на равния достъп до учене през целия живот за всички възрастови групи чрез формални, неформални и самостоятелни начини, усъвършенстване на знанията, уменията и квалификацията на работната сила, и насърчаване на гъвкави начини за учене, включително чрез напътствия за кариерно развитие и валидиране на придобитата квалификация.							
ID	Показател	Мерна единица	Фонд	Категория региони (когато е уместно)	Целева стойност (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О		
	ОП								

2.A.4 Инвестиционен приоритет

ID на инвестиционния приоритет	10iv
Наименование на инвестиционния приоритет	Подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на системите за професионалното образование и обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за стаж

2.A.5 Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

Ид. № на специфичната цел	1
Наименование на специфичната цел	Повишаване на броя на учениците в професионалните училища и адаптиране на професионалното образование и обучение към нуждите на пазара на труда
Резултати, които държавите членки се стремят да постигнат с подкрепа от Съюза	<p>Професионалното образование и обучение (ПОО) представлява един от основните фактори, определящи постигането на водещите цели за ЕС. Системата за ПОО ще бъде развита с оглед непосредствените и потенциалните нужди за умения на пазара на труда.</p> <p>Системата за професионално образование и обучение в България все още не може да осигури необходимите умения, които се търсят на пазара на труда. Към момента липсва изградена система за наблюдение на нуждите от обучение по професии за осигуряване на образование, съответстващо на националните и регионалните икономически приоритети. Необходимо е да се гарантира обратната връзка от пазара на труда към предлагането на професионално образование и обучение, така че оценката на бъдещите изисквания за умения и посрещането на нуждите на пазара на труда да се отчитат адекватно в процесите на планиране на професионалното образование и обучение. Националната агенция за професионално образование и обучение (НАПОО) разработва стандарти за ПОО ориентирани към резултатите от ученето (РУ). Новите професионални стандарти на основата на РУ ще гарантират връзките между ПОО и пазара на труда. Разработването на секторни квалификационни рамки (СКР) ориентирани към РУ е една основна предпоставка за това предлаганото ПОО да отговаря на търсенето на умения. По-нататъшната ориентация на предлаганото ПОО към РУ, разработването и въвеждането</p>

	<p>на система за трансфер на кредити в ПОО ще улесни пропускливостта на ПОО към висшето образование. Разработването на стандарти за оценяване в ПОО, на основата на концепцията за РУ е необходима стъпка за разработването на база за получаване на постоянна обратна информация от секторите на икономиката.</p> <p>За да може до 2020 г. работните места да се увеличат, е нужно по-високо равнище на професионалните умения. За да се отговори на това търсене, са необходими по-високи стандарти на образование и по-добри учебни резултати, а младите хора трябва да бъдат насърчавани да развиват универсални умения, които да им дадат възможност да бъдат предприемчиви и да се адаптират по-лесно към промените на пазара на труда, което от своя страна ще улесни прехода от образование към заетост и ще помогне за намаляване на младежката безработица.</p>
Ид. № на специфичната цел	2
Наименование на специфичната цел	Повишаване на дела на завършилите професионално или висше образование, които са започнали работа, свързана с областта на образованието им, в първата година след завършването им
Резултати, които държавите членки се стремят да постигнат с подкрепа от Съюза	<p>Инвестициите по тази СЦ ще помогнат за подобряване на връзките между професионалното образование и обучение, и висшето образование, и на механизма за сътрудничество между професионалното образование и бизнеса. Това също така ще насърчава образованието в областта на инженерните, техническите и природните науки и по професионални направления с приоритетно значение за икономиката. Освен това ще бъдат подобрени перспективите за успешна реализация на завършилите ПОО или висше образование на пазара на труда; ще бъдат изградени мрежи между професионалните училища, висшите училища и бизнеса; ще бъдат подобрени практическите умения на ученици и студенти за работа в реална работна среда, както и компютърните им умения, като основно изискване на информационното общество.</p> <p>Чрез мерките по тази СЦ ще бъдат постигнати следните резултати, така че сътрудничеството между системите на професионалното образование и обучение, висшето образование и бизнеса в България да стане по-ефективно:</p> <ul style="list-style-type: none"> • бизнесът ще участва активно в изготвянето на учебните програми, • приемът по специалности ще бъде резултат от дискусия със заинтересованите страни,

- повече съществуващи стажантски програми,
- повече случаи на публично-частно партньорство,
- образователна инфраструктура в професионалните училища, която отговаря на изискванията на съвременното производство.

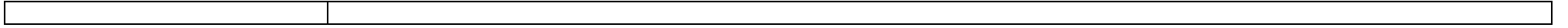
В допълнение, във висшите училища има ще се ползват от следните резултати по тази СЦ:

- по-добре проведени задължителни практики,
- повече изградени партньорски отношения между факултети и предприятия от бранша,
- учебно съдържание и преподаватели в ритъм с технологичното развитие,
- съвместно планиране на кадровите потребности между автономните висши училища и заинтересованите икономически сектори.

Активното сътрудничество с бизнеса, ще приближи в максимална степен знанията до изискванията на реалната работна среда. Това разминаване в равнището на уменията създава все по-големи проблеми за конкурентоспособността на националната икономика. Последните промени в Закона за ПОО създават предпоставки за укрепване на връзките между ПОО и бизнеса от една страна, и между ПОО и висшето образование – от друга. Ще бъде подкрепено по-нататъшното разработване на подходящи методики и инструменти за определяне на съдържанието на квалификациите въз основа на търсенето на работна ръка.

СЦ ще предостави структурна подкрепа за модернизиране и разработването на нови стандарти за ПОО, учебни планове и програми по Квалификационната рамка, ориентирани към РУ и трансфера на кредити в ПОО, се нуждае от структурна подкрепа.

В момента подкрепата от страна на бизнеса за осигуряване на работни места за учебна и производствена практика на учениците и студентите ще бъде увеличена през програмния период 2014-2020.

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

Инвестиционен приоритет : 10iv - Подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на системите за професионалното образование и обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за стаж														
ID	Показател	Категория региони	Мерна единица за показателя	Общ показател за изпълнението, използван като основа при определянето на целите	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
P2411	Дял на учениците в гимназиален етап, обучаващи се в професионални гимназии ат включените в дейности по ОП	По-слабо развити региони	%				50,00	Error! Reference source not found.	2014			51,50	УО	Годишно
P2421	Студенти, обучаващи се в технически специалности ат включените в дейности по ОП	По-слабо развити региони	%				19,20	Error! Reference source not found.	2014			25,00	УО	Годишно
P2422	Дял на студентите, преминали успешно практическо обучение в реална работна среда от включените в дейности по ОП	По-слабо развити региони	%				87,00	Error! Reference source not found.	2014			90,00	УО	Годишно

2.А.6 Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет (по инвестиционни приоритети)

2.А.6.1 Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери

Инвестиционен приоритет	10iv - Подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на системите за професионалното образование и обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за стаж
Дейности:	
<p>Чрез инвестициите в дейности, свързани с повишаване на качеството на професионалното образование и обучение ще бъде дадена възможност на завършващите за по-успешна реализация на пазара на труда. Това пряко ще доведе до намаляване процента на младежка безработица в страната. От друга страна, това ще даде на бизнеса квалифицирани кадри, като по този начин ще спомогне и за привличане на повече чуждестранни инвестиции.</p> <p>Чрез инвестициите по този приоритет ще се постигне подобряване и укрепване на връзките между професионалното и висшето образование и на механизма за взаимодействие на професионалното образование с бизнеса. Ще се стимулира образованието в областите на инженерно-техническите и природните науки и в професионалните направления от приоритетните области на икономиката. Ще се подобрят</p>	

Инвестиционен приоритет	10iv - Подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на системите за професионалното образование и обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за стаж
--------------------------------	---

възможностите на завършващите професионално или висше образование за успешна реализация на пазара на труда. Ще се изградят мрежи между професионалните гимназии, висшите училища и бизнеса. Ще се повишат практическите умения на учениците и на студентите за работа в реална работна среда. Ще се подобрят уменията на учениците и студентите за работа с компютърни системи, основна необходимост в информационното общество.

Учебните програми в рамките на СЦ2 ще бъдат разработвани съвместно с представители на бизнеса. Приоритетни ще бъдат професионалните компетентности по професии, значими за местната и регионалната икономика.

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1

- Подкрепа за дейности, свързани с прилагането на кредитната система в професионалното образование като инструмент за натрупване, признаване и трансфер на резултати от формално, неформално обучение и самостоятелно учене с цел придобиване на професионална квалификация и професионално развитие през целия живот, както и за улесняване на транснационалната мобилност на гражданите.
- Въвеждане на гъвкави форми на обучение в професионалното образование, например модулно обучение за придобиване на професионална квалификация и учебна документация, разработена в сътрудничество с представители на бизнеса;
- Въвеждане на дуална система на обучение от първи гимназиален етап в професионалните гимназии;
- Подкрепа за дейността на учебно-тренировъчните и/или други форми на учебни или тренировъчни фирми;

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2

- Поддържане на национална информационна платформа „наука-образование-бизнес“;
- Подкрепа за изграждане на системи за планиране на обучението в зависимост от нуждите на пазара на труда на национално и

Инвестиционен приоритет	10iv - Подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на системите за професионалното образование и обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за стаж
<p>регионално ниво;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стимулиране на образованието в областите на инженерно-техническите и природните науки и в професионалните направления от приоритетните области на икономиката; • Актуализация на учебни програми и учебни планове в професионалното образование с участие на работодателите; • Разработване и прилагане на политики и мерки за развитие на „обучение чрез работа” и подкрепа за провеждане на ефективно практическо обучение в реална работна среда за ученици в професионалните гимназии; • Подкрепа за практическото обучение на учениците от професионалните гимназии чрез допълнителни практики в реална работна среда; • Осигуряване на допълнителна практическа подготовка на студенти в реална работна среда; <ul style="list-style-type: none"> • Подкрепа на дейности, свързани със създаването на модел на кариерно ориентиране на училищно ниво и модел на връзка на училището с пазара на труда; • Синхронизиране на механизмите за присъждане на кредити в ПОО и валидиране на резултати от неформалното обучение и самостоятелното учене; • Подкрепа за развитие на система за осигуряването на качество в ПОО; • Подкрепа за обучение на наставници за практическо обучение във фирмите при дуалната форма на професионално обучение; <p><u>Идентифициране на основните целеви групи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Деца, ученици, младежи, студенти, докторанти, пост-докторанти, специализанти, млади учени, педагогически специалисти в системата на предучилищното и училищното образование, учени, изследователи, преподаватели и служители в научните организации и висшите училища, кариерни консултанти, психолози, лица без завършени етапи и степени на образование, безработни и неграмотни лица. 	

Инвестиционен приоритет	10iv - Подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на системите за професионалното образование и обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за стаж
--------------------------------	---

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна.

Типове бенефициенти:

МОН и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити, включително НАПОО, други министерства, които са финансиращи органи на училища, висши училища и/или техни основни звена, училища, научни организации (включително БАН и ССА), научни институти, национално представителни организации на работниците и служителите и на работодателите, работодатели, браншови организации, младежки организации, представителни студентски организации, регистрирани по закон, организации по ЗЮЛНЦ, общини.

2.А.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

Инвестиционен приоритет	10iv - Подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на системите за професионалното образование и обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за стаж
--------------------------------	---

Спазване на принципите за добро финансово управление

При избора на операции трябва да се гарантира, че отпуснатите средства ще се разходват, спазвайки принципите за икономичност, ефективност и ефикасност. Инвестициите следва да допринасят за постигане на показателите на програмата. В същото време ще се търси връзка между заложените в проекта цели, планираните за изпълнение дейности и очаквани резултати, както и връзка между резултата и размера на разходите, необходими за постигането му.

Инвестиционен приоритет	10iv - Подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на системите за професионалното образование и обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за стаж
--------------------------------	---

Тематична концентрация

Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в три инвестиционни приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 10, съгл. член 9 от Общия регламент.

Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР

Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.

Допълняемост с други финансови източници

За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет.

Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи

Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи като Стратегията за развитие на професионалното образование и обучение в Република България за периода 2015-2020, Националната квалификационна рамка на Република България, Националната програма за развитие „България 2020” и Националната

Инвестиционен приоритет	10iv - Подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на системите за професионалното образование и обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за стаж
--------------------------------	---

стратегия за учене през целия живот 2014-2020 г. и др.

Хоризонтални принципи

Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.

Прозрачност, партньорство и обективност

По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни чрез механизма в програмиране на операциите по ОП НОИР.

Интегриран подход

В рамките на инвестиционен приоритет Подобряване на достъпа до възможностите за учене през целия живот, подобряване на уменията и квалификацията на работната ръка и повишаване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда включително подобряване на качеството на професионалното образование и обучение и създаване и развитие на схеми за учене чрез работа и чиракуване, като например дуалната система за учене”, се предвижда да бъдат стартирани интегрирани операции, съчетаващи дейности за кариерно ориентиране По ОП НОИР ще се финансират дейности по кариерно ориентиране предоставяни от институции в системата на образованието, а по ОП РЧР извън нея, с оглед постигане на силен синергичен ефект.

2.А.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

Инвестиционен приоритет	10iv - Подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на системите за професионалното образование и обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за стаж
Не е приложимо	

2.А.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

Инвестиционен приоритет	10iv - Подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на системите за професионалното образование и обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за стаж
Не е приложимо	

2.А.6.5 Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони

Таблица 5: Общи и специфични за програмата показатели за изпълнението (по инвестиционни приоритети, разпределени по категории региони за ЕСФ и когато е уместно — за ЕФРР)

Инвестиционен приоритет		10iv - Подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на системите за професионалното образование и обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за стаж							
ID	Показател	Мерна единица	Фонд	Категория региони (когато е уместно)	Целева стойност (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О		
2410	Ученици участващи в дейности по ОП, в подкрепа на професионалното образование в направления от приоритетно значение за икономиката	Брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			5 000,00	УО	Годишно
2411	Брой създадени учебно-тренировъчни фирми (УТФ)	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			750,00	УО	Годишно
2421	Брой професионални гимназии, въвели дуална система на обучение	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			40,00	УО	Годишно
2422	Брой ученици, участващи в дейности по практическо обучение в реална работна среда	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			20 000,00	УО	Годишно

Инвестиционен приоритет		10iv - Подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на системите за професионалното образование и обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за стаж							
ID	Показател	Мерна единица	Фонд	Категория региони (когато е уместно)	Целева стойност (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О		
2423	Студенти, включени в студентски практики	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			90 000,00	УО	Годишно

2.A.7 Социални иновации, транснационално сътрудничество и принос по тематични цели 1—7

Приоритетна ос	2 - ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ
Н/П	

2.A.8 Рамка на изпълнението

Таблица 6: Рамка на изпълнението на приоритетната ос (по фондове и, за ЕФРР и ЕСФ, по категории региони)

Приоритетна ос		2 - ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ											
ID	Вид показател	Показател или основна стълба за изпълнението	Мерна единица, когато е целесъобразно	Фонд	Категория регион	Етапна цел за 2018 г.			Крайна цел (2023 г.)			Източник на данните	Обяснение на съответствието на показателя, когато е целесъобразно
						М	Ж	О	М	Ж	О		
Ф2	Финансов	Сертифицирани средства	евро	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			77 403 712,75			272 124 471,00	УО	
I2111	Изпълнение	Педагогически специалисти, включени в обучения за прилагане на съвременни методи за оценяване	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			1000			5 000,00	УО	
I2121	Изпълнение	Ученици, включени в дейности за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на специфични знания, умения и компетентности	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			50000			160 000,00	УО	
2321	Изпълнение	Студенти в област на висше образование " педагогически науки ", подкрепени от дейности по ОП	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			10876			14 502,00	УО	
I2231	Изпълнение	Студенти по приоритетни специалности, получили стипендии и специални стипендии	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			11600			30 000,00	УО	
I2311	Изпълнение	Педагогически специалисти, включени в програми за повишаване на квалификацията по ОП: • до 34 г.	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			1200			4 000,00	УО	
i2312	Изпълнение	Педагогически специалисти, включени в програми за повишаване на квалификацията по ОП: • м/у 35 и 54 г.	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			9000			30 000,00	УО	
I2324	Изпълнение	Ученици, обхванати от дейности за кариерно ориентиране по ОП	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			50000			160 000,00	УО	
I2422	Изпълнение	Ученици, участващи в дейности по практическо обучение в реална работна среда	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			6000			20 000,00	УО	
p2221	Резултат	Дял от средствата за издръжка на обучението във ВУ, който се получава въз основа на оценка за качеството на обучението и съответствие с пазара на труда, в резултат на подкрепата по ОП	%	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			16			60,00	УО	
p2422	Резултат	Дял на студентите, преминали успешно практическо обучение в реална работна среда от включените в дейности по ОП	%	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			87			90,00	УО	

Допълнителна информация за качествени показатели относно създаването на рамката на изпълнението

2.A.9 Категории интервенции

Категории интервенции, съответстващи на съдържанието на приоритетната ос, въз основа на номенклатура, приета от Комисията, и ориентиrowъчно разпределение на подкрепата от Съюза.

Таблицы 7 — 11: Категории интервенции

Таблица 7: Измерение 1 Област на интервенция

Приоритетна ос		2 - ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ	
Фонд	Категория региони	Код	Сума в евро
ESF	По-слабо развити региони	115. Намалвяване и предотвратвяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо формални, неформални и неофициални процеси на учене за повторно включване в системата на образованието и обучението	121 687 467,72
ESF	По-слабо развити региони	116. Подобряване на качеството и ефективността на и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, по-специално за групите в неравностойно положение	72 187 116,71
ESF	По-слабо развити региони	117. Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи във формален, неформален и неофициален вид, осъвременвяване на познанията, уменията и компетенциите на работната ръка, както и насърчаване на гъвкави процеси на учене, включително чрез професионална ориентация и утвърждаване на придобитите компетенции	24 393 272,60
ESF	По-слабо развити региони	118. Подобряване на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на професионалното образование и системите на обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за чиракуване	13 037 942,97

Таблица 8: Измерение 2 Форма на финансиране

Приоритетна ос		2 - ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ	
Фонд	Категория региони	Код	Сума в евро
ESF	По-слабо развити региони	01. Безвъзмездни средства	231 305 800,00

Таблица 9: Измерение 3 Вид територия

Приоритетна ос		2 - ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ	
Фонд	Категория региони	Код	Сума в евро
ESF	По-слабо развити региони	07. Не се прилага	231 305 800,00

Таблица 10: Измерение 4 – Териториални механизми за изпълнение

Приоритетна ос		2 - ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ	
Фонд	Категория региони	Код	Сума в евро
ESF	По-слабо развити региони	07. Не се прилага	231 305 800,00

Таблица 11: Измерение 6 — Допълнителна тема за ЕСФ (само ЕСФ и ИМЗ)

Приоритетна ос		2 - ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ	
Фонд	Категория региони	Код	Сума в евро
ESF	По-слабо развити региони	04. Засилване на научноизследователската дейност, развойната дейност в областта на технологиите и иновациите	4 563 280,04
ESF	По-слабо развити региони	08. Не се прилага	226 742 519,96

2.A.10 Резюме на планираното използване на техническа помощ, включващо при необходимост действията за укрепване на административния капацитет на органите, които участват в управлението и контрола на програмите, и на бенефициерите (когато е целесъобразно) (по приоритетни оси)

Приоритетна ос:	2 - ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ
<p>С подкрепата на дейностите по ПО4 се цели надграждане на административния капацитет на управляващия орган (УО). Необходимо е също така да се повишават уменията на бенефициентите за управление и отчитане на проекти по програмата. Дейностите, свързани с изграждането на капацитет на служителите на УО и бенефициентите, са ключов елемент за осигуряването на успешно управление и изпълнение на ОП.</p> <p>Ще бъде обърнато особено внимание на адекватното кадрово и материално техническо осигуряване за процеси и дейности, които са нови за ИА ОПНОИР в качеството ѝ на УО.</p> <p>Подкрепата по ПО4 ще бъде насочена и към дейности, свързани с регулярно отчитане на напредъка по управлението и изпълнението на ОП, извършването на различни видове проучвания, улесняващи изпълнението и оценяващи въздействието на предвидените мерки по ОП, в светлината на ефикасното и ефективното усвояване на подкрепата от фондовете на ЕС.</p> <p>Ще бъде осигурено провеждането на независими оценки на ОП, както и изграждането и поддържането на вътрешна система за текущо</p>	

наблюдение и оценка на нейното изпълнение.

2.A.1 Приоритетна ос

ИД на приоритетната ос	3
Наименование на приоритетната ос	ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ

- Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез финансови инструменти
- Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез финансови инструменти, установени на равнището на Съюза
- Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез водено от общностите местно развитие
- За ЕСФ: Цялата приоритетна ос е предназначена за социални иновации, за транснационално сътрудничество или и за двете
- По отношение на ЕФРР: Цялата приоритетна ос е предназначена за операции, предназначени за възстановяване след големи или регионални природни бедствия
- По отношение на ЕФРР: Цялата приоритетна ос е предназначена за МСП (член 39)

2.A.2 Обосновка за определянето на дадена приоритетна ос, която обхваща повече от една категория региони, тематична цел или фонд (когато е приложимо)

2.A.3 Фонд, категория региони и основа за изчисляване на подкрепата от Съюза

Фонд	Категория регион	Основа за изчисляване (общо допустими разходи или допустими публични разходи)	Категория региони за най-отдалечените региони и северните слабо населени райони (когато е приложимо)
ESF	По-слабо развити региони	Error! Reference source not found.	

2.A.4 Инвестиционен приоритет

ИД на инвестиционния приоритет	9i
Наименование на инвестиционния приоритет	Активно приобщаване, включително с оглед на насърчаване на равните възможности и активното участие, и по-добрата пригодност за заетост

2.A.5 Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

Ид. № на специфичната цел	1
Наименование на специфичната цел	Увеличаване на броя на образователните институции, осигурили подкрепяща среда за включващо образование
Резултати, които държавите членки се стремят да постигнат с	Тази СЦ се фокусира върху проблемите на децата и учениците със специални образователни потребности

<p>подкрепа от Съюза</p>	<p>(СОП). Нейната реализация ще надгради политиките за деинституционализация и създаване на среда за интегрирано обучение (интегрираното обучение за деца със специални образователни потребности е процес, при който детето независимо от вида на увреждането е включено в общата образователна среда),, провеждани от 2000 г. до сега. През изминалия бюджетен цикъл 24 млн. лв. в рамките на ПО 4 от ОПРЧР 2007-2013 г. бяха инвестирани в подкрепа на усилията да бъде намален броят на децата в специални училища (СУ) като същевременно бъдат създадени условия за тяхното включване в системата на общото образование.</p> <p>Организирането на <i>ИО</i> обаче е само първият етап на реформата. По тази СЦ ще бъде развит капацитетът на училищата за осигуряване на <i>включващо образование</i>, което да отговаря на потребностите на деца с по-широк кръг затруднения, без да се ограничава до функционалните.</p> <p>При включващото обучение за разлика от интегрираното детската градина/училището развива политика за включване на детето/ученика в образователния процес чрез адаптиране на системата към потребностите на детето/ученика, а не обратното – на детето/ученика към системата.</p> <p>Включващо обучение е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.</p> <p>През новия програмен период, конкретните резултати, които ще бъдат постигнати чрез предоставената подкрепа по тази СЦ са следните:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ранната диагностика („скринингова диагностика”) на обучителни затруднения, провеждана в ДГ, • обученията за логопеди, психолози и РУ, реализирани чрез средствата на ОП, • летните училища, посещавани от смесени групи деца, родители и учители.
--------------------------	---

В допълнение, ще има конкретни стъпки, които целят:

- ранното оценяване на образователните потребности и ранната превенция на обучителните затруднения,
- осигуряване на дидактични материали, учебно-технически средства и апаратура, необходими за обучението на децата и учениците съобразно индивидуалните им потребности и възможности,
- повече подготвени специалисти с квалификация за работа с деца и ученици съобразно различните видове увреждания и нарушения,
- наемане на повече специалисти в отдалечените и малките селища,
- по-добра подготовка на учителите в ДГ и училищата за работа с деца и ученици със СОП;

Друг важен резултат е този, че повече висши училища ще осигурят подкрепяща среда за обучението на лица с увреждания, както и повече лица с увреждания ще се дипломират:

- подпомагане на младежи с увреждания за кандидатстване във висши училища;

подкрепа за обучението на студенти, специализанти и докторанти с увреждания

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

Инвестиционен приоритет : 9i - Активно приобщаване, включително с оглед на насърчаване на равните възможности и активното участие, и по-добрата пригодност за заетост														
ID	Показател	Категория региони	Мерна единица за показателя	Общ показател за изпълнението, използван като основа при определянето на целите	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
P3111	Деца от 3 до 6 години, които са получили услуги за ранна превенция на обучителни затруднения	По-слабо развити региони	Брой				150,00	Error! Reference source not found.	2014			500,00	УО	Годишно
P3113	Детски градини, осигурили подкрепяща среда за ранна превенция на обучителни затруднения	По-слабо развити региони	Брой				25,00	Error! Reference source not found.	2014			43,00	УО	Годишно

2.А.6 Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет (по инвестиционни приоритети)

2.А.6.1 Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери

Инвестиционен приоритет	9i - Активно приобщаване, включително с оглед на насърчаване на равните възможности и активното участие, и по-добрата пригодност за заетост
<p>С осъществяването на дейностите за постигането на този инвестиционен приоритет ще се осигури плавен преход от интегрирано към включващо образование на деца и ученици със специални образователни потребности (СОП).</p> <p>Включващото образование цели да надгради интегрираното обучение и да подготви образователната система за нови предизвикателства. То има за цел да изгради „училище за всички”, т.е. хармонична и разнообразна образователна среда в детските градини и училищата с оглед осигуряване на равнопоставеност и достъп до качествено образование, по-пълноценна подготовка за бъдещия обществен живот и реализацията на пазара на труда. За успешното осъществяване на включващото образование, особено за изграждане на положителни обществени нагласи, ще се разчита и занапред на сътрудничеството на неправителствените организации, подкрепящи включващото обучение на децата със СОП.</p> <p>С изпълнението на мерките по този инвестиционен приоритет ще се осигури допълняемост на интервенциите по ОП РЧР за деинституционализация.</p>	

Дейности:

- Въвеждане на модел за ранно оценяване на образователните потребности на децата от предучилищна възраст и за превенция и ранна интервенция на обучителните им затруднения;
- Изграждане на функционален модел за подкрепа на процеса на включващо обучение чрез участието и с използването на капацитета на специалните училища за ученици със сензорни увреждания и с умствена изостаналост;
- Осигуряване на условия и ресурси за изграждане и развитие на подкрепяща среда в детските градини и училищата за осъществяване на включващо образование чрез: осигуряване на подходящи архитектурни и битови условия, повишаване на капацитета на педагогическите специалисти и на екипната работа; прилагане на гъвкави форми на обучение; осигуряване на специализирани пособия и помагала; осигуряване на индивидуална подкрепа за обучение и развитие съобразно образователните потребности на децата и учениците и др.; Създаване на специализирани кабинети за работа с децата и учениците на ниво детска градина и училище;
- Осигуряване на условия за подпомагане на младежи с увреждания за кандидатстване във висши училища;
- Подкрепа за обучението на студенти, специализанти и докторанти с увреждания;
- Осигуряване на условия за изграждане на положителни обществени нагласи към процеса на включващо обучение в детските градини и в училищата;
- Подкрепа за процеса на приобщаващо образование и на социалното включване чрез оптимизация на мрежата от специални детски градини и училища;
- Осигуряване на алтернативни модели за работа с ученици с девиантно поведение за подпомагане на образованието им и на социалното им включване;
- Осигуряване на подкрепа за деца, включени в процеса на деинституционализация;
- Създаване на условия за активно партньорство с родителите на ниво детска градина и училище;
- Преодоляване на негативни обществени нагласи спрямо обучението на деца и ученици със специални образователни потребности в общообразователни детски градини и училища и недопускане на дискриминирането им от учители, други деца или родители.

Инвестиционен приоритет	9i - Активно приобщаване, включително с оглед на насърчаване на равните възможности и активното участие, и по-добрата пригодност за заетост
<p><u>Идентифициране на основните целеви групи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Деца, ученици и младежи със специални образователни потребности, родители, учители, ресурсни учители, педагогически специалисти, психолози, директори <p><u>Специфични целеви територии:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Територията на цялата страна <p><u>Типове бенефициенти:</u></p> <p>МОН и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити, други министерства, които са финансиращи органи на училища, ДАЗД, висши училища, научни организации, научни институти, детски градини, училища, общини, ресурсни центрове, организации по ЗЮЛНЦ.</p>	

2.А.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

Инвестиционен приоритет	9i - Активно приобщаване, включително с оглед на насърчаване на равните възможности и активното участие, и по-добрата пригодност за заетост
<p>Спазване на принципите за добро финансово управление</p> <p>При избора на операции трябва да се гарантира, че отпуснатите средства ще се разходват, спазвайки принципите за икономичност, ефективност и ефикасност. Инвестициите следва да допринасят за постигане на показателите на програмата. В същото време ще се търси връзка между заложените в проекта цели, планираните за изпълнение дейности и очаквани резултати, както и връзка между резултата и размера на разходите, необходими за постигането му.</p>	

Инвестиционен приоритет	9i - Активно приобщаване, включително с оглед на насърчаване на равните възможности и активното участие, и по-добрата пригодност за заетост
<p>Тематична концентрация</p> <p>Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в два инвестиционни приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 9, съгл. член 9 от Общия регламент.</p> <p>Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР</p> <p>Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.</p> <p>Допълняемост с други финансови източници</p> <p>За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет.</p> <p>Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи</p> <p>Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи като Националната стратегия за младежта 2010 – 2020, Стратегията за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства до 2004-2015 г., Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020), План за действие за изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012- 2020) и „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.“, Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на половете за периода 2009 – 2015 г., Националната стратегия за демографско развитие на Република България, Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с</p>	

Инвестиционен приоритет	9i - Активно приобщаване, включително с оглед на насърчаване на равните възможности и активното участие, и по-добрата пригодност за заетост
<p>увреждания, Националната стратегия за регионално развитие на Република България, Националната стратегия за детето 2008-2018, Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България, Националната програма за гарантиране правата на децата с увреждания 2010-2013 г., Концепцията за държавна политика в областта на правосъдието за детето, Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020), Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020 и др.</p> <p>Хоризонтални принципи</p> <p>Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.</p> <p>Прозрачност, партньорство и обективност</p> <p>По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни чрез механизма в програмиране на операциите по ОП НОИР.</p> <p>Интегриран подход</p> <p>В рамките на инвестиционен приоритет „Активно приобщаване, особено с оглед на подобряване на пригодността за заетост” се предвижда по ОП НОИР да бъдат подкрепени дейности за достъп до образование за деца, включени в дейностите по деинституционализация, финансирани по ОП РЧР, с оглед постигане на силен синергичен ефект между двете програми.</p>	

2.A.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

Инвестиционен приоритет	9i - Активно приобщаване, включително с оглед на насърчаване на равните възможности и активното участие, и по-добрата пригодност за заетост
-------------------------	---

2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

Инвестиционен приоритет	9i - Активно приобщаване, включително с оглед на насърчаване на равните възможности и активното участие, и по-добрата пригодност за заетост
-------------------------	---

2.A.6.5 Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони

Таблица 5: Общи и специфични за програмата показатели за изпълнението (по инвестиционни приоритети, разпределени по категории региони за ЕСФ и когато е уместно — за ЕФРР)

Инвестиционен приоритет		9i - Активно приобщаване, включително с оглед на насърчаване на равните възможности и активното участие, и по-добрата пригодност за заетост							
ID	Показател	Мерна единица	Фонд	Категория региони (когато е уместно)	Целева стойност (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О		
3111	Деца и ученици със специални образователни потребности, включени в дейности, подкрепени по ИП9i	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			2 300,00	УО	Годишно
3112	Целодневни детски градини/обединени детски заведения, подкрепени по ОП, за осигуряване на подкрепяща среда за ранна превенция на обучителни затруднения	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			155,00	УО	Годишно

2.A.4 Инвестиционен приоритет

ID на инвестиционния приоритет	9ii
Наименование на инвестиционния приоритет	Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите

2.A.5 Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

Ид. № на специфичната цел	1
Наименование на специфичната цел	Повишаване броя на успешно интегрираните чрез образователната система деца и ученици от маргинализирани общности, включително ромите
Резултати, които държавите членки се стремят да постигнат с подкрепа от Съюза	Очакваният резултат, към който България се стреми да постигне с подкрепа от Съюза е ранното интегриране в образователната система. България е създала нормативни условия за равен достъп до образование на всички деца и ученици, в т.ч. от етническите малцинства и деца и ученици, търсеци или получили международна

закрила, и систематично се полагат усилия за преодоляване на предразсъдъците и дискриминацията по етнически и верски признак. Средствата по тази СЦ ще бъдат използвани, за да осигурят условия за:

- равноправно интегриране на учениците в българската образователна система;
- развиване на културната идентичност на децата и учениците;
- подобряване на финансовите и материални условия;
- повишаване на квалификацията на кадрите за работа в мултикултурна среда;
- прилагане на стратегия за квалификация и преквалификация на учители и административен персонал в областта на образованието за работа в мултиетническа среда и особено на работещите с деца-билингви;
- получаване на качествено образование в училищата в малките населени места;
- актуализиране на учебното съдържание по общообразователните предмети с цел съхраняване на културната идентичност;
- създаване на подходящ социално-психологически климат в обществото;
- повишаване на мотивацията за изучаване на майчиния език.

Тези съществуващи проблеми са особено остри при маргинализирани общности, като особено тревожно е положението на децата от ромски произход.

По данни на НСИ за 2011 г., въпреки тенденцията ромите с висше образование да се увеличават, висшистите сред тях са пренебрежимо малко – едва 0,5% от общия брой. При българите цифрата е 25,6%, а при турците – 4,9%[1]. Проследява се корелация между етнос и участие в най-високите нива на образование. Причините са заложили още в училище: става въпрос за младежи от бедни семейства, които не владеят добре български език, изолирани са в своята група и отпадат по-често от училищния цикъл. Основата за постигане на степен от висше образование липсва или е недостатъчна.

С интервенциите по тази СЦ се очаква да бъде намален броят на обособените по етнически признак детски градини и училища, да бъде увеличен броят на интегрираните ученици, за които българският език не е майчин и

	<p>в същото време да им бъде осигурена среда ориентирана към съхраняване на културната им идентичност.</p>
--	--

[1] Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

Инвестиционен приоритет : 9ii - Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите														
ID	Показател	Категория региони	Мерна единица за показателя	Общ показател за изпълнението, използван като основа при определянето на целите	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
P3211	Децата, ученици, младежи от етнически малцинства (изключително ромите), интегрирани в образователната система	По-силно развити региони	Брой				30 000,00	Error! Reference source not found.	2014			45 000,00	УО	Годишно
P3212	Дял на педагогическите специалисти, от включените в дейности по ОП, квалифицирани за работа в мултикултурна среда	По-слабо развити региони	%				90,00	Error! Reference source not found.	2014			90,00	УО	Годишно
P3213	Дял на получените (изключително ромите) удостоверения за успешно завършени курсове по грамотност или за усвояване на учебно съдържание, предвидено за изучаване в класове от прогимназиалния етап на основното образование по ОП	По-слабо развити региони	%				71,00	Error! Reference source not found.	2014			80,00	УО	Годишно

2.А.6 Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет (по инвестиционни приоритети)

2.А.6.1 Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери

Инвестиционен приоритет	9ii - Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите
<p>Дейностите, които се предвиждат за постигане на успешна образователна интеграция[1] на децата и учениците от ромски произход, са обвързани с изпълнението на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) и на Плана за действие за нейното изпълнение, разработени съобразно препоръките на ЕК от 2012, 2013 и 2014 г. към България да увеличи усилията за подобряване на достъпа до качествено приобщаващо предучилищно и училищно образование за децата в неравностойно положение, в частност ромите. Предвиждат се дейности за подготовката на децата, за които българският език не е майчин, в ранна детска възраст (3 – 6 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес. От особена важност е осигуряването на равен достъп до качествено образование чрез преодоляване на първично и недопускането на вторично обособени по етнически признак детски градини и училища, както и подобряването на образователната среда.</p> <p>Ще бъдат взети мерки за подобряване на образователната среда и ще се създадат съвременни условия за развитие на потенциала на всяко дете във физическо, интелектуално и личностно отношение, насочени към пълноценна социална интеграция и последваща професионална реализация. Други мерки в тази област ще бъдат насочени към постигане на резултати, свързани с мотивацията на семействата от малцинствените етнически групи за включване на децата им в учебния процес, както и допълнително обучение по български език на лицата от</p>	

Инвестиционен приоритет

9ii - Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите

малцинствените етнически групи, обучение на преподаватели за работа в мултикултурна среда, предоставяне на допълнителна педагогическа помощ.

Ще бъдат положени целенасочени усилия за преодоляване на исторически формираните негативни обществени нагласи спрямо ромския етнос, като на децата от неромски произход и на техните родители се разясняват положителните страни на съвместното/интегрираното обучение. За успешната образователна интеграция на децата и учениците от ромски произход, особено за разясняване на ползите от интеграцията и занапред ще се разчита на участието като бенефициенти на неправителствените организации, работещи в сферите на социалното включване, човешките и гражданските права и свободи, недопускането на дискриминация и др.

В резултат от демографските промени през последните десетилетия в значителен брой малки населени места останаха с неголям брой деца.

Значителна част от населението в тези селища произхожда от етническите малцинства. Често явление е временната или постоянна безработица, което води до частична или пълна маргинализация на част от жителите.

След въвеждане на системата на финансиране на базата на брой ученици, голяма част от училищата в малките населени места и в трудно достъпните райони изпитват недостиг на средства за провеждане на качествен образователен процес /оборудване и обзавеждане, осигуряване на квалифицирани педагози от други населени места и др./ . Същевременно, отдалечеността от средишните училища не позволява всекидневния превоз на учениците.

Необходимо е детските градини и училищата в тези населени места да бъдат подкрепени, за да се осигури достъп до качествено образование на децата.

Предвид увеличаващият се брой деца, търсещи или получили международна закрила следва да се предприемат адекватни мерки за обхващането и задържането им в училище. Мерките, които следва да се осъществят за успешната им образователна интеграция, включват обучение по български език и осъществяване на допълнителна подготовка по учебни предмети за наваксване на пропуски при усвояване на

Инвестиционен приоритет

9ii - Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите

учебния материал, след установяване на нивото на знанията им за определен клас в съответствие с държавните образователни изисквания, включително и на онези от тях, които не притежават документи за успешно завършен клас или степен на образование. В процеса на интеграция в българското общество следва да се съблюдава принципът на запазване на културната идентичност на децата и учениците с различен етнически произход, да се работи срещу евентуално създаване или за преодоляване на негативни обществени нагласи към лицата, търсеци или получили международна закрила (бежанци).

Дейности:

- Допълнително обучение по български език за децата и учениците (вкл. деца и ученици, търсеци или получили международна закрила), за които българският език не е майчин;
- Повишаване на капацитета на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна среда;
- Осигуряване на подходяща материална и психологическа подкрепа за включване на децата и учениците от ромски произход от обособените по етнически признак детски градини и училища чрез поэтапен прием в детски градини и училища извън ромските квартали;
- Подкрепа на процеса на образователната интеграция и на социалното включване чрез закриване или преобразуване на обособени на етнически принцип детски градини и училища в населените места с повече от една детска градина/едно училище;
- Подкрепа за ромски семейства за обучение на децата им в детски градини от 3-годишна възраст с оглед ранната им социализация;
- Подкрепа за продължаване на образованието в гимназиалния етап на средното образование и във висши училища;
- Подкрепа за изграждане и съхраняване на културна идентичност на децата и учениците от етническите малцинства, и деца и ученици, търсеци или получили международна закрила;
- Утвърждаване на интеркултурната образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система;
- Насърчаване участието на родителите в образователния процес;
- Преодоляване на негативни обществени нагласи, основани на етнически произход и културна идентичност (включително чрез провеждане на информационни кампании, насочени към недопускане на дискриминация, основана на раса, етнически произход или религиозна принадлежност);
- Подкрепа за осигуряване на достъп до качествено образование в малките населени места и в трудно достъпните райони.

Инвестиционен приоритет	9ii - Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите
<p><u>Идентифициране на основните целеви групи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Деца, ученици, младежи от етническите малцинства, деца и ученици, търсещи или получили международна закрила и от други уязвими групи, родители, учители, педагогически специалисти, медиатори, директори <p><u>Специфични целеви територии:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Територията на цялата страна <p><u>Типове бенефициенти:</u></p> <p>МОН и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити, други министерства, които са финансиращи органи на училища, ЦОИДУЕМ, детски градини, училища, висши училища, общини, организации по ЗЮЛНЦ.</p> <p>[1] Успешно интегрирани са такива представители на целевата група, които посещават общообразователни училища и се възползват от целия комплекс от мерки, насочен към деца в неравностойно положение, студенти и млади хора (вкл. роми)</p>	

2.А.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

Инвестиционен приоритет	9ii - Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите
<p>Спазване на принципите за добро финансово управление</p> <p>При избора на операции трябва да се гарантира, че отпуснатите средства ще се разходват, спазвайки принципите за икономичност,</p>	

Инвестиционен приоритет	9ii - Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите
<p>ефективност и ефикасност. Инвестициите следва да допринасят за постигане на показателите на програмата. В същото време ще се търси връзка между заложените в проекта цели, планираните за изпълнение дейности и очаквани резултати, както и връзка между резултата и размера на разходите, необходими за постигането му.</p>	
<p>Тематична концентрация</p>	
<p>Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в два инвестиционни приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 9, съгл. член 9 от Общия регламент.</p>	
<p>Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР</p>	
<p>Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.</p>	
<p>Допълняемост с други финансови източници</p>	
<p>За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет.</p>	
<p>Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи</p>	
<p>Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи като Националната стратегия за младежта 2010 – 2020, Стратегията за образователна интеграция на децата и</p>	

Инвестиционен приоритет	9ii - Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите
<p>учениците от етническите малцинства до 2004-2015 г., Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020), План за действие за изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012- 2020) и „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.”, Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на половете за периода 2009 – 2015 г., Националната стратегия за демографско развитие на Република България, Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания, Националната стратегия за регионално развитие на Република България, Националната стратегия за детето 2008-2018, Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България, Националната програма за гарантиране правата на децата с увреждания 2010-2013 г., Концепцията за държавна политика в областта на правосъдието за детето, Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020), Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020 и др.</p>	
<p>Хоризонтални принципи</p>	
<p>Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.</p>	
<p>Прозрачност, партньорство и обективност</p>	
<p>По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни чрез механизма в програмиране на операциите по ОП НОИР.</p>	
<p>Интегриран подход</p>	
<p>В рамките на инвестиционен приоритет 9ii, се предвижда да бъдат стартирани интегрирани операции. С оглед постигане на силен синергичен ефект по ОП РЧР, се предвижда да бъдат подкрепяни дейности за осигуряване достъп до заетост, образование, социални и здравни услуги, а по</p>	

Инвестиционен приоритет	9ii - Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите
ОП НОИР дейности по осигуряване на достъп до образование.	

2.А.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

Инвестиционен приоритет	9ii - Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите

2.А.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

Инвестиционен приоритет	9ii - Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите

2.А.6.5 Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони

Таблица 5: Общи и специфични за програмата показатели за изпълнението (по инвестиционни приоритети, разпределени по категории региони за ЕСФ и когато е уместно — за ЕФРР)

Инвестиционен приоритет		9ii - Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите							
ID	Показател	Мерна единица	Фонд	Категория региони (когато е уместно)	Целева стойност (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О		
3211	Деца, ученици и младежи от маргинализирани общности (включително роми), участващи в мерки за образователна интеграция и реинтеграция	брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			56 250,00	УО	Годишно
3212	Педагогически специалисти, включени в обучения за работа в мултикултурна среда	Брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			3 600,00	УО	Годишно
3213	Лица над 16 години (включително роми), включени в курсове по ограмотяване или в курсове за усвояване на учебно съдържание, предвидено за изучаване в класове от прогимназиалния етап на основното образование по ОП	Брой	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони			20 000,00	УО	Годишно

2.А.7 Социални иновации, транснационално сътрудничество и принос по тематични цели 1—7

Приоритетна ос	3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБИЩАВАНЕ
Н/П	

Приоритетна ос	3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ
----------------	---

2.A.8 Рамка на изпълнението

Таблица 6: Рамка на изпълнението на приоритетната ос (по фондове и, за ЕФРР и ЕСФ, по категории региони)

Приоритетна ос		3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ												
ID	Вид показател	Показател или основна стъпка за изпълнението	Мерна единица, когато е целесъобразно	Фонд	Категория регион	Етапна цел за 2018 г.			Крайна цел (2023 г.)			Источник на данните	Обяснение на съответствието на показателя, когато е целесъобразно	
						М	Ж	О	М	Ж	О			
ФЗ	Финансов	Сертифицирани средства	евро	Европейски фонд (ЕСФ)	социален	По-слабо развити региони			16 751 919,6			128 860 921,00	УО	
ИЗ111	Изпълнение	Деца и ученици със специални образователни потребности, включени в дейности, подкрепени по ИПФ:	брой	Европейски фонд (ЕСФ)	социален	По-слабо развити региони			1500			2 300,00	УО	
ИЗ211	Изпълнение	Деца, ученици и младежи от маргинализирани общности (включително ромите), участващи в мерки за образователна интеграция и реинтеграция	брой	Европейски фонд (ЕСФ)	социален	По-слабо развити региони			15000			56 250,00	УО	

Допълнителна информация за качествени показатели относно създаването на рамката на изпълнението

2.A.9 Категории интервенции

Категории интервенции, съответстващи на съдържанието на приоритетната ос, въз основа на номенклатура, приета от Комисията, и ориентиrowъчно разпределение на подкрепата от Съюза.

Таблицы 7 — 11: Категории интервенции

Таблица 7: Измерение 1 Област на интервенция

Приоритетна ос		3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ		
Фонд	Категория региони	Код		Сума в евро
ESF	По-слабо развити региони	109. Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за работа		25 500 000,00
ESF	По-слабо развити региони	110. Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите		84 031 782,00

Таблица 8: Измерение 2 Форма на финансиране

Приоритетна ос		3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ		
Фонд	Категория региони	Код		Сума в евро
ESF	По-слабо развити региони	01. Безвъзмездни средства		109 531 782,00

Таблица 9: Измерение 3 Вид територия

Приоритетна ос		3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ	
Фонд	Категория региони	Код	Сума в евро
ESF	По-слабо развити региони	07. Не се прилага	109 531 782,00

Таблица 10: Измерение 4 – Териториални механизми за изпълнение

Приоритетна ос		3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ	
Фонд	Категория региони	Код	Сума в евро
ESF	По-слабо развити региони	06. Инициативи за водено от общностите местно развитие	35 058 863,59
ESF	По-слабо развити региони	07. Не се прилага	74 472 918,41

Таблица 11: Измерение 6 — Допълнителна тема за ЕСФ (само ЕСФ и ИМЗ)

Приоритетна ос		3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ	
Фонд	Категория региони	Код	Сума в евро
ESF	По-слабо развити региони	06. Недискриминация	39 463 887,40
ESF	По-слабо развити региони	08. Не се прилага	70 067 894,60

2.А.10 Резюме на планираното използване на техническа помощ, включващо при необходимост действията за укрепване на административния капацитет на органите, които участват в управлението и контрола на програмите, и на бенефициерите (когато е целесъобразно) (по приоритетни оси)

Приоритетна ос:	3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ
<p>С подкрепата на дейностите по ПО4 се цели надграждане на административния капацитет на управляващия орган (УО). Необходимо е също така да се повишават уменията на бенефициентите за управление и отчитане на проекти по програмата. Дейностите, свързани с изграждането на капацитет на служителите на УО и бенефициентите, са ключов елемент за осигуряването на успешно управление и изпълнение на ОП.</p> <p>Ще бъде обърнато особено внимание на адекватното кадрово и материално техническо осигуряване за процеси и дейности, които са нови за ИА ОПНОИР в качеството ѝ на УО.</p>	

Подкрепата по ПО4 ще бъде насочена и към дейности, свързани с регулярно отчитане на напредъка по управлението и изпълнението на ОП, извършването на различни видове проучвания, улесняващи изпълнението и оценяващи въздействието на предвидените мерки по ОП, в светлината на ефикасното и ефективното усвояване на подкрепата от фондовете на ЕС.

Ще бъде осигурено провеждането на независими оценки на ОП, както и изграждането и поддържането на вътрешна система за текущо наблюдение и оценка на нейното изпълнение.

2.Б ОПИСАНИЕ НА ПРИОРИТЕТНИТЕ ОСИ, ЗАСЯГАЩИ ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ

2.Б.1 Приоритетна ос

ID на приоритетната ос	4
Наименование на приоритетната ос	ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ

2.Б.2 Обосновка за определяне на приоритетна ос, включваща повече от една категория региони (когато е приложимо)

2.Б.3 Фонд и категория региони

Фонд	Категория регион	Основа за изчисляване (общо допустими разходи или допустими публични разходи)
Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони	Error! Reference source not found.

2.Б.4 Специфични цели и очаквани резултати

ID	Специфична цел	Резултати, които държавите членки се стремят да постигнат с подкрепа от Съюза
1	Укрепване и повишаване на административния капацитет на управляващия орган и бенефициентите по оперативната програма	<p>С подкрепата на дейностите по тази приоритетна ос се цели надграждане на административния капацитет на управляващия орган (УО). Необходимо е също така да се повишават уменията на бенефициентите за управление и отчитане на проекти по програмата. Дейностите, свързани с изграждането на капацитет на служителите на УО и бенефициентите, са ключов елемент за осигуряването на успешно управление и изпълнение на ОП.</p> <p>По време на първия програмен период на ОП РЧР 2007-2013 г. бе създаден административен капацитет в МОН, в качеството на МЗ, но са необходими допълнителни обучения, свързани с подобряване на процесите и процедурите по управление на оперативната програма. Ще бъде обърнато особено внимание за адекватното кадрово и материално техническо осигуряване за процеси и дейности, които са нови за МОН в качеството му на УО.</p> <p>Като основни проблеми в рамките на ОП РЧР 2007-2013 бяха идентифицирани честите промени в нормативната среда, което изисква текущо надграждане на знанията както на администрацията, така и на бенефициентите; текучеството на персонал в административните структури, ангажирани в управлението на ОП; административната тежест, изразяваща се в голям документооборот и</p>

ID	Специфична цел	Резултати, които държавите членки се стремят да постигнат с подкрепа от Съюза
		<p>недостатъчно използване на новите информационни технологии при изпълнението на отделните операции.</p> <p>Основните дейности, които ще се подкрепят от тази приоритетна ос са свързани с повишаване на капацитета на човешките ресурси, чрез обучения и други подходящи мерки; повишаване на мотивацията на експертите, заети с управлението на програмата и проектите, включително чрез допълнителни възнаграждения; техническо осигуряване на работата по управление на оперативната програма.</p> <p>Подкрепата по приоритетната ос ще бъде насочена и към дейности, свързани с регулярно отчитане на напредъка по управлението и изпълнението на ОП, извършването на различни видове проучвания, улесняващи изпълнението и оценяващи въздействието на предвидените мерки по ОП, в светлината на ефикасното и ефективното усвояване на подкрепата от фондовете на ЕС.</p> <p>Ще бъде осигурено провеждането на независими оценки на ОП, както и изграждането и поддържането на вътрешна система за текущо наблюдение и оценка на нейното изпълнение.</p> <p>С изпълнение на дейностите по информиране и публичност ще се осигури максимална прозрачност на интервенциите и ще се повиши обществената информираност по отношение на ОП НОИР и постигнатите по нея резултати. По този начин ще се стимулира и по-масовото участие на бенефициентите и целевите групи.</p>

2.Б.5 Показатели за резултатите

Таблица 12: Специфични за програмата показатели за резултатите (по специфични цели) (за ЕФРР/ЕСФ/Кохезионния фонд)

Приоритетна ос		1 - Укрепване и повишаване на административния капацитет на управляващия орган и бенефициентите по оперативната програма									
ID	Показател	Мерна единица	Базова стойност			Базова година	Целева стойност (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
			М	Ж	О		М	Ж	О		
P41	Подадени проектни предложения	Брой			3 685,00	2014			4 500,00	УО	Годишно
P42	Дял на верифицираните от УО разходи, спрямо отчетените от бенефициентите	%			0,00	2014			89,00	УО	Годишно

2.Б.6 Действия, които ще получат подкрепа, и очакваният им принос за постигането на специфичните цели (по приоритетни оси)

2.Б.6.1 Описание на действията, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели

Приоритетна ос	4 - ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ
	<ul style="list-style-type: none"> Обезпечаване на дейности по управление и изпълнение на ОП НОИР; Осигуряване на финансирането на възнаграждения, осигурителни вноски, данъци и други дължими според действащото законодателство доплащания, както и допълнителни възнаграждения за служители, работещи в структурите за управление на ОП НОИР; Укрепване и повишаване на административния капацитет на служителите в структурите за управление на ОП НОИР, включително извършване на анализи и оценки на капацитета; Подобряване и текуща поддръжка на материално-техническата база на структурите за управление на ОП НОИР; Обезпечаване на дейностите на Комитета за наблюдение на ОП НОИР, подкомитети и работни групи към него; Осигуряване на информираност и публичност на ОП НОИР, включително дейности към Годишни планове за действие в изпълнение на Националната комуникационна стратегия 2014-2020 г., оценки, проучвания, анализи и др.; Обезпечаване на дейностите по подготовка на програмния период 2021-2027 г.;

2.Б.6.2 Показатели за изпълнението, които се очаква да допринесат за постигане на резултатите

Таблица 13: Показатели за изпълнението (по приоритетни оси) (за ЕФРР/ЕСФ/Кохезионния фонд)

Приоритетна ос		4 - ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ				
ID	Показател (име на показателя)	Мерна единица	Целева стойност (2023 г.) (незадължително)			Източник на данните
			М	Ж	О	
41	Служители на УО, преминали обучение	брой			96,00	УО
42	Извършени оценки на ОП, анализи и проучвания	брой			10,00	УО
43	Проведени информационни събития	брой			80,00	УО
44	Обучени бенефициенти (организации, сключили договори за предоставяне на БФП)	брой			200,00	УО
45	Брой служители на УО, чиито вознаграждения са финансирани от Техническа помощ	Еквивалент на пълно работно време			96,00	УО

2.Б.7 Категории интервенции (по приоритетни оси)

Съответните категории интервенции въз основа на номенклатура, приета от Комисията, и ориентировъчно разпределение на подкрепата от Съюза

Таблицы 14 — 16: Категории интервенции

Таблица 14: Измерение 1 — Област на интервенция

Приоритетна ос		4 - ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ	
Фонд	Категория региони	Код	Сума в евро
Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони	121. Изготвяне, изпълнение, наблюдение и контрол	19 735 110,03
Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони	122. Оценка и проучвания	2 377 724,10
Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони	123. Информация и комуникация	1 664 406,87

Таблица 15: Измерение 2 — Форма на финансиране

Приоритетна ос		4 - ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ	
Фонд	Категория региони	Код	Сума в евро
Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони	01. Безвъзмездни средства	23 777 241,00

Таблица 16: Измерение 3 — Вид територия

Приоритетна ос		4 - ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ	
Фонд	Категория региони	Код	Сума в евро
Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони	07. Не се прилага	23 777 241,00

3. ПЛАН ЗА ФИНАНСИРАНЕ

3.1 Финансови бюджетни кредити от всеки фонд и суми за резерва за изпълнение

Таблица 17

Фонд	Категория регион	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		Общо	
		Основно разпределение на финансовите средства	Резерв за изпълнение	Основно разпределение на финансовите средства	Резерв за изпълнение	Основно разпределение на финансовите средства	Резерв за изпълнение	Основно разпределение на финансовите средства	Резерв за изпълнение	Основно разпределение на финансовите средства	Резерв за изпълнение	Основно разпределение на финансовите средства	Резерв за изпълнение	Основно разпределение на финансовите средства	Резерв за изпълнение	Основно разпределение на финансовите средства	Резерв за изпълнение
Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)	По-слабо развити региони	28 459 958,00	0,00	29 917 714,00	0,00	31 513 377,00	0,00	32 823 837,00	0,00	0,00	0,00	28 625 389,00	0,00	36 585 774,00	0,00	187 926 049,00	0,00
Общо Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)		28 459 958,00	0,00	29 917 714,00	0,00	31 513 377,00	0,00	32 823 837,00	0,00	0,00	0,00	28 625 389,00	0,00	36 585 774,00	0,00	187 926 049,00	0,00
Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони	41 235 275,00	2 630 506,00	43 347 399,00	2 765 243,00	45 659 335,00	2 912 728,00	47 558 044,00	3 033 852,00	49 422 496,00	3 152 790,00	51 242 739,00	3 268 908,00	53 008 667,00	15 376 841,00	331 473 955,00	33 140 868,00
Общо Европейски социален фонд (ЕСФ)		41 235 275,00	2 630 506,00	43 347 399,00	2 765 243,00	45 659 335,00	2 912 728,00	47 558 044,00	3 033 852,00	49 422 496,00	3 152 790,00	51 242 739,00	3 268 908,00	53 008 667,00	15 376 841,00	331 473 955,00	33 140 868,00
Общо		69 695 233,00	2 630 506,00	73 265 113,00	2 765 243,00	77 172 712,00	2 912 728,00	80 381 881,00	3 033 852,00	49 422 496,00	3 152 790,00	79 868 128,00	3 268 908,00	89 594 441,00	15 376 841,00	519 400 004,00	33 140 868,00

3.2 Общи финансови бюджетни кредити по фондове и национално съфинансиране (в евро)

Таблица 18а: План за финансиране

Приоритетна ос	Фонд	Категория регион	Основа за изчисляване на подкрепата от Съюза (общо допустими разходи или публични допустими разходи)	Подкрепа от Съюза (a)	Национално участие (b) = (c) + (d)	Ориентировъчно разпределение на националното участие		Обща стойност на финансирането (e) = (a) + (b)	Процент на съфинансиране (f) = (a) / (e) (2)	Участие на ЕИВ (g)	Основно разпределение на финансовите средства		Резерв за изпълнение		Размер на резерва за изпълнение като процент от общата подкрепа от Съюза (l) = (j) / (a) * 100
						Национално публично финансиране (c)	Национално частно финансиране (d) (1)				Подкрепа от Съюза (h) = (a) - (j)	Национално участие (i) = (b) - (k)	Подкрепа от Съюза (j)	Национално участие (k) = (b) * (i) / (a)	
1	Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)	По-слабо развити региони	Error! Reference source not found.	187 926 049,00	33 163 421,00	33 163 421,00	0,00	221 089 470,00	84,9999997738%		187 926 049,00	33 163 421,00	0,00	0,00	0,00%
2	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони	Error! Reference source not found.	231 305 800,00	40 818 671,00	40 818 671,00	0,00	272 124 471,00	84,9999998714%		205 208 166,00	36 213 206,00	26 097 634,00	4 605 465,00	11,28%
3	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони	Error! Reference source not found.	109 531 782,00	19 329 139,00	19 329 139,00	0,00	128 860 921,00	84,9999993404%		102 488 548,00	18 086 215,00	7 043 234,00	1 242 924,00	6,43%
4	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони	Error! Reference source not found.	23 777 241,00	4 195 984,00	4 195 984,00	0,00	27 973 225,00	84,9999991063%		23 777 241,00	4 195 984,00			
Общо	Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)	По-слабо развити региони		187 926 049,00	33 163 421,00	33 163 421,00	0,00	221 089 470,00	84,9999997738%		187 926 049,00	33 163 421,00	0,00	0,00	0,00%
Общо	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони		364 614 823,00	64 343 794,00	64 343 794,00	0,00	428 958 617,00	84,999999620%		331 473 955,00	58 495 405,00	33 140 868,00	5 848 389,00	9,09%
Общо				552 540 872,00	97 507 215,00	97 507 215,00	0,00	650 048 087,00	84,999999700%	0,00	519 400 004,00	91 658 826,00	33 140 868,00	5 848 389,00	

(1) Попълва се само когато приоритетните оси са изразени в общи разходи.

(2) В таблицата ставката на съфинансиране може да бъде закръглена към най-близкото цяло число. Точният процент, използван за възстановяване на плащания, е съотношението (f).

Таблица 18б: Инициатива за младежка заетост – специално разпределени средства — ЕСФ и ИМЗ (where appropriate)

Приоритетна ос	Фонд	Категория регион	Основа за изчисляване на подкрепата от Съюза (общо допустими разходи или публични допустими разходи)	Подкрепа от Съюза (a)	Национално участие (b) = (c) + (d)	Ориентировъчно разпределение на националното участие		Обща стойност на финансирането (e) = (a) + (b)	Процент на съфинансиране (f) = (a)/(e) (2)
						Национално публично финансиране (c)	Национално частно финансиране (d) (1)		
Общо				0,00	0,00	0,00	0,00		0,00%

Съотношение		%
Дял от ЕСФ за по-слабо развити региони		0,00%
Дял от ЕСФ за региони в преход		0,00%
Дял от ЕСФ за по-силно развити региони		0,00%

(1) Попълва се само когато приоритетните оси са изразени в общи разходи.

(2) В таблицата ставката на съфинансиране може да бъде закръглена към най-близкото цяло число. Точният процент, използван за възстановяване на плащания, е съотношението (f).

Таблица 18в: Разпределение на финансовия план по приоритетни оси, фондове, категории региони и тематични цели

Приоритетна ос	Фонд	Категория регион	Тематична цел	Подкрепа от Съюза	Национално участие	Обща стойност на финансирането
НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ	Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)	По-слабо развити региони	Засилване на научноизследователската дейност, развойната дейност в областта на технологиите и иновациите	187 926 049,00	33 163 421,00	221 089 470,00
ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони	Инвестиране в образованието, обучението, професионалното обучение за придобиване на умения и в ученето през целия живот	231 305 800,00	40 818 671,00	272 124 471,00
ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони	Насърчаване на социалното приобщаване, борба с бедността и всяка форма на дискриминация	109 531 782,00	19 329 139,00	128 860 921,00
Общо				528 763 631,00	93 311 231,00	622 074 862,00

Таблица 19: Ориентировъчен размер на подкрепата, която ще бъде използвана за цели във връзка с изменението на климата

Приоритетна ос	Ориентировъчен размер на подкрепата, която ще бъде използвана за цели във връзка с изменението на климата (в евро)	Дял от общо разпределените средства за оперативната програма (%)
Общо	0,00	0,00%

4. ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ

Описание на интегрирания подход за териториално развитие, като се вземат предвид съдържанието и целите на оперативната програма с оглед на споразумението за партньорство и като се представят начините, по които той допринася за постигането на целите на оперативната програма и очакваните резултати

Интегрираният подход за териториалното развитие е насочен към намаляване на социални, икономически и териториални различия. За преодоляването на тези различия ще бъдат приложени следните инструменти:

- Прилагане на новия инструмент „Водено от общностите местно развитие”;
- Инвестиции за стимулиране на устойчивото градско развитие въз основа на интегрирани планове за градско възстановяване и за развитие на дефинирани опорни центрове на растеж;
- Прилагане на европейско териториално сътрудничество, в т.ч. по Дунавската стратегия на ЕС.

Оперативната програма ще допринесе за постигане на някои от най-важните цели на Стратегията на ЕС за Дунавския регион. Планът за действие за изпълнение на Стратегията на ЕС за Дунавския регион има специална Приоритетна област 7, посветена на развитието на общество, основано на знанието, чрез изследвания, образование и информационни технологии. Оперативната програма и нейните мерки ще допринесат за преодоляване на съществуващите различия между дунавските страни във връзка с капацитета за иновации.

Чрез специфичните дейности на Оперативната програма, в рамките на ПО 1 ще бъдат прилагани мерки за участие на научните институти, висшите училища и МОН в целеви проекти, програми и мерки, подкрепящи приоритетите на Дунавската стратегия. Всички дейности ще бъдат изпълнявани в приоритетите, идентифицирани в националната стратегия за развитие на научните изследвания и в Стратегията за интелигентна специализация.

4.1 Ръководено от общностите местно развитие (когато е целесъобразно)

Описание на подхода за използване на инструментите на ръководеното от общностите местно развитие и принципите за определяне на областите, в които те ще бъдат приложени

През програмния период 2014–2020 г. България ще приложи модел за реализиране на интегриран териториален подход чрез инструмента „Водено от общността местно развитие“ (ВОМР) с използване на инвестиции от Европейския социален фонд. Този модел ще бъде приложен само за райони, отговарящи на спецификите и изискванията посочени в чл. 32 до 35 от Регламент 1303/2013 г., свързани с планирането и прилагането на ВОМР, като в България, Споразумението за партньорство предвижда ВОМР да се прилага на териториален принцип – на ниво община или група от съседни общини с предвиден обхват на населението между 10 000 и 150 000 жители. ВОМР ще се прилага в рамките на селските райони, рибарските райони и териториите със специфични характеристики, определени в

Националната концепция за пространствено развитие. Ще бъде използван опита от прилагания през периода 2007 – 2013 г. в селските райони подход ЛИДЕР.

В рамките на ОП НОИР 2014–2020 г., предвид хоризонталния характер на програмата, ще бъде дадена възможност прилагането на ВОМР да се подкрепя по приоритетни оси 2 и 3.

Чрез прилагане на концепцията за ВОМР ще се търсят подходи за определяне и водене на целенасочена и интегрирана политика за съхраняване на спецификата на териториите и преодоляване на наличните разнопосочни проблеми. Прилагането на принципа за ВОМР цели постигането на концентрация и целесъобразност на средствата, ефективност и ефикасност при управлението им, както и гарантиране на тяхната целенасоченост. Инвестициите в реализацията на местни стратегии за развитие, разработени и изпълнявани чрез подхода „отдолу-нагоре” ще гарантира хармонично и балансирано развитие и преодоляване на социалните, икономическите и териториалните различия на обхванатите територии спрямо останалата част на страната.

Финансирането чрез ОП НОИР 2014–2020 г. ще бъде насочено към подпомагане провеждането на мерки за образование, включително образователна интеграция на деца и ученици от етническата малцинства и деца и ученици, търсеци или получили международна закрила, в малки населени места.

По отношение на повишаване качеството на образователните услуги и подобряване на достъпа до образование, ОП НОИР ще инвестира в мерки, насочени към маргинализирани общности.

4.2 Интегрирани действия за устойчиво градско развитие (когато е целесъобразно)

Когато е целесъобразно — ориентировъчния размер на подкрепата от ЕФРР за интегрирани действия за устойчиво градско развитие, които трябва да бъдат прилагани в съответствие с разпоредбите на член 7, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1301/2013, и ориентировъчния размер на сумата, отпусната като подкрепа от ЕСФ за интегрирани действия.

Инвестициите за устойчиво градско развитие ще се прилагат основно чрез интегриран приоритет в ОПРР 2014-2020 г., като финансирането от ЕСФ ще има допълваща функция. В съответствие с Националната концепция за пространствено развитие 2013 – 2025 България, предвижда значителна подкрепа от ЕСИФ за интегрирани действия за устойчиво градско развитие през периода 2014-2020 г. В тази връзка със средства от програмен период 2007 - 2013 г. се финансира разработването на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие за определени градове, идентифицирани в НКПР, които ще бъдат финансирани през новия програмен период. Финансираните по ОПРР 2014 – 2020 инфраструктурни проекти ще бъдат подкрепени и от други оперативни програми, чрез осигуряването на допълващи и съпътстващи дейности, насочени към по-пълноценно развитие на градовете и осигуряване на дейности и услуги в подобрената инфраструктура. Реализирането на ИПГВР ще бъде подкрепено и от ЕСФ за допълващи мерки като

подкрепа за осигуряване на по-добър достъп до пазара на труда, социални и здравни услуги.

За периода 2014–2020 г. се предвижда подкрепа за градове от различни йерархични нива, балансирано разположени на територията на страната, които предоставят основните административни и публични услуги и формират по-голяма част от БВП на общинско и областно ниво.

Концентрация на подкрепата ще бъде постигната чрез фокусирането върху предварително определени зони за въздействие в градовете от 1, 2 и 3-то ниво: социални зони, зони с публични функции и зони с потенциал за икономическо развитие.

ОПРР финансира държавна образователна и общинска образователна от национално и регионално значение, инфраструктура от Европейския фонд за регионално развитие на територията на цялата страна, а общинска образователна инфраструктура от местно значение в рамките на ИПГВР на градовете по Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“.

ОП НОИР осигурява финансиране със средства от Европейския социален фонд на „меки мерки“ за финансираните по линия на ОПРР 2014-2020 обекти от образователната инфраструктура. Според конкретната необходимост, инвестициите в образователна инфраструктура в различните градове ще бъдат допълнени от такива от ЕСФ чрез инвестиции по линия на ОП НОИР в дейности за предоставянето на образователни услуги.

Таблица 20: Интегрирани действия за устойчиво градско развитие – ориентирувъчен размер на подкрепата от ЕФРР и ЕСФ

Фонд	Подкрепа по ЕФРР и ЕСФ (ориентирувъчно) (в евро)	Дял от общите средства, разпределени за програмата по линия на фонда
Общо Европейски социален фонд (ЕСФ)	0,00	0,00%
ОБЩО ЕФРР+ЕСФ	0,00	0,00%

4.3 Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) (когато е целесъобразно)

Описание на подхода за използване на интегрираните териториални инвестиции (както е определено в член 36 от Регламент (ЕС) № 1303/2013), различни от случаите по точка 4.2, и ориентирувъчния размер на сумата, отпусната за тях по всяка приоритетна ос.

Не е приложимо

Таблица 21: Ориентирувъчно разпределение на финансовите средства за ИТИ, различни от посочените в точка 4.2 (обща сума)

Приоритетна ос	Фонд	Ориентирувъчно разпределение на финансовите средства (подкрепа от Съюза) (в евро)
Error! Reference source not found.		0,00

4.4 Уредба за междурегионалните и транснационалните действия в рамките на оперативната програма с бенефициери, намиращи се в поне още една държава членка (когато е целесъобразно)

Европейското териториално сътрудничество има най-силно влияние върху качеството на природната среда и управлението на рисковете, качеството на живот, изграждане на инфраструктура (предимно дребно-машабна), повишаване на капацитета за съвместно планиране, предоставяне на услуги (вкл. културни) и обучения, туристическа промоция и промоция на сравнителните предимства на районите, подобряване на качеството на образованието.

За периода 2014-2020 г. по ОП НОИР ще се подкрепят съвместни дейности с други програми и инициативи за обучение на младите хора и тяхната успешна професионална реализация; обмен на добри практики за намаляване дела на преждевременно напусналите училище; внедряване на успешни нови форми и технологии на обучение. Също така модернизиранието на съществуващата и изграждане на нова съвременна научноизследователска инфраструктура е прерогатив на програмата е в съответствие с целите на стратегия „Европа 2020“, по-конкретно по отношение на развитието на умения за преодоляване на пазарните несъответствия и увеличаване на потенциала на природните науки, математиката и информационните технологии. Предвидените синергии между финансирането по линия на политиката за сближаване и Хоризонт 2020 ще допринесат за реализиране на концепцията за приоритетен стълб „Високи постижения“ и увеличаване на транснационалното и междурегионално сътрудничество в сфери с идентифицирани предизвикателства за икономиката и обществото.

Програмирането и изпълнението на ОП НОИР 2014 – 2020 г. ще отчита необходимата демаркация и ще осигурява синергичен ефект и допълняемост на интервенциите по програмата с програмите, финансирани по цел „Европейско териториално сътрудничество”.

4.5 Принос на планираните действия по програмата за осъществяване на макрорегионални стратегии и стратегии за морските басейни в зависимост от потребностите на програмния район, посочени от държавата членка (когато е целесъобразно)

(Когато държавата членка и регионите участват в макрорегионални стратегии и стратегии за морските басейни)

Не е приложимо

5. СПЕЦИФИЧНИ ПОТРЕБНОСТИ НА ГЕОГРАФСКИ РАЙОНИ, КОИТО СА НАЙ-ТЕЖКО ЗАСЕГНАТИ ОТ БЕДНОСТ, ИЛИ НА ЦЕЛЕВИТЕ ГРУПИ С НАЙ-ВИСОК РИСК ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ ИЛИ СОЦИАЛНО ИЗКЛЮЧВАНЕ (КОГАТО Е ЦЕЛЕСЪОБРАЗНО)

5.1 Географски райони, които са най-тежко засегнати от бедност/целеве групи с най-висок риск от дискриминация или социално изключване

Не е приложимо

5.2 Стратегия за работа по специалните потребности на географските райони, които са най-тежко засегнати от бедност /целевите групи с най-висок риск от дискриминация или социално изключване, и когато е приложимо — принос за прилагането на интегрирания подход, определен в споразумението за партньорство

Инвестиционен приоритет 2 на Приоритетна ос 3 е свързан с мерки в подкрепа на маргинализираните общности. Систематично ще се полагат усилия за преодоляване на предразсъдъците и дискриминацията по етнически и верски признак. Различни анализи сочат, че в българското образование се очертават редица проблеми, затрудняващи качествено образование, равноправната интеграция и развиването на културната идентичност на децата и учениците. Затова ще се акцентира на преквалификация на учители и административен персонал в областта на образованието за работа в мултиетническа среда и особено на работещите с деца-билингви, затруднения при получаване на качествено образование в малките селски училища, необходимост от актуализиране на учебното съдържание по общообразователните предмети с цел съхраняване на културната идентичност, липса на подходящ социално-психологически климат в обществото.

Специални мерки са насочени към подобряване на достъпа до образование за децата и учениците от ромски произход. Съществен проблем е недостатъчната мотивация за изучаване на майчин език.

Предвиждат се дейности за подготовката на децата в ранна детска възраст (3 – 6 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес, особено на децата, за които българският език не е майчин. Очакваният резултат от тези мерки е ранното интегриране в образователната система, като превенция срещу отпадането от следващите образователни етапи и като средство за преодоляване на езиковите бариери. От особена важност е осигуряването на равен достъп до качествено образование чрез преодоляване на първично и недопускането на вторично обособени по етнически признак училища, както и подобряването на училищната среда. Очаква се да бъде намален броят на обособените по етнически признак училища, да бъде увеличен броят на интегрираните ученици, за които българският език не е майчин и в същото време да им бъде осигурена среда ориентирана към съхраняване на културната им идентичност.

Намаляването на броя на хората, изложени на риск от бедност или социално изключване, е една от основните цели на стратегията „Европа 2020” и българската национална и регионална политика. ОСР трябва да допринесе за постигане на

националната цел за намаляване на бедността до 2020 г. и насърчаване на социалното включване.

Повечето от най-бедните общини се концентрират в югозападната и в североизточната част на страната. Въпреки това, всички от тях са в области (NUTS3), където има общини в относително по-добро състояние, което дава основание, ако се прецени за целесъобразно да се адресират географските райони с най-висока бедност, за избираеми райони на помощта да бъдат определени общини, а не области.

От друга страна и като се вземат предвид разполагаемите към момента данни, картографирането на бедността в страната очертава драстични различия в териториален план. През 2010 г. най-висок размер на линията на бедност има област София (столица) - 451 лв., с равнище на бедност 18.8%, а с най-нисък размер на линията на бедност е област Търговище - 183 лв., където равнището на бедност е 17.3%. Продължителното запазване на високото равнище на дълготрайна безработица в Северозападния район се превръща в остър социален проблем. Проблемът, обаче, е широкомащабен и е ясно изразен почти в цялата страна. Спрямо линията на бедност за страната – 284 лв., само седем от 28-те области имат по-висок размер на линия на бедност – Стара Загора, Русе, Варна, Бургас, Софийска област, Перник и София (столица). Съществува концентрация на социални проблеми и висок риск от социално изключване в градските центрове в страната, поради високата числена концентрация на населението. По експертни оценки, има съществени различия в профила на бедност в градовете и в селата. Градската бедност е парична, докато бедността в селата е очертана от липсата на работа, некачествени или недостъпни здравни, образователни и социални услуги.

На регионално ниво (статистически райони), пет от българските региони попадат в последната десетка с най-нисък БВП на човек от населението в ЕС: Северозападен район с 28% от средния за ЕС, Северен централен с 30% и Южен централен с 30% заемат последните три места в класацията, а Югоизточен и Североизточен район са съответно с 36% и 37%. От българските райони силно се откроява Югозападният район със 73%, тъй като в столицата са концентрирани значителна част от икономическите дейности и тя остава най-привлекателното място за бизнес и заетост в страната.

Поради всеобхватния характер на картата на бедността в страната и факта, че България е с най-висок риск от бедност в ЕС, ОП НОИР 2014 – 2020 предвижда да прави инвестиции във всички географски райони.

Таблица 22: Действия за работа по специалните потребности на географските райони, които са най-тежко засегнати от бедност /целевите групи с най-висок риск от дискриминация или социално изключване

Целева група/географски район	Основни видове планирани действия като част от интегрирания подход	Приоритетна ос	Фонд	Категория регион	Инвестиционен приоритет
деца, ученици и младежи от етническите малцинства и от други уязвими групи	Предвиждат се дейности за подготовката на децата в ранна детска възраст (3 – 6 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес, особено на децата, за които българският език не е майчин.	3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ	Европейски социален фонд (ЕСФ)	По-слабо развити региони	9ii - Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите

6. СПЕЦИФИЧНИ ПОТРЕБНОСТИ НА ГЕОГРАФСКИТЕ РАЙОНИ, КОИТО СТРАДАТ ОТ ТЕЖКИ И ПОСТОЯННИ НЕБЛАГОПРИЯТНИ ПРИРОДНИ И ДЕМОГРАФСКИ УСЛОВИЯ (КОГАТО Е ЦЕЛЕСЪОБРАЗНО)

Не е приложимо

7. ОРГАНИ И ОРГАНИЗАЦИИ, КОИТО ОТГОВАРЯТ ЗА УПРАВЛЕНИЕТО, КОНТРОЛА И ОДИТА И РОЛЯ НА СЪОТВЕТНИТЕ ПАРТНЬОРИ

7.1 Съответни органи и организации

Таблица 23: Съответни органи и организации

Орган/организация	Наименование на органа/организацията и отдела или звеното	Име на лицето, отговарящо за органа/организацията (позиция или длъжност)	Адрес	Електронна поща
Управляващ орган	Изпълнителна агенция "Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж"	Изпълнителен директор или друго оторизирано лице		infosf@mon.bg
Сертифициращ орган	Министерство на финансите, дирекция "Национален фонд"	Директор на дирекция "Национален фонд" и ръководител на сертифициращия орган		natfund@minfin.bg
Одитен орган	Изпълнителна агенция "Одит на средствата от Европейския съюз"	Изпълнителен директор на Изпълнителна агенция "Одит на средствата от Европейския съюз"		aeuf@minfin.bg
Организация, към която Комисията прави плащания	Министерство на финансите, дирекция "Национален фонд"	Директор на дирекция "Национален фонд" и ръководител на сертифициращия орган		natfund@minfin.bg

7.2 Привличане на съответните партньори

7.2.1 *Предприети действия за привличане на съответните партньори в подготовката на оперативната програма и ролята на партньорите в изпълнението, мониторинга и оценката на програмата*

ОП НОИР е подготвена в тясно сътрудничество с всички партньори. В работната група по изготвянето ѝ се включиха представители на други министерства, на административни органи, на академичната и научна общност, на общини, на неправителствени организации, организации на работодатели, организации на работници и служители, младежки организации, на бизнеса.

Партньорите ще играят важна роля и в изпълнението на програмата, тъй като техни представители ще бъдат включени в Комитета за наблюдение, където ще участват при обсъждането на критериите за избор на конкретни операции.

Министерство на образованието и науката (МОН) в качеството си на правопреемник на Министерство на образованието, младежта и науката (МОМН) е водещо ведомство по разработване на ОП НОИР.

Основни участници в процеса на подготовка са посочените в чл. 5, ал. 4 от Постановление № 5 на Министерски съвет (МС) от 18.01.2012 г. за разработване на

стратегическите и програмните документи на Република България (РБ) за управление на средствата от фондовете по Общата стратегическа рамка на Европейския съюз (ЕС) за програмния период 2014 - 2020 г. (ПМС № 5):

1. Централното координационно звено (ЦКЗ), Сертифициращите органи по оперативните програми, Разплащателната агенция по Програмата за развитие на селските райони и Одитния орган по оперативните програми за програмния период 2007 - 2013 г.;
2. ведомствата, отговорни за политиките, мерки по които ще се финансират от съответната програма;
3. дирекция "Стратегическо развитие и координация" в администрацията на МС (АМС);
4. дирекция "Икономическа и финансова политика" на Министерството на финансите;
5. Националният статистически институт;
6. Комисията за защита от дискриминация;
7. регионалните съвети за развитие в районите от ниво 2;
8. национално представителните организации на работодателите, работниците и служителите, признати от МС по реда на Кодекса на труда;
9. национално представителните организации на и за хора с увреждания, признати от Министерския съвет по реда на Закона за интеграция на хората с увреждания;
10. Националното сдружение на общините в РБ (НСОРБ);
11. академичната общност;
12. неправителствени организации.

ОП НОИР е стратегически документ, чрез който ще се инвестират средства в българската наука и образование от ЕСФ и от ЕФРР, както и от националния бюджет в програмния период 2014-2020 г. Оперативната програма обхваща територията на цялата страна.

Подготовката на ОП НОИР премина през два етапа. Първият етап е в изпълнение на Решение на Министерския съвет (РМС) № 328 от 25 април 2012 година, съгласно което бе възложено на министъра на образованието, младежта и науката да създаде работна група, която да разработи мерките в областта на научните изследвания, технологиите и образованието за следващия програмен период, както и да предложи финансов инструмент, по който те да се финансират. В работната група бяха включени представители на академичната общност, на научните среди, на различни ведомства, на гражданското общество. Работната група разработи концепция за самостоятелна ОП НОИР 2014-2020 г., която беше предложена на вниманието на МС. Концепцията очерта основните приоритети за финансиране в сферата на науката и образованието, както и конкретните мерки, с които да се постигнат целите по тези приоритети. Концепцията беше публикувана на страницата на МОМН за обществено обсъждане. Бяха проведени обществени дискусии по нейното съдържание. В подкрепа на концепцията се обявиха Българска академия на науките (БАН) и нейните институти, Съвета на ректорите, висшите училища и социалните партньори.

В резултат на изготвената концепцията, МС прие Решение № 19 от 09.01.2013 г. за разработване на Оперативна програма за наука и образование за интелигентен растеж. Беше създадена нова тематична работна група (ТРГ) към министъра на образованието, младежта и науката за разработване на ОП НОИР, в която бяха включени представители на научните среди, бизнеса, висшите училища, общините, неправителствените организации, социалните партньори, други министерства и др. Разработването на програмата се осъществи чрез редовни заседания на ТРГ, по време на които се дискутираха всички предложения между членовете с цел намиране на най-подходящите решения за постигане целите на програмата. Решенията се взимаха с консенсус между членовете на работната група.

Оперативната програма включва двуфондов модел на финансиране чрез ЕФРР и ЕСФ, с цел постигане на по-интегриран и устойчив ефект от инвестициите в науката и образованието.

Проектът на оперативна програма беше представен в областните информационни центрове, където също се проведе обсъждане с партньори, потенциални бенефициенти и общини.

При изготвянето на програмата се използва натрупаният опит, който има МОМН като междинно звено по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007-2013 г. (ОП РЧР), както и като конкретен бенефициент по множество схеми за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОП РЧР и по Оперативна програма „Регионално развитие” 2007-2013 г.

В разработването на оперативната програма активно участие взеха представители на академичната общност, на научните среди, на различни ведомства, на гражданското общество, експерти и застъпници на тезата, залегнала в Националната програма за развитие на България 2020 и европейската стратегия за същия период, че същественото повишаване на ролята, качеството и обхвата на образованието, научните изследвания и иновациите би било едно от най-ефективните средства за осигуряване на ускорено интелигентно и устойчиво

развитие на обществото ни през следващите години. В тематичната работна група по изготвяне на програмата, активно участие взеха представители на АМС, включително ЦКЗ, на другите министерства, на БАН, на Селскостопанска академия (ССА), на висшите училища, на НСОРБ, множество агенции, работещи в сферата на образованието и младежките дейности. Участваха и представители на регионалните съвети за развитие. Неправителствените организации бяха включени в работата на групата, следвайки механизма за избор, утвърден от министъра по управление на средствата от ЕС. Съгласно този механизъм бяха избрани 7 неправителствени организации в сферата на образованието, науката, младежта и социалната политика. Участие взеха и социално-икономическите партньори и национално представените организации на и за хора с увреждания (НПОХУ).

Проектът на оперативна програма беше публикуван и на официалната страница на МОМН/МОН, в резултат на което бяха получени становища и конкретни предложения на граждани, неучаствали в работната група. Част от тези предложения за отразени в окончателния проект на програмата.

Програмата беше представена на поредица от тематични срещи в повечето регионални центрове на Р България.

Подробен списък на участвалите в изготвянето партньори е посочен в т. 12.3 от ОП НОИР.

7.2.2 Глобални субсидии (за ЕСФ, когато е приложимо)

Не е приложимо

7.2.3 Отпускане на средства за изграждане на капацитет (за ЕСФ, когато е приложимо)

Не е приложимо

8. КООРДИНАЦИЯ МЕЖДУ ФОНДОВЕТЕ, ЕЗФРСР И ЕФМДР И КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ, НАЦИОНАЛНИ И НА СЪЮЗА, КАКТО И С ЕИБ

Механизмите за осигуряване на координация между фондовете, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР) и други инструменти за финансиране, национални и на Съюза, както и с Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), като се вземат под внимание съответните разпоредби, определени в общата стратегическа рамка.

В прикачен файл към програмата е описана в детайли координацията, допълняемостта и демаркацията между отделните програми.

9. ПРЕДВАРИТЕЛНИ УСЛОВИЯ

9.1 Предварителни условия

Информация за оценката на приложимостта и изпълнението на предварителни условия (незадължително)

Таблица 24: Приложими предварителни условия и оценка на тяхното изпълнение

Предварително условие	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)
T.01.1 - Научни изследвания и иновации: Наличие на национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране в съответствие с националната програма за реформи, имаща за цел да набере частни средства за научноизследователската дейност и иновациите и която е в съответствие с характеристиките на добре работещи национални или регионални системи в областта на научните изследвания и иновациите.	1 - НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ	Не
T.01.2 - Инфраструктура за научни изследвания и иновации. Наличие на многогодишен план за включване в бюджета и определяне на приоритетите на инвестициите.	1 - НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ	Не
T.09.2 - Въведена е национална стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите.	3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ	Частично
T.10.1 - Преждевременното напускане на училище: Наличие на стратегическа рамка на политиката за намаляване на преждевременното напускане на училище в границите, предвидени в член 165 от ДФЕС.	2 - ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ 3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ	Да
T.10.2 - Наличие на национална или регионална стратегическа рамка на политиката за увеличаване на броя на завършващите висше образование и за повишаване на качеството и ефикасността на висшето образование в границите, предвидени в член 165 от ДФЕС.	1 - НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ 2 - ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ	Да
T.10.3 - Учене през целия живот: Наличие на национална и/или регионална стратегическа рамка на политиката за учене през целия живот в границите, предвидени в член 165 от ДФЕС.	2 - ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ 3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ	Да
T.10.4 - Наличие на национална или регионална стратегическа рамка на политиката за повишаване на качеството и ефикасността на системите на професионално образование и обучение в границите, предвидени в член 165 от ДФЕС.	2 - ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ 3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ	Да
G.1 - Наличие на административен капацитет за въвеждането и прилагането на правото и политиката на Съюза за борба с дискриминацията в областта на европейските структурни и	1 - НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ	Да

Предварително условие	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)
инвестиционни фондове.	2 - ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ 3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ 4 - ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ	
G.2 - Наличие на административен капацитет за въвеждането и прилагането на правото и политиката на Съюза за равенството между половете в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове	1 - НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ 2 - ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ 3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ 4 - ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ	Да
G.3 - Наличие на административен капацитет за въвеждането и прилагането на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове в съответствие с Решение на Съвета 2010/48/ЕО.	1 - НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ 2 - ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ 3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ 4 - ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ	Да
G.4 - Наличие на уредба за ефективното прилагане на законодателството на Съюза за обществените поръчки в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	1 - НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ 2 - ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ 3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ 4 - ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ	Частично
G.5 - Наличие на уредба за ефективното прилагане на правилата на Съюза за държавните помощи в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	1 - НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ 2 - ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ 3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ	Да

Предварително условие	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)
	4 - ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ	
G.7 - Наличие на статистическа база, необходима за оценяване на ефективността и въздействието на програмите. Наличие на система от показатели за резултатите, необходими за подбора на действия, които най-ефективно допринасят за постигане на желаните резултати, за наблюдение на напредъка към постигане на резултатите и за извършване на оценка на въздействието.	1 - НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ 2 - ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ 3 - ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ 4 - ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ	Да

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
<p>T.01.1 - Научни изследвания и иновации: Наличие на национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране в съответствие с националната програма за реформи, имаща за цел да набере частни средства за научноизследователск</p>	<p>1 - Въведена е национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране, която:</p>	<p>Не</p>	<p>Изготвен е проект на Иновационна стратегия за интелигентна специализация (ИСИС), одобрен с РМС № 761 на от 06.11.2014 г., като основа за изпълнение на тематично предварително условие 1 по Приложение XI към Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. http://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/innovations/ris3_31_10_2013.pdf. Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2020 – приета от НС през 2011 г. http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=708</p>	<p>Националната стратегия за развитие на научните изследвания бе приета с решение на Народното събрание през 2011 (брой 62 от 12.08.2011 г. на Държавен вестник). Стратегията осигурява стабилна рамка за развитието на изследователските институции и на научната и иновационната дейност в България за период от десет години 2011- 2020. Освен това тя се придружава от тригодишен план за действие за периода август 2011- август 2014.</p>

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
ата дейности и иновациите и която е в съответствие с характеристиките на добре работещи национални или регионални системи в областта на научните изследвания и иновациите.				
Т.01.1 - Научни изследвания и иновации: Наличие на национална или регионална	2 - се основава на SWOT анализ (анализ на силните страни, слабостите, възможнос	Не	Изготвен е проект на Иновационна стратегия за интелигентна специализация (ИСИС), одобрен с РМС № 761 на от 06.11.2014 г., като основа за изпълнение на тематично предварително условие 1 по Приложение XI към Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. http://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/innovations/ris3_31_10_2013.pdf . Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2020 – приета от НС през 2011 г. http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-	Националната стратегия за развитие на научните изследвания бе приета с решение на Народното събрание през 2011 (брой 62 от 12.08.2011 г. на Държавен вестник). Стратегията осигурява стабилна рамка за развитието на изследователските институции и на научната и иновационната дейност в България за

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
<p>стратегия за интелигентно специализиране в съответствие с националната програма за реформи, имаща за цел да набере частни средства за научноизследователската дейност и иновациите и която е в съответствие с характеристиките на добре</p>	<p>тите и заплахите) или подобен анализ, за да се съсредоточат ресурсите върху ограничен набор от приоритети в областта на научните изследвания и иновациите;</p>		<p>BG&Id=708</p>	<p>период от десет години 2011- 2020. Тя съдържа всички необходими реквизити, изискващи се в предварителните условия за Европейските структурни и инвестиционни фондове за 2014-2020 г – основана е на SWOT анализ, очертава мерките за подобряване на научно-изследователската дейност и технологично развитие, включва и индикатори за мониторинг на изпълнението на целите, задачите и мерките и механизъм за наблюдение. Освен това тя се придружава от тригодишен план за действие за периода август 2011- август 2014.</p>

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
работещи национални или регионални системи в областта на научните изследвания и иновациите				
Т.01.1 - Научни изследвания и иновации: Наличие на национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране в съответствие с национални	3 - очертава мерки за насърчаване на частните инвестиции в научноизследователската дейност и технологичното развитие;	Не	Изготвен е проект на Иновационна стратегия за интелигентна специализация (ИСИС), одобрен с РМС № 761 на от 06.11.2014 г., като основа за изпълнение на тематично предварително условие 1 по Приложение XI към Регламент (ЕС) № 1303/2013 Г. http://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/innovations/ris3_31_10_2013.pdf . Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2020 – приета от НС през 2011 г. http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=708	Националната стратегия за развитие на научните изследвания бе приета с решение на Народното събрание през 2011 (брой 62 от 12.08.2011 г. на Държавен вестник). Стратегията осигурява стабилна рамка за развитието на изследователските институции и на научната и иновационната дейност в България за период от десет години 2011- 2020. Тя съдържа всички необходими реквизити, изискващи се в предварителните условия за Европейските структурни и инвестиционни фондове за 2014-2020 г – основана е на SWOT анализ, очертава мерките за подобряване на научно-изследователската дейност и

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
ата програма за реформи, имаща за цел да набере частни средства за научноизследователската дейност и иновациите и която е в съответствие с характеристиките на добре работещи национални или регионални системи в областта на научните изследвания				технологично развитие, включва и индикатори за мониторинг на изпълнението на целите, задачите и мерките и механизъм за наблюдение. Освен това тя се придружава от тригодишен план за действие за периода август 2011- август 2014.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
иновациите				
Т.01.1 - Научни изследвания и иновации: Наличие на национална или регионална стратегия за интелегентно специализирани в съответствие с националната програма за реформи, имаща за цел да набере	4 - съдържа механизъм за мониторинг.	Не	Изготвен е проект на Иновационна стратегия за интелегентна специализация (ИСИС), одобрен с РМС № 761 на от 06.11.2014 г., като основа за изпълнение на тематично предварително условие 1 по Приложение XI към Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. http://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/innovations/ris3_31_10_2013.pdf . Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2020 – приета от НС през 2011 г. http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=708	Националната стратегия за развитие на научните изследвания бе приета с решение на Народното събрание през 2011 (брой 62 от 12.08.2011 г. на Държавен вестник). Стратегията осигурява стабилна рамка за развитието на изследователските институции и на научната и иновационната дейност в България за период от десет години 2011- 2020. Тя съдържа всички необходими реквизити, изискващи се в предварителните условия за Европейските структурни и инвестиционни фондове за 2014-2020 г – основана е на SWOT анализ, очертава мерките за подобряване на научно-изследователската дейност и технологично развитие, включва и индикатори за мониторинг на изпълнението на целите, задачите и мерките и механизъм за наблюдение. Освен това тя се придружава от тригодишен план за действие за периода август 2011- август 2014.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
частни средства за научноизследователска дейност и иновациите и която е в съответствие с характеристиките на добре работещи национални или регионални системи в областта на научните изследвания и иновациите.				
Т.01.1 - Научни изследвания и иновации:	5 - Приета е рамка, която очертава наличните	Не	Изготвен е проект на Иновационна стратегия за интелигентна специализация (ИСИС), одобрен с РМС № 761 на от 06.11.2014 г., като основа за изпълнение на тематично предварително условие 1 по Приложение XI към Регламент (ЕС) № 1303/2013 Г.	Националната стратегия за развитие на научните изследвания бе приета с решение на Народното събрание през 2011 (брой 62 от 12.08.2011 г. на Държавен вестник). Стратегията

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
Наличие на национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране в съответствие с националната програма за реформи, имаща за цел да набере частни средства за научноизследователската дейност и иновациите и която е в съответств	бюджетни ресурси за научни изследвания и иновации.		http://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/innovations/ris3_31_10_2013.pdf . Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2020 – приета от НС през 2011 г. http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=708	осигурява стабилна рамка за развитието на изследователските институции и на научната и иновационната дейност в България за период от десет години 2011- 2020. Тя съдържа всички необходими реквизити, изискващи се в предварителните условия за Европейските структурни и инвестиционни фондове за 2014-2020 г – основана е на SWOT анализ, очертава мерките за подобряване на научно-изследователската дейност и технологично развитие, включва и индикатори за мониторинг на изпълнението на целите, задачите и мерките и механизъм за наблюдение. Освен това тя се придружава от тригодишен план за действие за периода август 2011- август 2014.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
ие с характеристиките на добре работещи национални или регионални системи в областта на научните изследвания и иновациите.				
Т.01.2 - Инфраструктура за научни изследвания и иновации. Наличие на многогодишен план за включване в бюджета и	1 - Приет е предварителен многогодишен план за включване в бюджета и определяне на приоритетите на инвестици	Не	Нац. пътна карта за научна инфраструктура (НПКНИ) http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=6476 [GLN1] Приета с РМС № 569/31.07.2014. С актуализацията НПКНИ, приета с РМС № 692/21.09.2010, се привежда в съответствие с проекта на ИСИС и приоритетите на Европейския стратегически форум за научна инфраструктура. В процеса на подготовка на актуализацията е създадена нац. междувед. РГи е извършена предварителна междунар. оценка от междунар. експ. панел на ESFRI. [GLN1]Сменен линк	В изпълнение на пътната карта МОН участва в три пан-европейски научни инфраструктури чрез подписани Меморандуми за разбирателство. Към 2013 г. България е част от следните международни консорциуми: 1. EURO-ARGO – ГЛОБАЛЕН МОНИТОРИНГ НА ОКЕАНИТЕ – ЧАСТ ОТ ПОЛЗИТЕ ЗА БЪЛГАРИЯ. 2. ВВМRI – БИОБАНКИРАНЕТО И БИОМОЛЕКУЛЯРНИТЕ РЕСУРСИ.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
определяне на приоритетите на инвестициите.	ите, свързани с приоритетите на Съюза, и при целесъобразност, с Европейския форум за стратегии за научноизследователски и инфраструктури (ESFRI).			3.CLARIN-E-ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ИНТЕГРИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ЕЛЕКТРОННИТЕ ЕЗИКОВИ РЕСУРСИ, С УНИКАЛНИ БАЗИ ДАННИ И БАЗИ ЗНАНИЯ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК, ТЕХНОЛОГИЧНИ СОФТУЕРНИ МОДУЛИ И КОМПЮТЪРНИ МРЕЖИ.
Т.09.2 - Въведена е националната стратегическа рамка на политиката за приобщава	1 - Въведена е стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите,	Не	Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 (НСРБИР) http://nccedi.government.bg/page.php?category=125&id=1740 НСРБИР е одобрена от МС на 5 януари 2012 г. и е приет План за действие. На 01 март 2012 г. Народното събрание прие НСРБИР с решение.	Целите обхващат 4 цели на ЕС за интегриране на ромите, свързани с достъпа до образование, трудовата заетост, здравеопазването и жилищата. Стратегията е съответствие и ще допринесе за изп. на 3 от Нац. цели заложи в Нац. програма за реформи на РБ(2011-2015.) в изп.е на «Европа 2020».

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
не на ромите.	която:			<ul style="list-style-type: none"> • Мерките за постигане на целите са заложи в Плана за действие за изп. на НСРБИР и „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.“. • През февруари 2014 г. се подобри координационния механизъм на национално, областно и общинско ниво по изпълнението на НСРБИР. Във всяка институция и министерство са опр. експерти, които координират изпълнението на мерките от Плана за действие към стратегията. Бе проведено заседание на Нац. съвет, на което се избра зам. предс. на съвета от неправителствения сектор, както и координаторите по осн. приоритети от стратегията на Комисията по изп. на нац. ромска стратегия.
Т.09.2 - Въведена е национална стратегическа рамка на политиката за приобщава	2 - определя постижими национални цели за интегриране на ромите за намаляване на	Не	Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 (НСРБИР) http://nccedi.government.bg/page.php?category=125&id=1740 НСРБИР е одобрена от МС на 5 януари 2012 г. и е приет План за действие. На 01 март 2012 г. Народното събрание прие НСРБИР с решение.	Целите обхващат 4 цели на ЕС за интегриране на ромите, свързани с достъпа до образование, трудовата заетост, здравеопазването и жилищата. Стратегията е съответствие и ще допринесе за изп. на 3 от Нац. цели заложи в Нац. програма за реформи на РБ(2011-2015.) в изп.е на «Европа 2020».

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
не на ромите.	разликите с останалата част от населението. Тези цели следва да обхванат четирите цели на ЕС за интегриране на ромите, свързани с достъпа до образование, трудовата заетост, здравеопазването и жилищното настаняване;			<ul style="list-style-type: none"> • Мерките за постигане на целите са заложи в Плана за действие за изп. на НСРБИР и „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.“. • През февруари 2014 г. се подобри координационния механизъм на национално, областно и общинско ниво по изпълнението на НСРБИР. Във всяка институция и министерство са опр. експерти, които координират изпълнението на мерките от Плана за действие към стратегията. Бе проведено заседание на Нац. съвет, на което се избра зам. предс. на съвета от неправителствения сектор, както и координаторите по осн. приоритети от стратегията на Комисията по изп. на нац. ромска стратегия.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
Т.09.2 - Въведена е националната стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите.	3 - идентифицира, когато целесъобразно, микрорегионите в неравнопоставено положение или сегрегирани квартали, в които общностите са в най-неравнопоставено положение, като се използват вече наличните социално-икономически и териториални	Не	Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 (НСРБИР) http://nccedi.government.bg/page.php?category=125&id=1740 НСРБИР е одобрена от МС на 5 януари 2012 г. и е приет План за действие. На 01 март 2012 г. Народното събрание прие НСРБИР с решение.	Целите обхващат 4 цели на ЕС за интегриране на ромите, свързани с достъпа до образование, трудовата заетост, здравеопазването и жилищата. Стратегията е съответствие и ще допринесе за изп. на 3 от Нац. цели заложи в Нац. програма за реформи на РБ(2011-2015.) в изп. на «Европа 2020». •Мерките за постигане на целите са заложи в Плана за действие за изп. на НСРБИР и „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.”. • През февруари 2014 г. се подобри координационния механизъм на национално, областно и общинско ниво по изпълнението на НСРБИР. Във всяка институция и министерство са опр. експерти, които координират изпълнението на мерките от Плана за действие към стратегията. Бе проведено заседание на Нац. съвет, на което се избра зам. предс. на съвета от неправителствения сектор, както и координаторите по осн. приоритети от стратегията на Комисията по изп. на нац. ромска стратегия.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
	ни показатели (т.е. много ниско образователно равнище, дългосрочна безработица и т.н.);			
Т.09.2 - Въведена е национална стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите.	4 - включва солидни методи за наблюдение, с които да се оценява въздействието на действията за интегриране на ромите, както и механизъм за преразглеж	Не	Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 (НСРБИР) http://nccedi.government.bg/page.php?category=125&id=1740 НСРБИР е одобрена от МС на 5 януари 2012 г. и е приет План за действие. На 01 март 2012 г. Народното събрание прие НСРБИР с решение.	Целите обхващат 4 цели на ЕС за интегриране на ромите, свързани с достъпа до образование, трудовата заетост, здравеопазването и жилищата. Стратегията е съответствие и ще допринесе за изп. на 3 от Нац. цели заложи в Нац. програма за реформи на РБ(2011-2015.) в изп. на «Европа 2020». •Мерките за постигане на целите са заложи в Плана за действие за изп. на НСРБИР и „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.”. • През февруари 2014 г. се подобри координационния механизъм на национално, областно и общинско ниво по изпълнението на НСРБИР.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
	дане, чрез който да се адаптира стратегията ;			Във всяка институция и министерство са опр. експерти, които координират изпълнението на мерките от Плана за действие към стратегията. Бе проведено заседание на Нац. съвет, на което се избра зам. предс. на съвета от неправителствения сектор, както и координаторите по осн. приоритети от стратегията на Комисията по изп. на нац. ромска стратегия.
Т.09.2 - Въведена е национална стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите.	5 - е замислена, изпълнява се и се наблюдава в тясно сътрудничество и постоянен диалог с ромското гражданско общество, регионалните и местните органи;	Не	Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 (НСРБИР) http://nccedi.government.bg/page.php?category=125&id=1740 НСРБИР е одобрена от МС на 5 януари 2012 г. и е приет План за действие. На 01 март 2012 г. Народното събрание прие НСРБИР с решение.	Целите обхващат 4 цели на ЕС за интегриране на ромите, свързани с достъпа до образование, трудовата заетост, здравеопазването и жилищата. Стратегията е съответствие и ще допринесе за изп. на 3 от Нац. цели заложи в Нац. програма за реформи на РБ(2011-2015.) в изп.е на «Европа 2020». •Мерките за постигане на целите са заложи в Плана за действие за изп. на НСРБИР и „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.”. • През февруари 2014 г. се подобри координационния механизъм на национално, областно и общинско ниво по изпълнението на НСРБИР.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
				Във всяка институция и министерство са опр. експерти, които координират изпълнението на мерките от Плана за действие към стратегията. Бе проведено заседание на Нац. съвет, на което се избра зам. предс. на съвета от неправителствения сектор, както и координаторите по осн. приоритети от стратегията на Комисията по изп. на нац. ромска стратегия.
Т.09.2 - Въведена е национална стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите.	6 - При поискване и когато това е основателно, съответните заинтересовани лица ще получават подкрепа за подаването на заявления за проекти	Да	Приета е НСРБИР http://www.nccedi.government.bg/page.php?category=35	Служители от Секретариата на НССЕИВ оказват съдействие и подкрепа на областните и общинските експерти по етническите и интеграционните въпроси – както чрез изготвяне на методически насоки, така и чрез посещения на място – напр. при разработването на местните планове за действие. Тази практика ще продължи и при разработването на общинските планове за действие до 2020 г.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
	и за изпълнението и управлението на избраните проекти.			
Т.10.1 - Преведременното напускане на училище: Наличие на стратегическа рамка на политиката за намаляване на преведременното напускане на училище в границите, предвиден и в член	1 - Въведена е система за събиране и анализ на данни и информация относно преведременното напускане на училище на съответните равнища, която:	Да	Регистър на движението на децата и учениците www2.mon.bg/adminrs/login.html Регистърът съдържа данни за броя, възрастта, пола на децата и детските градини. Не се предоставят данни, свързани със социално-икономическия статус и етническата принадлежност – чл. 4, ал. 2, http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=36 [GLN1] [GLN1]Сменен линк	От учебната 2012/ 2013 г. е въведен уеб-базиран регистър на движението на децата и учениците, който проследява броя на учениците в детските градини, общообразователните и професионалните училища, училищата по културата и специалните училища. В регистъра се отразяват процесите на записване на децата и учениците, преместване, преминаване в друга форма на обучение и напускане на образователната система. Данните се въвеждат от училищата и се отразяват в регистъра в реално време. Достъп до регистъра имат експерти от МОН, РИО на МОН, общинските администрации, както и директорите на училища и детски градини.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
165 от ДФЕС.				
Т.10.1 - Превременното напускане на училище: Наличие на стратегическа рамка на политиката за намаляване на превременното напускане на училище в границите, предвиден и в член 165 от ДФЕС.	2 - предоставя достатъчна база от данни за разработване на целенасочени политики и наблюдава настъпващите промени.	Да	Регистър на движението на децата и учениците www2.mon.bg/adminrs/login.html Регистърът съдържа данни за броя, възрастта, пола на децата и детските градини. Не се предоставят данни, свързани със социално-икономическия статус и етническата принадлежност – чл. 4, ал. 2, http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=36 [GLN1] [GLN1]Сменен линк	От учебната 2012/ 2013 г. е въведен уеб-базиран регистър на движението на децата и учениците, който проследява броя на учениците в детските градини, общообразователните и професионалните училища, училищата по културата и специалните училища. В регистъра се отразяват процесите на записване на децата и учениците, преместване, преминаване в друга форма на обучение и напускане на образователната система. Данните се въвеждат от училищата и се отразяват в регистъра в реално време. Достъп до регистъра имат експерти от МОН, РИО на МОН, общинските администрации, както и директорите на училища и детски градини.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
<p>Т.10.1 - Преждевременното напускане на училище: Наличие на стратегическа рамка на политиката за намаляване на преждевременното напускане на училище в границите, предвиден и в член 165 от ДФЕС.</p>	<p>3 - Введена е стратегическа рамка на политиката относно преждевременното напускане на училище, която:</p>	<p>Да</p>	<p>СНДПНОС 2013-2020 http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=6461 НС за УЦЖ 2014-2020 http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=1972 ДРВ 2005-2015. Нац. план за действие: http://www.nccedi.government.bg/upload/docs/Nacionalen_plan_dekada_2005_2015.pdf НСРБИР http://www.nccedi.government.bg/page.php?category=35&id=1741 План за действие на НСРБИР и ДРВ2005-2015 СОИДУЕМ http://www.nccedi.government.bg/upload/docs/strategy_integration.pdf НСМ 2010-2020 http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=2008 Виж ТПУ 10.2.</p>	<p>В изп. на т.12.1. от Стратегията за намаляване дела на преждевременното напускане на обр. система 2013-2020 г. ще се изготви двугодишен план за изпълнението ѝ. Планът за действие е в процедура на междуведомствено съгласуване. Стратегията е осн. на доказателства, обхваща подходящи обр.и сектори, вкл. развитие в ранна детска възраст, и е насочена към мерки за превенция, намеса и компенсиране, както и обхваща всички сектори на политиката и заинтересовани страни План за 2014-2015 г. за изпълнение на Стратегията за намаляване дела на преждеременно напусналите образователната система (2013-2020) Приет с извлечение от Протокол № 44 на МС от 29 октомври 2014 г. Виж ТПУ 10.2. • Проектът на Закон за предучилищно и училищно образование е съобразен със стратегическата цел и ключовите мерки, заложи в Стратегията за намаляване дела на преждеременно напусналите образователната система</p>

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
				(2013-2020). Виж ТПУ 10.2. • Проектът на Закон за предучилищно и училищно образование е съобразен със страт
Т.10.1 - Преведременното напускане на училище: Наличие на стратегическа рамка на политиката за намаляване на преведременното напускане на училище в границите, предвиден и в член	4 - се основава на данни;	Да	СНДПНОС 2013-2020 http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=6461 НС за УЦЖ 2014-2020 http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=1972 ДРВ 2005-2015.Нац. план за действие: http://www.nccedi.government.bg/upload/docs/Nacionalen_plan_dekada_2005_2015.pdf НСРБИР http://www.nccedi.government.bg/page.php?category=35&id=1741 План за действие на НСРБИР и ДРВ2005-2015 СОИДУЕМ http://www.nccedi.government.bg/upload/docs/strategy_integration.pdf НСМ 2010-2020 http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=2008 Виж ТПУ 10.2.	В изп. на т.12.1. от Стратегията за намаляване дела на преведременното напускане на обр. система 2013-2020 г. ще се изготви двугодишен план за изпълнението й. Планът за действие е в процедура на междуведомствено съгласуване. Стратегията е осн. на доказателства, обхваща подходящи обр.и сектори, вкл. развитие в ранна детска възраст, и е насочена към мерки за превенция, намеса и компенсиране, както и обхваща всички сектори на политиката и заинтересовани страни План за 2014-2015 г. за изпълнение на Стратегията за намаляване дела на преведременно напусналите образователната система (2013-2020) Приет с извлечение от Протокол № 44 на МС от 29 октомври 2014 г. Виж ТПУ 10.2.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
165 от ДФЕС.				<ul style="list-style-type: none"> Проектът на Закон за предучилищно и училищно образование е съобразен със стратегическата цел и ключовите мерки, заложи в Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013-2020).
Т.10.1 - Преждевременно напускане на училище: Наличие на стратегическа рамка на политиката за намаляване на преждевременно напускане на училище в границите,	5 - включва в обхвата си съответните образователни сектори, включително развитието в ранна детска възраст, насочена е по-специално към най-уязвимите групи,	Да	<p>СНДПНОС 2013-2020 http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=6461 НС за УЦЖ 2014-2020 http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=1972 ДРВ 2005-2015. Нац. план за действие: http://www.nccedi.government.bg/upload/docs/Nacionalen_plan_dekada_2005_2015.pdf</p> <p>НСРБИР http://www.nccedi.government.bg/page.php?category=35&id=1741 План за действие на НСРБИР и ДРВ2005-2015 СОИДУЕМ http://www.nccedi.government.bg/upload/docs/strategy_integration.pdf НСМ 2010-2020 http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=2008 Виж ТПУ 10.2.</p>	<p>В изп. на т.12.1. от Стратегията за намаляване дела на преждевременното напускане на обр. система 2013-2020 г. ще се изготви двугодишен план за изпълнението ѝ. Планът за действие е в процедура на междуведомствено съгласуване.</p> <p>Стратегията е осн. на доказателства, обхваща подходящи обр.и сектори, вкл. развитие в ранна детска възраст, и е насочена към мерки за превенция, намеса и компенсиране, както и обхваща всички сектори на политиката и заинтересовани страни</p> <p>План за 2014-2015 г. за изпълнение на Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013-2020)</p> <p>Приет с извлечение от Протокол № 44 на МС от 29 октомври 2014 г.</p>

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
предвидени в член 165 от ДФЕС.	изложени на най-висок риск от преждевременно напускане на училище, включително хора от маргинализирани общности, и позволява да се предприемат подходящи мерки във връзка с превенцията, интервенцията и компенсирателно;			<p>Виж ТПУ 10.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проектът на Закон за предучилищно и училищно образование е съобразен със стратегическата цел и ключовите мерки, заложени в Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013-2020).

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
<p>Т.10.1 - Превременното напускане на училище: Наличие на стратегическа рамка на политиката за намаляване на превременното напускане на училище в границите, предвиден и в член 165 от ДФЕС.</p>	<p>б - включва всички сектори на политиката и заинтересовани лица, които могат да подпомогнат борбата срещу превременното напускане на училище.</p>	<p>Да</p>	<p>СНДПНОС 2013-2020 http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=6461 НС за УЦЖ 2014-2020 http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=1972 ДРВ 2005-2015. Нац. план за действие: http://www.nccedi.government.bg/upload/docs/Nacionalen_plan_dekada_2005_2015.pdf НСРБИР http://www.nccedi.government.bg/page.php?category=35&id=1741 План за действие на НСРБИР и ДРВ2005-2015 СОИДУЕМ http://www.nccedi.government.bg/upload/docs/strategy_integration.pdf НСМ 2010-2020 http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=2008 Виж ТПУ 10.2.</p>	<p>В изп. на т.12.1. от Стратегията за намаляване дела на превременното напускане на обр. система 2013-2020 г. ще се изготви двугодишен план за изпълнението ѝ. Планът за действие е в процедура на междуведомствено съгласуване. Стратегията е осн. на доказателства, обхваща подходящи обр.и сектори, вкл. развитие в ранна детска възраст, и е насочена към мерки за превенция, намеса и компенсиране, както и обхваща всички сектори на политиката и заинтересовани страни План за 2014-2015 г. за изпълнение на Стратегията за намаляване дела на превременното напускане на образователната система (2013-2020) Приет с извлечение от Протокол № 44 на МС от 29 октомври 2014 г. Виж ТПУ 10.2. • Проектът на Закон за предучилищно и училищно образование е съобразен със стратегическата цел и ключовите мерки, заложи в Стратегията за намаляване дела на превременното напускане на образователната система</p>

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
				(2013-2020).
Т.10.2 - Наличие на национална или регионална стратегическа рамка на политиката за увеличаване на броя на завършващите висше образование и за повишаване на качеството и ефикасността на висшето образование	1 - Въведена е национална или регионална стратегическа рамка на политиката в областта на висшето образование със следните елементи:	Да	Разработен е проект на Стратегия за развитието на висшето образование в Република България за периода 2014-2020. Приета е НСУЦЖ за периода 2014 – 2020 ПД 2014 г. в изпълнение на НСУЦЖ за периода 2014-2020 НС за младежта 2010-2020 НСМ 2010-2020 Закон за ВО Акт. стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 НК за насърчаване на активния живот на възрастните хора в РБ 2012 – 2030	

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
е в границите, предвидени в член 165 от ДФЕС.				
Т.10.2 - Наличие на национална или регионална стратегическа рамка на политиката за увеличаване на броя на завършващите висше образование и за повишаване на качеството и ефикасността на	2 - при необходимост мерки за увеличаване на броя на следващите и завършващите висше образование, които:	Да	Разработен е проект на Стратегия за развитието на висшето образование в Република България за периода 2014-2020. Приета е НСУЦЖ за периода 2014 – 2020 ПД 2014 г. в изпълнение на НСУЦЖ за периода 2014-2020 НС за младежта 2010-2020 НСМ 2010-2020 Закон за ВО Акт. стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 НК за насърчаване на активния живот на възрастните хора в РБ 2012 – 2030	

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
висшето образование в границите, предвидени в член 165 от ДФЕС.				
Т.10.2 - Наличие на национална или регионална стратегическа рамка на политиката за увеличаване на броя на завършващите висше образование и за повишаване на качеството и	3 - увеличават броя на следващите висше образование сред групите с ниски доходи и други слабо представени групи със специално внимание към уязвимите хора, включително хора от	Да	Разработен е проект на Стратегия за развитието на висшето образование в Република България за периода 2014-2020. Приета е НСУЦЖ за периода 2014 – 2020 ПД 2014 г. в изпълнение на НСУЦЖ за периода 2014-2020 НС за младежта 2010-2020 НСМ 2010-2020 Закон за ВО Акт. стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 НК за насърчаване на активния живот на възрастните хора в РБ 2012 – 2030	

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
ефикасността на висшето образование в границите, предвидени в член 165 от ДФЕС.	маргинализирани общности;			
Т.10.2 - Наличие на национална или регионална стратегическа рамка на политиката за увеличаване на броя на завършващите висше образование и за повишаване на	4 - намаляват процента на отпадналите/повишават процента на завършилите;	Да	Разработен е проект на Стратегия за развитието на висшето образование в Република България за периода 2014-2020. Приета е НСУЦЖ за периода 2014 – 2020 ПД 2014 г. в изпълнение на НСУЦЖ за периода 2014-2020 НС за младежта 2010-2020 НСМ 2010-2020 Закон за ВО Акт. стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 НК за насърчаване на активния живот на възрастните хора в РБ 2012 – 2030	

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
качеството и ефикасността на висшето образование в границите, предвидени в член 165 от ДФЕС.				
Т.10.2 - Наличие на национална или регионална стратегическа рамка на политиката за увеличаване на броя на завършващите висше образование и за	5 - насърчават иновативно то съдържани е и структура на програмите ;	Да	Разработен е проект на Стратегия за развитието на висшето образование в Република България за периода 2014-2020. Приета е НСУЦЖ за периода 2014 – 2020 ПД 2014 г. в изпълнение на НСУЦЖ за периода 2014-2020 НС за младежта 2010-2020 НСМ 2010-2020 Закон за ВО Акт. стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 НК за насърчаване на активния живот на възрастните хора в РБ 2012 – 2030	

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
повишаване на качеството и ефикасността на висшето образование в границите, предвидени в член 165 от ДФЕС.				
Т.10.2 - Наличие на национална или регионална стратегическа рамка на политиката за увеличаване на броя на завършващите висше	6 - мерки за повишаване на пригодността за заетост и на предприемачеството, които:	Да	Разработен е проект на Стратегия за развитието на висшето образование в Република България за периода 2014-2020. Приета е НСУЦЖ за периода 2014 – 2020 ПД 2014 г. в изпълнение на НСУЦЖ за периода 2014-2020 НС за младежта 2010-2020 НСМ 2010-2020 Закон за ВО Акт. стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 НК за насърчаване на активния живот на възрастните хора в РБ 2012 – 2030	

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
образованието за повишаване на качеството и ефикасността на висшето образование в границите, предвидени в член 165 от ДФЕС.				
Т.10.2 - Наличие на национална или регионална стратегическа рамка на политиката за увеличаване на броя на	7 - насърчават развиването на "напречни" умения, включително на предприемачество, в съответните програми	Да	Разработен е проект на Стратегия за развитието на висшето образование в Република България за периода 2014-2020. Приета е НСУЦЖ за периода 2014 – 2020 ПД 2014 г. в изпълнение на НСУЦЖ за периода 2014-2020 НС за младежта 2010-2020 НСМ 2010-2020 Закон за ВО Акт. стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 НК за насърчаване на активния живот на възрастните хора в РБ 2012 – 2030	

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
завършващите висше образование и за повишаване на качеството и ефикасността на висшето образование в границите, предвидени в член 165 от ДФЕС.	за висше образование;			
Т.10.2 - Наличие на национална или регионална стратегическа рамка на политиката за увеличаван	8 - намаляват разликите между полове от гледна точка на академичния и професионалния	Да	Разработен е проект на Стратегия за развитието на висшето образование в Република България за периода 2014-2020. Приета е НСУЦЖ за периода 2014 – 2020 ПД 2014 г. в изпълнение на НСУЦЖ за периода 2014-2020 НС за младежта 2010-2020 НСМ 2010-2020 Закон за ВО Акт. стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 НК за насърчаване на активния живот на възрастните хора в РБ 2012 – 2030	

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
е на броя на завършващите висше образование и за повишаване на качеството и ефикасността на висшето образование в границите, предвидени в член 165 от ДФЕС.	избор.			
Т.10.3 - Учене през целия живот: Наличие на национална и/или регионална стратегиче	1 - Въведена е национална или регионална стратегическа рамка на политиката	Да	Приета е НСУЦЖ за периода 2014 – 2020 Оценка на въздействието на НСУЦЖ за периода 2008 – 2011 ПД 2014 г. в изпълнение на НСУЦЖ за периода 2014-2020 Актуализирана стратегия по заетостта на РБ 2013 - 2020 НП за действие по заетостта през 2013 НС за младежта 2010-2020 ОВ на НСУЦЖ за периода 2008 – 2011 Закон за ПОО НСМ 2010-2020 Закон за ВО Акт. стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 НК за насърчаване на активния живот на възрастните хора в РБ 2012 – 2030 НКР на РБ	Приета е Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 година: Приета е Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 година: Въвеждането на кредити в професионалното образование и обучение и на система за осигуряване

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
ска рамка на политиката за учене през целия живот в границите, предвиден и в член 165 от ДФЕС.	за учене през целия живот, която съдържа мерки:			на качеството е регламентирано в проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение от 2013 г.
Т.10.3 - Учене през целия живот: Наличие на национална и/или регионална стратегическа рамка на политиката за учене през целия живот в границите, предвиден и в член	2 - в подкрепа на разработването и свързването на услуги за ученето през целия живот, включително тяхното изпълнение и усъвършенстването на уменията (т.е.	Да	Приета е НСУЦЖ за периода 2014 – 2020 Оценка на въздействието на НСУЦЖ за периода 2008 – 2011 ПД 2014 г. в изпълнение на НСУЦЖ за периода 2014-2020 Актуализирана стратегия по заетостта на РБ 2013 - 2020 НП за действие по заетостта през 2013 НС за младежта 2010-2020 ОВ на НСУЦЖ за периода 2008 – 2011 Закон за ПОО НСМ 2010-2020 Закон за ВО Акт. стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 НК за насърчаване на активния живот на възрастните хора в РБ 2012 – 2030 НКР на РБ	Приета е Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 година: Приета е Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 година: Въвеждането на кредити в професионалното образование и обучение и на система за осигуряване на качеството е регламентирано в проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение от 2013 г.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
165 от ДФЕС.	валидиране, напътствия, образование и обучение), с участието на заинтересованите страни и партньорство с тях;			
Т.10.3 - Учене през целия живот: Наличие на национална и/или регионална стратегическа рамка на политиката за учене през целия живот в	3 - за предоставяне на възможност за развиване на умения на различни целеви групи, когато те са определени за	Да	Приета е НСУЦЖ за периода 2014 – 2020 Оценка на въздействието на НСУЦЖ за периода 2008 – 2011 ПД 2014 г. в изпълнение на НСУЦЖ за периода 2014-2020 Актуализирана стратегия по заетостта на РБ 2013 - 2020 НП за действие по заетостта през 2013 НС за младежта 2010-2020 ОВ на НСУЦЖ за периода 2008 – 2011 Закон за ПОО НСМ 2010-2020 Закон за ВО Акт. стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 НК за насърчаване на активния живот на възрастните хора в РБ 2012 – 2030 НКР на РБ	Приета е Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 година: Приета е Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 година: Въвеждането на кредити в професионалното образование и обучение и на система за осигуряване на качеството е регламентирано в проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение от 2013 г.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
границите, предвидени в член 165 от ДФЕС.	приоритети в националните или регионалните стратегически рамки на политиката (например младите хора, които преминават курс на професионално обучение, възрастните, родителите, които се връщат на пазара на труда, нискоквалифицираните работници			

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
	и по-възрастните работници, мигрантите и другите групи в неравностойно положение, и по-специално хората с увреждания);			
Т.10.3 - Учене през целия живот: Наличие на национална и/или регионална стратегическа рамка на политиката за учене през целия	4 - мерки за увеличаване на достъпа до ученето през целия живот, включително чрез усилия за ефективно прилагане на	Да	Приета е НСУЦЖ за периода 2014 – 2020 Оценка на въздействието на НСУЦЖ за периода 2008 – 2011 ПД 2014 г. в изпълнение на НСУЦЖ за периода 2014-2020 Актуализирана стратегия по заетостта на РБ 2013 - 2020 НП за действие по заетостта през 2013 НС за младежта 2010-2020 ОВ на НСУЦЖ за периода 2008 – 2011 Закон за ПОО НСМ 2010-2020 Закон за ВО Акт. стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 НК за насърчаване на активния живот на възрастните хора в РБ 2012 – 2030 НКР на РБ	Приета е Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 година: Приета е Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 година: Въвеждането на кредити в професионалното образование и обучение и на система за осигуряване на качеството е регламентирано в проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение от 2013 г.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
живот в границите, предвиден и в член 165 от ДФЕС.	инструменти за прозрачност (например Европейска рамка за квалификации, Национална рамка за квалификации, Европейска система за кредити в професионалното образование и обучение, Европейско гарантиране на качеството в професионалното			

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
	образованието и обучение);			
Т.10.3 - Учене през целия живот: Наличие на национална и/или регионална стратегическа рамка на политиката за учене през целия живот в границите, предвидени в член 165 от ДФЕС.	5 - мерки за подобряване на свързаността с трудовия пазар на образованието и обучението за адаптиране то им към нуждите на определени целеви групи (например млади хора, които преминават курс на професионално	Да	Приета е НСУЦЖ за периода 2014 – 2020 Оценка на въздействието на НСУЦЖ за периода 2008 – 2011 ПД 2014 г. в изпълнение на НСУЦЖ за периода 2014-2020 Актуализирана стратегия по заетостта на РБ 2013 - 2020 НП за действие по заетостта през 2013 НС за младежта 2010-2020 ОВ на НСУЦЖ за периода 2008 – 2011 Закон за ПОО НСМ 2010-2020 Закон за ВО Акт. стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 НК за насърчаване на активния живот на възрастните хора в РБ 2012 – 2030 НКР на РБ	Приета е Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 година: Приета е Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 година: Въвеждането на кредити в професионалното образование и обучение и на система за осигуряване на качеството е регламентирано в проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение от 2013 г.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
	<p>обучение, възрастни, родители, които се връщат на пазара на труда, нискоквалифицирани работници и по-възрастни работници, мигранти и другите групи в неравностойно положение, и по-специално хората с увреждания).</p>			
Т.10.4 - Наличие на национална или регионална	1 - Въведена е национална или регионална	Да	<p>ЗИД на ЗПОО http://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp?jsessionid=11F92B970D75249809ECB365798F4768?idMat=86590 Проект на Стратегия за развитие на ПОО в РБългария2015-</p>	<p>ЗПУО е съобразен с измененията и допълненията на Закона за професионалното образование и обучение.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Одобрена с РМС от 22 октомври 2014

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
стратегическа рамка на политиката за повишаване на качеството и ефикасността на системите на професионално образование и обучение в границите, предвидени в член 165 от ДФЕС.	стратегическа рамка на политиката за повишаване на качеството и ефикасността на системите на професионално образование и обучение в границите от член 165 ДФЕС, която включва мерки за следното:		2020. http://www.minedu.government.bg/?go=page&pageId=74&subpageId=143 НСРПК(2014 – 2020) http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=6460	г. Стратегия за развитие на професионалното образование и обучение в Р. България 2015-2020 Разработен бе проект на Концепция за развитието на професионалното образование и обучение в България. В приетия на 11.7.2014 г. в НС ЗИД на ЗПОО, са залегнали основни елементи от проекта на Концепцията. В изпълнение на Националната стратегия за развитие на педагогическите кадри (2014 – 2020) е разработен Национален план (2014 – 2016 г.) за изпълнение. Приет с РМС от 29.10.2014 г. На 18.12.2013 г. МС прие Национален план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта 2014 – 2020.
Т.10.4 - Наличие на национална или	2 - подобряване на адекватнос	Да	Нац. стратегия за УЦЖ 2014-2020 http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=1972 Нац. програма „Модернизиране на системата на ПОО” http://www.minedu.government.bg/?go=page&pageId=13&subpageId=665 Нац.	ЗПУО е съобразен с измененията и допълненията на Закона за професионалното образование и обучение.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
<p>регионална стратегическа рамка на политиката за повишаване на качеството и ефикасността на системите на професионално образование и обучение в границите, предвидени в член 165 от ДФЕС.</p>	<p>та на системите за професионално образование и обучение спрямо пазара на труда, в тясно сътрудничество със съответните заинтересовани страни, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните</p>		<p>план за изп. на Европейската гаранция за младежта 2014 – 2020 http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?Id=883</p>	<p>• Одобрена с РМС от 22 октомври 2014 г. Стратегия за развитие на професионалното образование и обучение в Р. България 2015-2020</p> <p>Разработен бе проект на Концепция за развитието на професионалното образование и обучение в България. В приетия на 11.7.2014 г. в НС ЗИД на ЗПОО, са залегнали основни елементи от проекта на Концепцията.</p> <p>В изпълнение на Националната стратегия за развитие на педагогическите кадри (2014 – 2020) е разработен Национален план (2014 – 2016 г.) за изпълнение. Приет с РМС от 29.10.2014 г.</p> <p>На 18.12.2013 г. МС прие Национален план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта 2014 – 2020.</p>

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
	програми и засилване на предлагането на основаващо се на работата учене под различни форми;			
Т.10.4 - Наличие на национална или регионална стратегическа рамка на политиката за повишаване на качеството и ефикасността на системите на	3 - увеличаване на качеството и привлекателността на ПОО, включително чрез установяване на национален подход за гарантиране на качеството на	Да	Заповед №РД09-872/29.06.2012 за утвърждаване на области, критерии и показатели за оценяване качеството на ПОО http://mon.bg/?h=downloadFile&fileId=1451 ЦУТФ в СПУ (http://buct.org/intro.php) Лого и линк към EQAVET Network www.eqavet.eu на ел. стр. на МОН http://old.mon.bg/news-home/ Подрубрика "Качество" към рубрика "ПОО" http://mon.bg/?go=page&pageId=2&subpageId=43	ЗПУО е съобразен с измененията и допълненията на Закона за професионалното образование и обучение. • Одобрена с РМС от 22 октомври 2014 г. Стратегия за развитие на професионалното образование и обучение в Р. България 2015-2020 Разработен бе проект на Концепция за развитието на професионалното образование и обучение в България. В приетия на 11.7.2014 г. в НС ЗИД на ЗПОО, са залегнали основни елементи от проекта на Концепцията. В изпълнение на Националната стратегия за развитие на педагогическите кадри (2014 – 2020) е разработен Национален план (2014 –

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
<p>професионално образование и обучение в границите, предвидени в член 165 от ДФЕС.</p>	<p>системите на професионално образование и обучение (например в съответствие с Европейската референтна рамка за осигуряване на качество в професионалното образование и обучение) и прилагане на инструментите за прозрачност</p>			<p>2016 г.) за изпълнение. Приет с РМС от 29.10.2014 г. На 18.12.2013 г. МС прие Национален план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта 2014 – 2020.</p>

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
	ти признаване, например Европейската система за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение. (ECVET).			
G.1 - Наличие на административен капацитет за въвеждането и прилагането на правото и политиката на Съюза за борба с	1 - Уредбата в съответствие с институционалната и правната рамка на държавите членки за осигуряване на участието на	Да	Законът за защита от дискриминация (http://www.kzd-nondiscrimination.com/layout/index.php/layout-over-40-positions/normativni-dokumenti/zakon-za-zashtita-ot-diskriminacia) напълно транспонира директивите за равенство: 2000/43/ЕО, 78/200/ЕС, 75/117/ЕИО, 97/80/ЕО и 76/207/ЕИО, и гарантира защитата на всички граждани на територията на РБ срещу формите на дискриминация, като едновременно с това съдейства за предотвратяването на дискриминацията и утвърждава мерки за равенство във възможностите.	Комисия за защита от дискриминация (КЗД) Според разпоредбата на чл.40 от Закона за защита от дискриминация (ЗЗД), през 2005 г. е създадена, КЗД е независим специализиран държавен орган за предотвратяване на дискриминация, защита от дискриминация и осигуряване на равенство във възможностите. Тя се отчита пред върховния орган на законодателната власт – НС на РБ. КЗД е акредитиран орган за защита правата на човека към ООН, със статут

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
дискриминацията в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	органите, отговарящи за насърчаването на равното третиране на всички лица, през цялото време на изготвянето и изпълнението на програмите, включително предоставянето на консултации по въпросите на равенството в рамките на дейностите			„Б”, във връзка с отговарянето на институцията на Парижките принципи.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
	, свързани с европейските структурни и инвестиционни фондове.			
G.1 - Наличие на административен капацитет за въвеждането и прилагането на правото и политиката на Съюза за борба с дискриминацията в областта на европейските структурни	2 - Уредба за обучение на персонала на органите, които участват в управлението и контрола на европейските структурни и инвестиционни фондове, в	Да	Този критерий се изпълнява на няколко равнища: чрез Плана за обучение на Учебния център на МТСП, проектните дейности на КЗД, които се осъществяват, дейностите на АХУ, Омбудсмана, НПО, социалните партньори и останалите заинтересовани страни, насочени към повишаване на осведомеността и капацитета в областта на законодателството и политиката за антидискриминацията.	През месец март и април 2014 г. бяха проведени две кръгли маси за Югозападен и Източен регион, в гр. Сандански и гр. Бургас с участието на работодатели, младежи напускащи институциите за деца, местната власт, регионалните структури на Агенция по заетостта и Агенция за социално подпомагане. Кръглите маси имат за цел промяна обществените нагласи и реализация на пазара на труда на младежи от домове за деца, които са в последната година на обучение. През месец април 2014 г. бяха проведени двете Национални кампании за повишаване на осведомеността и подобряване на обществената чувствителност по отношение на директиви на Съвета 2000/43/ЕС и 2000/78/ЕС в гр.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
и инвестиционни фондове.	областите на правото и политиката на Съюза за борба с дискриминацията.			Кърджали и гр. Балчик. Проектните дейности приключиха с провеждането на Заключителна конференция в гр. София през месец май 2014 г.
G.2 - Наличие на административен капацитет за въвеждането и прилагането на правото и политиката на Съюза за равенството между половете в областта на европейските структурни	1 - Уредба в съответствие с институционалната и правната рамка на държавите членки за осигуряване на участието на органите, отговарящи за равенството между половете, през	Да	Съгласно чл.20 на Директива 2006/54/ЕК КЗД е определена за национален орган за равенство. -ЗЗД (в сила от 01.01.2004 г.) напълно транспонира директивите за равенство: 2000/43/ЕО, 78/200/ЕС, 75/117/ЕИО, 97/80/ЕО и 76/207/ЕИО, и гарантира защитата на всички граждани на територията на РБ срещу формите на дискриминация, като едновременно с това съдейства за предотвратяването на дискриминацията и утвърждава мерки за равенство във възможностите.	Със Заповед № РД01-727 от 27.09.2013 г. на министъра на труда и социалната политика беше създадена междуведомствена работна група, която изготви проект на Закон за равенство между половете. Измененията на Правилника се отнасят до отразяване на структурните промени в МС и до укрепване на националния институционален механизъм за провеждане на политиката по равнопоставеността на жените и мъжете. Съгласно чл.5., ал.4 на ПМС 5 от 18 януари 2012 г. за разработване на стратегическите и програмните документи на РБ за управление на средствата от Фондовете по Общата стратегическа рамка на Европейския съюз за програмния период 2014-2020 в състава на тематичните работни

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
и инвестиционни фондове	цялото време на изготвянето и изпълнението на програмите, включително предоставянето на консултации по въпросите на равенството между половете в рамките на дейностите, свързани с европейските структурни и инвестиционни			<p>групи за разработване на програмите за новия програмен период задължително участват представители на КЗД.</p> <p>В допълнение във всички програми през новия програмен период ще залегнат и ще бъдат съблюдавани хоризонталните принципи на равенство на половете и недискриминация.</p>

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
	фондове.			
G.2 - Наличие на административен капацитет за въвеждането и прилагането на правото и политиката на Съюза за равенството между половете в областта на европейски структурни и инвестиционни фондове	2 - Уредба за обучение на персонала на органите, които участват в управлението и контрола на европейски структурни и инвестиционни фондове, в областите на правото и политиката на Съюза	Да	В Плана за действие за изпълнение на закл. препор. към РБ, отправени от Комитета на ООН за премахване на дискрим. по отнош. на жените са предвидени следните мерки в съотв. с отправ. препор., като - обуч. за повишаване на капац. на служит. в държ. админ. по въпр. за равенството между половете; - провеждане на разяснителни и информ. дейности, вкл. сред жените от групи в неравн. полож. с цел популяриз. на Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискрим. по отнош. на жените и др.	В каталога на Центъра за развитие на човешките ресурси и регионални инициативи, МТСП за 2014 г. е заложено провеждане на двудневно обучение през месец юли на тема „Практически насоки за прилагане на Конвенцията на ООН за елиминиране на всички форми на дискриминация по отношение на жените”. Обучението е предназначено за служители на ръководни и експертни длъжности от МТСП ВРБК към министъра на труда и социалната политика и от други централни и териториални администрации, социални партньори, НПО.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
	за равенството между половете, както и интегрирането на принципа на равенство между половете.			
G.3 - Наличие на административен капацитет за въвеждането и прилагането на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания в областта на	1 - Уредба в съответствие с институционалната и правната рамка на държавите членки за консултиране и осигуряване на участието на органите,	Да	На 26.01.2012 г. Народното събрание на Република България прие Закон за ратификация на Конвенцията за правата на хората с увреждания, която е първият голям договор за човешки права на 21 век в областта на политиката за хората с увреждания. С РМС № 868 от 19 октомври 2012 г., прие План за действие, съдържащ мерки за привеждане на нормативната уредба в РБ и политиките в областта на хората с увреждания в съответствие с разпоредбите на Конвенцията за правата на хората с увреждания (2013-2014 г.)	В изпълнение на Плана за действие е създадена междувед. РГ за разработване на независим механ., съгл. чл. 33.2 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (ПХУ), в т.ч. и създаване на орган и прилагане на независим механ. Планът за действие цели предприемане на реални стъпки за прилаг. на Конв. за ПХУ: <ul style="list-style-type: none"> • Идентифициране на ключовите области, нуждаещи се от правна реформа и предприемане на последов. стъпки по въвеждане на изискв. на Конв.; • Определяне и въвеждане на координационен механ. и механ. за

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
европейските структурни и инвестиционни фондове в съответствие с Решение на Съвета 2010/48/ЕО .	отговарящи за защитата на правата на хората с увреждания, или представителни организации на хората с увреждания и други заинтересовани страни през цялото време на изготвянето и изпълнението на програмите .			мониторинг по прилаг. на конв., с ясно определени функции, задачи и отговорности на ангажираните институции; <ul style="list-style-type: none"> • Изграждане на капац. сред държ. служ. и експерти от различни сфери за правилно прилагане разпоредбите на Конвенцията; • Широко популяриз. на принципите на Конвенцията сред обществеността и вкл. на гражд. общество в процеса на нейното прилагане; • Осигуряване на период. актуализ. на дейностите по изп. на Конвенцията и мониторинг на прилагане разпоредбите на Конвенцията

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
G.3 - Наличие на административен капацитет за въвеждането и прилагането на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове в съответствие с Решение на Съвета 2010/48/ЕО	2 - Уредба за обучение на персонала на органите, които участват в управлението и контрола на европейските структурни и инвестиционни фондове, в областите на приложимите право и политика на Съюза и на държавите членки,	Да	В плана за действие, с оглед прилагане на чл. 8 от Конвенцията „Повишаване на общественото съзнание и промяна на нагласите по ПХУ“ е заложена оперативна цел „Повишаване на капацитета на местната, областната и централната администрация и др. относно разпоредбите на Конвенцията на ООН“. В тази връзка са заложили семинари за служители на държавната администрация, правосъдната система, лекари и медицински специалисти, семинари за педагогически персонал, форми за хора с увреждания и пр.	На 11-12 ноември 2013 г. в София се проведе Семинар с международно участие на тема " Конвенция за правата на хората с увреждания на ООН и План за действие за нейното прилагане.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
	включително достъпността и практическото прилагане на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, както е отразена в законодателството на Съюза и на държавите членки, по целесъобразност.			
G.3 - Наличие на административен капацитет за въвежданет	3 - Уредба за осигуряване на мониторинг на изпълнение	Да	В плана за действие, с оглед прилагане на чл. 8 от Конвенцията „Повишаване на общественото съзнание и промяна на нагласите по ПХУ“ е заложена оперативна цел „Повишаване на капацитета на местната, областната и централната администрация и др. относно разпоредбите на Конвенцията на ООН“. В тази връзка са заложиени семинари за служители на държавната администрация, правосъдната система, лекари и медицински специалисти, семинари за	На 11-12 ноември 2013 г. в София се проведе Семинар с международно участие на тема " Конвенция за правата на хората с увреждания на ООН и План за действие за нейното прилагане.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
о и прилагането на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове в съответствие с Решение на Съвета 2010/48/ЕО.	то на член 9 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания във връзка с европейските структурни и инвестиционни фондове през цялото време на изготвянето и изпълнението на програмите.		педагогически персонал, форми за хора с увреждания и пр.	
G.4 - Наличие на уредба за ефективното	1 - Уредба за ефективното	Не	Национална стратегия за развитие на сектора на обществените поръчки в България за периода 2014-2020 г. http://www.government.bg/cgi-bin/e-cms/vis/vis.pl?s=001&p=0211&n=99&g Приета с РМС № 498/11.07.2014 г.	Законодателството на ЕС в областта на обществените поръчки (Директиви 2004/18/ЕО, 2004/17/ЕО, Директиви 89/665/ЕИО, 92/13/ЕИО и 2007/66/ЕО)

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
о прилагане на законодателството на Съюза за обществените поръчки в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	прилагане на правилата на Съюза за обществените поръчки посредством подходящите механизми.		http://www.aop.bg/fckedit2/user/File/bg/Normativna%20baza/ZOP_14_05_2014.pdf [G LN1] http://www.aop.bg/fckedit2/user/File/bg/Normativna%20baza/PPZOP_09032012.pdf http://www.aop.bg/fckedit2/user/File/bg/Normativna%20baza/Naredba_konkursi.pdf	<p>и 2009/81/ЕО, както и регламентите, свързани с тяхното прилагане) е изцяло въведено в ЗОП. http://www.aop.bg/fckedit2/user/File/bg/Normativna%20baza/Naredba_27082013.pdf http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,1&_dad=portal&_schema=PORTAL</p> <p>С ПМС № 285 от 30.11.2009 г. е приета Наредба за определяне на процедурите за администриране на нередности по фондове, инструменти и програми, съфинансирани от Европейския съюз. http://www.minfin.bg/document/12893:1 Указание на министъра на финансите – ДНФ 7/22.12.2010 г. http://www.minfin.bg/document/8719:1 http://www.aop.bg/fckedit2/user/File/bg/Normativna%20baza/ZOP_14_05_2014.pdf Мерките в тази насока ще бъдат допълнително засилени.</p>
G.4 - Наличие на уредба за ефективното	2 - Уредба, гарантираща прозрачност	Да	http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,408251&_dad=portal&_schema=PORTAL http://rop3-	Мерките в тази насока ще бъдат допълнително засилени. В тази връзка, по отношение въвеждането на електронно възлагане на обществени

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
о прилагане на законодателството на Съюза за обществените поръчки в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	процедури за възлагане на договори.		<p>app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,1488254&_dad=portal&_schema=PORTAL&url=687474703A2F2F7777772E616F702E62672F657365617263685F7070322E706870</p> <p>http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,1&_dad=portal&_schema=PORTAL</p> <p>http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,158263&_dad=portal&_schema=PORTAL</p> <p>http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,1&_dad=portal&_schema=PORTAL</p>	<p>поръчки – в Националната стратегия за развитие на сектора на обществените поръчки в България за периода 2014-2020 г. се предвижда до края на 2016 г. да се въведе изцяло електронна комуникация до етапа на електронна оферта включително. За целта е подписан договор за услуги между Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) и Министерството на икономиката и енергетиката, който е ратифициран от 42-то Народното събрание, със закон, приет на 24.01.2014 г., обн. ДВ, бр. 11 от 2014 г. В резултат на изпълнението на договора ще бъде предложен модел за електронни обществени поръчки, основан на най-добрите европейски практики и съобразен с националните специфики.</p>
G.4 - Наличие на уредба за ефективното прилагане на законодателството на	3 - Уредба за обучение на персонала, който участва в провеждането на	Не	Съгласно справки на АОП и УО на ОП се осигуряват редица подходящи обучения за експертите от структурите на УО, свързани с ефективното прилагане на законодателството в областта на обществените поръчки, избягване на риска от налагане на финансови корекции и административно наказателни санкции при провеждане на процедурите по възлагане. В Националната стратегия за развитие на сектора на обществените поръчки в България за периода 2014-2020 г. се предвиждат мерки, свързани с обучения.	За всички ОП, финансирани от СКФ, се използва единна информационна система за управление и наблюдение (ИСУН). Системата е реализирана изцяло като Интернет базирано приложение и съхранява пълна история за всички промени в данните и позволява генерирането на исторически справки, както и пълно

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
Съюза за обществените поръчки в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	европейските структурни и инвестиционни фондове в действие, и за разпространение на информация до този персонал.			<p>проследяване на хронологична последователност от промените на записите, всеки от които съдържа доказателство за изпълнено действие в нея.</p> <p>В Държавен фонд „Земеделие” е разработена и функционира Интегрирана система за администриране и контрол (ИСАК). Достъпът, оперирането и съхранението на информацията в системата се прилага в съответствие с информационните политики на ДФЗ.</p> <p>Дирекция "Системи за управление на средствата от ЕС" в администрацията на Министерски съвет поддържа Единен информационен портал, чрез който се предоставя информация за всички оперативни програми, образци на документи, обяви за набиране на проекти предложения и др.</p>
G.4 - Наличие на уредба за ефективното прилагане	4 - Уредба, гарантираща административния капацитет	Не	http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,168247&_dad=portal&_schema=PORTAL Агенцията по обществени поръчки е създадена със Закона за обществените поръчки (обн. ДВ. бр. 28 от 2004 г., в сила от 01.10.2004 г.). Тя е юридическо лице със статут на изпълнителна агенция към министъра на икономиката и	Към настоящия момент, за да се обезпечи кадрово осъществяването на предварителния контрол, АОП изпълнява проект по ОПТП, по който са осигурени средства за 10 допълнителни щатни бройки.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
на законодателството на Съюза за обществените поръчки в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	за въвеждане и прилагане на правилата на Съюза за обществените поръчки.		енергетиката и го подпомага при осъществяване на държавната политика в областта на обществените поръчки.	Предвидено е в проекта на Споразумение за партньорство АОП да бъде включена като конкретен бенефициент по ОПДУ с цел укрепване на административния капацитет на агенцията.
G.5 - Наличие на уредба за ефективното прилагане на правилата на Съюза за държавните помощи в областта на европейски	1 - Уредба за ефективното прилагане на правилата на Съюза за държавните помощи.	Да	Нац. зак. във връзка с ДП е достъпно на: http://stateaid.minfin.bg/ Закон за държавните помощи (ЗДП) Правила за прил. на ЗДП – процедур. за увед. (ПМС 26/2007, изм. ПМС 97/2007, ПМС 10/2009, ПМС 3/2010); Наредба № Н-16 от 23.11.2006 г. за реда за осиг. прозр. на фин. взаимоотнош. между държ. орг. и орг. на местното самоупр. и държ. и общ. предпр. и фин. прозр. в рамките на опр. предпр. УО на ОП НОИР включи съответни одитни пътеки и правила в глава 13 от Наръчника на УО: „Правила за ДП и за МП“.	Към момента законодателството на ЕС не съдържа изискване за наличие на централен регистър на минималните помощи, като опция за такъв е предвидена за помощите по Регламент 1407/2013 и Регламент 360/2012. Отделно изискване е формулирано в новия ОРГО (Регламент №651/2014 от 17.06.2014 г). Българското законодателство по държавните помощи оправомощава МФ да изисква информация, свързана с държавните помощи и предвижда санкции при не предоставянето ѝ от страна на

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
те структурни и инвестиционни фондове.				администратора. ЗДП задължава администраторите на помощ да поддържат собствени регистри на държавните/ минималните помощи, като отговарят за достоверността на данните в тях, и при поискване осигуряват достъп. За осигуряване на прозрачност и докладване МФ поддържа интернет базирана Информационна система "Регистър на минималните и държавните помощи", достъпна на Интернет адрес: http://minimis.minfin.bg . Подготвен е проект на ЗДП и предстои да бъде внесен за разглеждане от МС.
G.5 - Наличие на уредба за ефективното прилагане на правилата на Съюза за държавните помощи в	2 - Уредба за обучение на персонала, който участва в привездането на европейските структурни	Да	Източници на специализирана информация: http://stateaid.minfin.bg/ http://minimis.minfin.bg/ http://www.minfin.bg/en/page/12 Школа за публични финанси към МФ (http://www.minfin.bg/bg/page/12) организира обучения по заявка в областта на държавните помощи няколко пъти годишно. Програмата за всяко обучение се формира съобразно целите и нуждите на обучаващите се. Обученията са безплатни.	ИС „Регистър на минималните и ДП“ се поддържа от МФ. Тя се попълва от администраторите на помощ. ИПА/Школата по публични финанси осигуряват обучение за всеки администратор и/или публичен орган по въпросите на ДП. С цел засилване на режима в предложението за изменение на ЗДП има допълнителни задължения за администраторите на помощ, които са развити, за да се изгради и поддържа

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	и инвестиционни фондове в действие, и за разпространение на информация до този персонал.			достатъчен административен капацитет за планиране, разработване, уведомяване, управление, отчет и контрол на държавните помощи и предоставяне на минималните помощи.
G.5 - Наличие на уредба за ефективното прилагане на правилата на Съюза за държавните помощи в областта на европейските структурни и инвестиционни	3 - Уредба, гарантираща административния капацитет за въвеждане и прилагане на правилата на Съюза за държавните помощи.	Да	Националното и европейското законодателство във връзка с държавните помощи е достъпно на: http://stateaid.minfin.bg/	Съгласно националната правна рамка МФ е националният орган, който отговаря за наблюдението, прозрачността и координацията на ДП на национално, областно и общинско равнище, с изключение на схеми на помощ или индивидуални помощи в областта на земеделието и рибарството, където компетентността е на МЗХ. <ul style="list-style-type: none"> • Компетенциите на МФ регламентират издаването на конкретни становища и предварителното съгласуване на мерки за помощ. • В проект на нов ЗДП се планира прецизиране на функциите на координационното звено чрез

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
нни фондове.				изготвяне на методически указания и предприемане на мерки за развитие на режима в областта на ДП. <ul style="list-style-type: none"> МФ има опит в издаването на публикации, ръководство и указания в полза на администраторите на помощ, в т.ч. УО. Извън регулярните становища на звеното по ДП в МФ от 2007 се издават/актуализират и тематични насоки в полза на УО. Всички актуални национални ръководства и публикации на ЕС, които биха били полезни на администраторите се публикуват на специализирана интернет страница.
G.7 - Наличие на статистическа база, необходима за оценяване на ефективността и въздействието на програмите	1 - Въведена е уредба за своевременно събиране и агрегиране на статистически данни със следните елементи:	Да	Кодекс на ЕСП http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/Quality/1.1.%20CoP_ALL_BG.pdf [GLN1] Декларация за качеството на НСС на РБългария http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/Quality/1.4.%20GUIDELINES%20NSS_BG.pdf [GLN2] Закон за статистиката http://www.nsi.bg/bg/content/553/basic-page/%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0 НСП за 2013 http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/uplf/NSP2013.pdf	За да се гарантира качество на резултатите, хармонизираната национална статистика се разработва, изготвя и разпространява въз основа на стандарти и хармонизирани методи. Прилагат се следните критерии за качество: а) „относимост“, който се отнася до степента, в която статистиката отговаря на настоящите и потенциалните потребности на ползвателите; б) „точност“, който се отнася до

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
<p>Наличие на система от показатели за резултатите, необходим и за подбора на действия, които най-ефективно допринасят за постигане на желаните резултати, за наблюдение на напредъка към постигане на резултатите и за извършване</p>	<p>идентифициране на източници и механизми за осигуряване на статистическо валидиране</p>			<p>близостта на прогнозите до неизвестните действителни стойности;</p> <p>в) „актуалност“, който се отнася до периода от време между датата на предоставянето на информацията и събитието или явлението, което тя описва;</p> <p>г) „навременност“, който се отнася до периода от време между датата на предоставянето на данните и целевата дата (датата, на която е трябвало да бъдат представени данните);</p> <p>д) „достъпност“ и „яснота“, които се отнасят до условията и формите за получаване, използване и тълкуване на данни от ползвателите;</p>

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
е на оценка на въздействието.				
G.7 - Наличие на статистическа база, необходима за оценяване на ефективността и въздействието на програмите. Наличие на система от показатели за резултатите, необходим и за подбора на действия, които най-	2 - Въведена е уредба за своевременно събиране и агрегиране на статистически данни със следните елементи: уредба относно публикуването и публичната достъпност на агрегирани те данни.	Да	НСПН за 2014 http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/uplf/NSP2014.pdf Правилник за разпространение на СПУ http://www.nsi.bg/bg/content/564/basic-page/%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%B7%D0%B0-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%BA%D1%82%D0%B8-%D0%B8-%D1%83%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%B8	е) „съпоставимост“, който се отнася до измерването на въздействието на различията в приложените статистически понятия, оценъчни инструменти и процедури, когато се съпоставят статистически данни за различни географски райони, отраслови области или периоди от време; ж) „съгласуваност“ се отнася до пригодността на данните да бъдат надеждно съчетавани по различни начини и за различни цели.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
ефективно допринасят за постигане на желаните резултати, за наблюдаване на напредъка към постигане на резултатите и за извършване на оценка на въздействието.				
G.7 - Наличие на статистическа база, необходима за оценяване на	3 - Ефективна система от показатели за резултатите, включител	Да	Списък на стандартните статистически показатели: http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/uplf/StdInd2014.pdf http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/uplf/StdInd2013.pdf	Изпълнението на критерия е обвързано с разработването в завършен вид на оперативните програми. Индикаторите, които ще бъдат разработени в хода на изпълнението на оперативните програми от УО или бенефициентите ще трябва да преминат статистическо валидиране в

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
<p>ефективността и въздействието на програмите . Наличието на система от показатели за резултатите, необходимостта за подбора на действия, които най-ефективно допринасят за постигане на желаните резултати, за наблюдаване на напредъка към</p>	<p>но: подбор на показатели за резултатите за всяка програма, които предоставят информация за обосноваването на подбора на свързани с политиката действия, финансирани от програмата .</p>			<p>съответствие със следните процедури:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Когато показателите са изготвени въз основа на административни данни, дефинициите и понятията, използвани за административни цели, трябва да се доближават достатъчно до тези, които се изискват за статистически цели. 2. Подборът на извадките и методите за оценка трябва да са добре обосновани. 3. Методите за събирането на данни трябва да се съгласуват с НСИ, като приложенията им се наблюдава от гледна точка спазване на методологията. 4. Бенефициентите и УО сътрудничат с НСИ с цел осигуряване на качество на данните.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
постигане на резултатите и за извършване на оценка на въздействието.				
G.7 - Наличие на статистическа база, необходима за оценяване на ефективността и въздействието на програмите. Наличие на система от показатели за резултатите,	4 - Ефективна система от показатели за резултатите, включително: определяне на цели за тези показатели.	Да	Списък на стандартните статистически показатели: http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/uplf/StdInd2014.pdf http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/uplf/StdInd2013.pdf	Изпълнението на критерия е обвързано с разработването в завършен вид на оперативните програми. Индикаторите, които ще бъдат разработени в хода на изпълнението на оперативните програми от УО или бенефициентите ще трябва да преминат статистическо валидиране в съответствие със следните процедури: 1. Когато показателите са изготвени въз основа на административни данни, дефинициите и понятията, използвани за административни цели, трябва да се доближават достатъчно до тези, които се изискват за статистически цели. 2. Подборът на извадките и методите за оценка трябва да са добре обосновани. 3. Методите за събирането на данни трябва да се съгласуват с НСИ, като

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
необходими за подбора на действия, които най-ефективно допринасят за постигане на желаните резултати, за наблюдение на напредъка към постигане на резултатите и за извършване на оценка на въздействието.				приложенията им се наблюдава от гледна точка спазване на методологията. 4. Бенефициентите и УО сътрудничат с НСИ с цел осигуряване на качество на данните.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
<p>G.7 - Наличие на статистическа база, необходима за оценяване на ефективността и въздействието на програмите . Наличие на система от показатели за резултатите, необходима за подбора на действия, които най-ефективно допринасят за постигане</p>	<p>5 - Ефективна система от показатели за резултатите, включително: съгласуваност на всеки показател със следните реквизити: солидност и статистическо валидиране , яснота на тълкуването на нормите, реагиране на предприетите мерки на</p>	<p>Да</p>	<p>Списък на стандартните статистически показатели: http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/uplf/StdInd2014.pdf http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/uplf/StdInd2013.pdf</p>	<p>Изпълнението на критерия е обвързано с разработването в завършен вид на оперативните програми. Индикаторите, които ще бъдат разработени в хода на изпълнението на оперативните програми от УО или бенефициентите ще трябва да преминат статистическо валидиране в съответствие със следните процедури:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Когато показателите са изготвени въз основа на административни данни, дефинициите и понятията, използвани за административни цели, трябва да се доближават достатъчно до тези, които се изискват за статистически цели. 2. Подборът на извадките и методите за оценка трябва да са добре обосновани. 3. Методите за събирането на данни трябва да се съгласуват с НСИ, като приложенията им се наблюдава от гледна точка спазване на методологията. 4. Бенефициентите и УО сътрудничат с НСИ с цел осигуряване на качество на данните.

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
на желаните резултати, за наблюдадени е напредъка към постигане на резултатите и за извършване на оценка на въздействието.	ниво политика, своевременно събиране на данните.			
G.7 - Наличие на статистическа база, необходима за оценяване на ефективността и въздействието на	6 - Въведени са процедури, които гарантират, че всички операции, финансирани от програмата,	Да	Списък на стандартните статистически показатели: http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/uplf/StdInd2014.pdf http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/uplf/StdInd2013.pdf	По отношение на ЕСФ се предвижда събиране на информация на индивидуално равнище за всеки отделен участник в съответствие с разпоредбите на регламент 1304/2013, както на ниво отделен проект, така и на ниво приоритетна ос. Отчитането ще се осъществява посредством индикаторите за изпълнение и резултат, определени на съответното ниво от оперативната програма, за което се осъществява отчитането или

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
<p>програмите . Наличие на система от показатели за резултатите, необходими за подбора на действия, които най-ефективно допринасят за постигане на желаните резултати, за наблюдение на напредъка към постигане на резултатите и за</p>	<p>възприемат ефективна система от показатели.</p>			<p>оценката на въздействието.</p>

Предварително условие	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Референтен номер	Обяснения
извършване на оценка на въздействието.				

9.2 Описание на действията за изпълнение на предварителните условия, отговорните органи и графика

Таблица 25: Действия, необходими за изпълнението на приложимите общи предварителни условия

Общо предварително условие	Неизпълнени критерии	Действия, които ще бъдат предприети	Краен срок (дата)	Отговорни органи
G.4 - Наличие на уредба за ефективното прилагане на законодателството на Съюза за обществените поръчки в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	1 - Уредба за ефективното прилагане на правилата на Съюза за обществените поръчки посредством подходящи механизми.	Действие 1. Приемане на Национална стратегия Действие 2. Установяване на кодифицирано, устойчиво и опростено законодателство в областта на обществените поръчки чрез приемане на нов Закон за обществените поръчки и подзаконовни актове по прилагането му.	11.07.2014	МИ АОП
G.4 - Наличие на уредба за ефективното прилагане на законодателството на Съюза за обществените поръчки в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	1 - Уредба за ефективното прилагане на правилата на Съюза за обществените поръчки посредством подходящи механизми.	Действие 3. Създаване на системи за управление и контрол на ЕСИФ, вкл. ефективно сътрудничество с цел гарантиране на съгласуваност между действията при предварителния и последващия контрол Действие 4. Преразглеждане на системата за обжалване	31.01.2016	УО ЦКЗ ИА „ОСЕС“ АОП СП АДФИ
G.4 - Наличие на уредба за ефективното прилагане на	3 - Уредба за обучение на персонала, който участва в привеждането на	Действие 1. Изработване и изпълнение на програма за обучение и	31.12.2016	ИПА УО

Общо предварително условие	Неизпълнени критерии	Действия, които ще бъдат предприети	Краен срок (дата)	Отговорни органи
законодателството на Съюза за обществените поръчки в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	европейските структурни и инвестиционни фондове в действие, и за разпространение на информация до този персонал.	развитие на персонала, който участва в управлението на европейските фондове (включително обучения по обществени поръчки в рамките на Обучителната академия по ЕСИФ).		АОП
G.4 - Наличие на уредба за ефективното прилагане на законодателството на Съюза за обществените поръчки в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	3 - Уредба за обучение на персонала, който участва в привеждането на европейските структурни и инвестиционни фондове в действие, и за разпространение на информация до този персонал.	Действие 2. Преразглеждане и актуализиране на съществуващите системи за разпространение и обмен на информация между персонала от Управляващите органи и бенефициентите и останалите заинтересовани страни по отношение правилата за обществените поръчки с оглед установяване на единна практика.	31.12.2016	УО ЦКЗ ИА „ОСЕС“ АОП СП АДФИ
G.4 - Наличие на уредба за ефективното прилагане на законодателството на Съюза за обществените поръчки в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	4 - Уредба, гарантираща административния капацитет за въвеждане и прилагане на правилата на Съюза за обществените поръчки.	Действие 1. Укрепване и стабилитет на административния капацитет на АОП чрез увеличаване на персонала и провеждане на специализирани обучения.	31.12.2015	МИ АОП
G.4 - Наличие на уредба за ефективното прилагане на законодателството на Съюза за обществените поръчки в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	4 - Уредба, гарантираща административния капацитет за въвеждане и прилагане на правилата на Съюза за обществените поръчки.	Действие 2: Осигуряване на техническа помощ за лицата, които прилагат правилата за възлагане на обществени поръчки чрез организиране и провеждане на текущи обучения и други необходими мерки/действия, определени след проучване и консултация със съответните целеви групи	31.12.2016	ИПА УО АОП

Таблица 26: Действия, необходими за изпълнението на приложимите тематични предварителни условия

Тематично предварително условие	Неизпълнени критерии	Действия, които ще бъдат предприети	Краен срок (дата)	Отговорни органи
T.01.1 - Научни изследвания и иновации: Наличие на национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране в съответствие с националната програма за	1 - Въведена е национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране, която:	- Подобряване на организационната структура за управление на изпълнението на ИСИС и координация с ОП - Насърчаване на частните инвестиции в	31.10.2015	МИ/МОН

Тематично предварително условие	Неизпълнени критерии	Действия, които ще бъдат предприети	Краен срок (дата)	Отговорни органи
реформи, имаща за цел да набере частни средства за научноизследователската дейност и иновациите и която е в съответствие с характеристиките на добре работещи национални или регионални системи в областта на научните изследвания и иновациите.		НИРД - Осигуряване на синергия за решаване на национални и регионални предизвикателства – идентифициране на механизма на осъществяване на хоризонтални и вертикални връзки в изпълнението на ИСИС - Засилване процеса на предприемаческите открития за активизиране на връзките между науката и бизнеса чрез идентифициране на конкретните предизвикателства и начините за преодоляването им Подробности за дейностите са описани в приложението „Финализиране на процеса за изпълнение на Тематично предварително условие 1.1 от Анекс 11 на Регламент (ЕС) № 1303/2013 г.“		
Т.01.1 - Научни изследвания и иновации: Наличие на национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране в съответствие с националната програма за реформи, имаща за цел да набере частни средства за научноизследователската дейност и иновациите и която е в съответствие с характеристиките на добре работещи национални или регионални системи в областта на научните изследвания и иновациите.	2 - се основава на SWOT анализ (анализ на силните страни, слабостите, възможностите и заплахите) или подобен анализ, за да се съсредоточат ресурсите върху ограничен набор от приоритети в областта на научните изследвания и иновациите;	- Подобряване на организационната структура за управление на изпълнението на ИСИС и координация с ОП - Насърчаване на частните инвестиции в НИРД - Осигуряване на синергия за решаване на национални и регионални предизвикателства – идентифициране на механизма на осъществяване на хоризонтални и вертикални връзки в изпълнението на ИСИС - Засилване процеса на предприемаческите открития за активизиране на връзките между науката и бизнеса чрез идентифициране на конкретните предизвикателства и начините за	30.06.2015	МИ/МОН

Тематично предварително условие	Неизпълнени критерии	Действия, които ще бъдат предприети	Краен срок (дата)	Отговорни органи
		преодоляването им Подробности за дейностите са описани в приложението „Финализиране на процеса за изпълнение на Тематично предварително условие 1.1 от Анекс 11 на Регламент (ЕС) № 1303/2013 г.“		
Т.01.1 - Научни изследвания и иновации: Наличие на национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране в съответствие с националната програма за реформи, имаща за цел да набере частни средства за научноизследователската дейност и иновациите и която е в съответствие с характеристиките на добре работещи национални или регионални системи в областта на научните изследвания и иновациите.	3 - очертава мерки за насърчаване на частните инвестиции в научноизследователската дейност и технологичното развитие;	- Подобряване на организационната структура за управление на изпълнението на ИСИС и координация с ОП - Насърчаване на частните инвестиции в НИРД - Осигуряване на синергия за решаване на национални и регионални предизвикателства – идентифициране на механизма на осъществяване на хоризонтални и вертикални връзки в изпълнението на ИСИС - Засилване процеса на предприемаческите открития за активизиране на връзките между науката и бизнеса чрез идентифициране на конкретните предизвикателства и начините за преодоляването им Подробности за дейностите са описани в приложението „Финализиране на процеса за изпълнение на Тематично предварително условие 1.1 от Анекс 11 на Регламент (ЕС) № 1303/2013 г.“	30.06.2015	МИ/МОН
Т.01.1 - Научни изследвания и иновации: Наличие на национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране в съответствие с националната програма за реформи, имаща за цел да набере частни средства за научноизследователската дейност и	4 - съдържа механизъм за мониторинг.	- Подобряване на организационната структура за управление на изпълнението на ИСИС и координация с ОП - Насърчаване на частните инвестиции в НИРД - Осигуряване на синергия за решаване на	31.10.2015	МИ/МОН

Тематично предварително условие	Неизпълнени критерии	Действия, които ще бъдат предприети	Краен срок (дата)	Отговорни органи
<p>иновациите и която е в съответствие с характеристиките на добре работещи национални или регионални системи в областта на научните изследвания и иновациите.</p>		<p>национални и регионални предизвикателства – идентифициране на механизма на осъществяване на хоризонтални и вертикални връзки в изпълнението на ИСИС</p> <p>- Засилване процеса на предприемаческите открития за активизиране на връзките между науката и бизнеса чрез идентифициране на конкретните предизвикателства и начините за преодоляването им</p> <p>Подробности за дейностите са описани в приложението „Финализиране на процеса за изпълнение на Тематично предварително условие 1.1 от Анекс 11 на Регламент (ЕС) № 1303/2013 г.“</p>		
<p>T.01.1 - Научни изследвания и иновации: Наличие на национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране в съответствие с националната програма за реформи, имаща за цел да набере частни средства за научноизследователската дейност и иновациите и която е в съответствие с характеристиките на добре работещи национални или регионални системи в областта на научните изследвания и иновациите.</p>	<p>5 - Приета е рамка, която очертава наличните бюджетни ресурси за научни изследвания и иновации.</p>	<p>- Подобряване на организационната структура за управление на изпълнението на ИСИС и координация с ОП</p> <p>- Насърчаване на частните инвестиции в НИРД</p> <p>- Осигуряване на синергия за решаване на национални и регионални предизвикателства – идентифициране на механизма на осъществяване на хоризонтални и вертикални връзки в изпълнението на ИСИС</p> <p>- Засилване процеса на предприемаческите открития за активизиране на връзките между науката и бизнеса чрез идентифициране на конкретните предизвикателства и начините за преодоляването им</p> <p>Подробности за дейностите са описани в</p>	<p>31.10.2015</p>	<p>МИ/МОН</p>

Тематично предварително условие	Неизпълнени критерии	Действия, които ще бъдат предприети	Краен срок (дата)	Отговорни органи
		приложението „Финализиране на процеса за изпълнение на Тематично предварително условие 1.1 от Анекс 11 на Регламент (ЕС) № 1303/2013 г.“		
T.01.2 - Инфраструктура за научни изследвания и иновации. Наличие на многогодишен план за включване в бюджета и определяне на приоритетите на инвестициите.	1 - Приет е предварителен многогодишен план за включване в бюджета и определяне на приоритетите на инвестициите, свързани с приоритетите на Съюза, и при целесъобразност, с Европейския форум за стратегии за научноизследователски инфраструктури (ESFRI).	Съобразяване на инфраструктурата за научни изследвания и научните приоритети с икономическите приоритетни области, определени в ИСИС. Подробности за дейностите са описани в приложението „Финализиране на процеса за изпълнение на Тематично предварително условие 1.1 от Анекс 11 на Регламент (ЕС) № 1303/2013 г.“	31.07.2015	МИ/МОН
T.09.2 - Въведена е национална стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите.	1 - Въведена е стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите, която:	Действие 1. Разработване на основни функционалности на Система за мониторинг и контрол за изпълнението на НСРБИР 2012-2020 Базовите индикатори, които се разработват към момента, и формулярът за оценка ще бъдат в основата на разработването на подобрена функционална електронна СМК за изпълнението на НСРБИР 2012-2020. Посочената система за мониторинг ще включи информацията на общинско, областно и национално ниво в единна информационна платформа. Системата за мониторинг и контрол ще извършва натрупване, обобщаване, обработване на данните, което ще подобри процеса на проследяване и анализиране на постигнатите резултати и ще допринесе за по-ефективна оценка на изпълнението на интеграционната политиката на	31.12.2015	НССЕИВ

Тематично предварително условие	Неизпълнени критерии	Действия, които ще бъдат предприети	Краен срок (дата)	Отговорни органи
		национално, областно и общинско ниво.		
Т.09.2 - Въведена е национална стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите.	2 - определя постижими национални цели за интегриране на ромите за намаляване на разликите с останалата част от населението. Тези цели следва да обхванат четирите цели на ЕС за интегриране на ромите, свързани с достъпа до образование, трудовата заетост, здравеопазването и жилищното настаняване;	Секретариатът на НССЕИВ е определен за конкретен бенефициент за ОПРЧР 2014-2020 за изграждане на Система за мониторинг и контрол за изпълнението на НСРБИР 2012-2020. През месец юли секретарят на НССЕИВ проведе срещи с Управляващия орган на ОПРЧР по отношение на изготвяне на Техническото задание за изработване на Системата за мониторинг и контрол, както и внасяне на концепцията за разглеждане на Комитет за наблюдение през месец септември 2014 г	31.12.2015	НССЕИВ
Т.09.2 - Въведена е национална стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите.	3 - идентифицира, когато е целесъобразно, микрорегионите в неравностойно положение или сегрегирани квартали, в които общностите са в най-неравностойно положение, като се използват вече наличните социално-икономически и териториални показатели (т.е. много ниско образователно равнище, дългосрочна безработица и т.н.);	Беше проведена и среща с представител на Агенцията за основни човешки права относно индикаторите, които ще бъдат заложи в системата. На срещата представителят на FRA изрази готовност Агенцията да се включи в изработването на Техническото задание, както и мултиплициране на цялата система във всички държави, които имат Национална стратегия за ромите. През м. август 2014 г. са изготвени Критерии за операция по ОП РЧР 2014-2020 «Разработване и внедряване на система за мониторинг, оценка и контрол за изпълнение на НСРБИР и други мерки, насочени към уязвими етнически малцинства с фокус върху ромите“.	31.12.2015	НССЕИВ

Тематично предварително условие	Неизпълнени критерии	Действия, които ще бъдат предприети	Краен срок (дата)	Отговорни органи
Т.09.2 - Въведена е национална стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите.	4 - включва солидни методи за наблюдение, с които да се оценява въздействието на действията за интегриране на ромите, както и механизъм за преразглеждане, чрез който да се адаптира стратегията;	Провеждат се регулярно срещи с УО на ОПРЧР. През м. октомври 2014 г. Секретарят на НССЕИВ участва в заседание на работна група към Агенцията на ЕС за основните права (Fundamental Rights Agency (FRA)) относно изготвянето на минимален набор от индикатори за измерване на ромската интеграция, приложими в държавите-членки на ЕС – представена е информация за Системата за мониторинг;	31.12.2015	НССЕИВ
Т.09.2 - Въведена е национална стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите.	5 - е замислена, изпълнява се и се наблюдава в тясно сътрудничество и постоянен диалог с ромското гражданско общество, регионалните и местните органи;	Проведена е среща на Секретаря на НССЕИВ с председателя на ННСИ за обсъждане на сътрудничеството и ролята на НСИ във връзка с разработването и прилагането на Системата за мониторинг; този въпрос и други текущи въпроси относно срокове и др. са обсъждани с УО при проведени срещи, както и чрез кореспонденция по електронна поща.	31.12.2015	НССЕИВ

10. НАМАЛЯВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНАТА ТЕЖЕСТ ЗА БЕНЕФИЦИЕРИТЕ

Резюме на оценката на административната тежест за бенефициерите и когато е необходимо — на планираните действия за намаляване на тази тежест, придружено от ориентиловъчен график за тяхното изпълнение.

През програмния период 2007-2013 г. бяха въведени някои облекчения на АТ на бенефициентите като например електронно подаване на документи за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и електронно отчитане на проекти. Въпреки това административния товар върху бенефициентите остана голям. Това се дължи преди всичко на големия брой изисквани от бенефициентите документи на етап кандидатстване и договаряне.

През новия програмен период 2014-2020 г. намаляването на АТ следва да бъде приоритет в работата на управляващия орган, за да не се допуска забавяне в процедурите. Основните акценти ще са насочени към:

- Бързина в административната дейност;
  - Електронно обслужване – електронно подаване на документи и електронно отчитане;
  - Оптимизиране на процеса на оценяване на проектните предложения;
  - Намаляване броя на изискваните от бенефициентите документи;
  - Създаване на възможности за бенефициентите за задават въпроси по електронен път и осигуряване на бърза и ефективна обратна връзка с тях;
-
- Използване на опростено отчитане на разходи.

11. ХОРИЗОНТАЛНИ ПРИНЦИПИ

11.1 Устойчиво развитие

Описание на конкретните действия, с които при избора на операциите се отчитат изискванията за опазване на околната среда, ефективно използване на ресурсите, смекчаване на изменението на климата и адаптация към него, устойчивост при бедствия, както и превенция и управление на риска.

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж” възприема като отправна точка дефиницията за устойчиво развитие на ООН, дадена в The Bruntland Report[1]:

„Устойчиво развитие е това, което посреща нуждите на настоящето без да прави компромис с възможността на бъдещите поколения да посрещат собствените си потребности.”

Водещите понятия за *нуждите* и *ограниченията* се проектират върху разбирането ни за процесите в България като част от глобална система, основана върху зависимости във времето и пространството:

Това, което се случва тук и днес задължително моделира онова, което ще се случи утре и на други места.

Такъв е общият знаменател, под който влиза цялостната логика на програмата - с *основния ѝ акцент върху **интелигентния** растеж.*

Водещата екологична тема на устойчивото развитие, която включва елементи като развитие на зелените технологии и разумно управление на природните ресурси е последователно разработена в дизайна на Приоритетна ос 1: Научни изследвания и технологично развитие.

При планирането на операции в нейния обхват ще бъдат предвидени критерии за предимство на проекти, насочени към екологични иновации, технологии, свързани с енергийната ефективност и използването на възобновяеми източници, биоземеделие и чисти храни. Подготовка на тръжната документация ще търси приемственост с направленията в ИСИС:

- Мехатроника и чисти технологии;
- Информатика и ИКТ;
- Индустрия за здравословен живот и биотехнологии;
- Нови технологии в креативните и рекреативните индустрии.

Встрани от полето на науката, в обхвата на Приоритетна ос 2 „Образование и учене през целия живот”, началата на устойчивото развитие ще бъдат заложи при адаптиране на учебното съдържание, разработването на нови планове и програми. На ниво „училище” ще бъдат продължени и развити добрите практики на „екологичното образование”, вкл. и чрез съставяне на нови учебници. В цикъла на

университетската подготовка поканите за кандидатстване ще вземат под внимание специалности, където се подготвят специалисти в сферата на зелената енергия, биологичното земеделие и хранително-вкусова промишленост, енергийната ефективност и алтернативните горива.

[1] Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future, United Nations ,1987

11.2 Равни възможности и недопускане на дискриминация

Описание на конкретните действия за насърчаване на равните възможности и предотвратяване на дискриминация на основата на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация по време на подготовката, разработването и изпълнението на оперативната програма и по-специално във връзка с достъпа до финансиране, като се отчитат потребностите на различните целеви групи, изложени на риск от такава дискриминация, и по-специално изискванията за осигуряване на достъпност за хората с увреждания.

Прилагането на принципа на равните възможности и превенция на дискриминацията засяга следните ангажименти на Оперативната програма:

- а) идентифициране на специфични, рискови целеви групи;
- б) въвеждане на задължителни критерии при селекцията на проектни предложения;
- в) стартиране на целеви операции, насочени към потребностите на групи лица в неравностойно положение;
- г) включване на задължителен набор от мерки в подкрепа на лица в неравностойно положение;
- д) залагане на контролни механизми за наблюдение в процедурните правила на администратора на средства.

А. По отношение на специфични целеви групи, оперативната програма очертава две категории:

А.1. Участници със затруднен достъп до образователната система.

В рамките на Приоритетна ос 3 “Образователна среда за активно социално приобщаване” инвестиционен приоритет 1 **идентифицира като обект на мерките деца и ученици със специални образователни потребности**. Подчертани са слабости в ранното оценяване на потребностите на децата със СОП, в

осигуряването на дидактически материали и технически средства и в броя на специалистите с нужната подготовка.

A.2. Участници в риск от дискриминация.

Те присъстват изрично във формулировката на инвестиционен приоритет 2 „Социално-икономическа интеграция на **маргинализирани общности като ромите**”. Сред важните проблеми в тази категория попадат:

- предразсъдъците, основани на верски и етнически признак;
- липсата на базова среда и умения за работа с мултиетнически групи;
- слабото владение на български език.

Б. По отношение на въвеждането на специфични критерии в методиката на селекция: Администраторите на средства ще приведат процедурните правила и критериите за допустимост във вид, който задължава изпълнителите на проекти по програмата да предвидят физически условия за пълноценна работа на участниците в неравностойно положение: помещения, свързани с улеснено движение, учебни материали и помощни средства за хора с нарушено зрение и слух.

В. По отношение на планирането на целеви операции, насочени към потребностите на идентифицираните рискови групи: Приоритетна ос 3 „Образователна среда за активно социално приобщаване” съдържа набор от примерни дейности (интеграция, включващо обучение), които задават тематичните посоки на предстоящите покани за кандидатстване.

Г. По отношение задължителните мерки в подкрепа на групи в неравностойно положение: Извън целевата интервенция по приоритетна ос 3, техните нужди ще бъдат взети под внимание и в други операции, които не са изрично насочени към „включване” и „интеграция”. Общата образователна тематика на приоритетна ос 2 „Образование и учене през целия живот”, ще адресира идентифицираните рискови групи чрез:

- превенция на преждевременно напускане на училище (оценка на потребности от специализирано обучение);
- създаване на механизми за студентско подпомагане (преференциални условия за лица в риск);
- квалификация на преподавателите и учителите (за работа с деца в риск);

- въвеждане на нови форми на обучение и развитие на потенциала на ИКТ в образованието (алтернативно, дистанционно участие в учебния процес, което отстранява неудобства, свързани с физическо присъствие).

Д. По отношение на контрола върху спазването на принципите: На оперативно ниво в мониторинга прилагането на принципа за равните възможности и превенцията на дискриминацията ще се проверява чрез извършването на специализирани проверки, които ще бъдат отразявани в утвърдени формуляри с акцент върху конкретен индикатор. Това предполага разработване на нарочни оценителни таблици и формуляри с акцент върху конкретни индикатори, вместо върху формално съответствие.

11.3 Равенство между половете

Описание на приноса на оперативната програма за насърчаване на равенството между мъжете и жените и — когато е целесъобразно — описание на уредбата, с която се гарантира отчитането на социалния аспект на пола на ниво оперативна програма и ниво операции.

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ се съотнася към джендър перспективата като приема следното изходно положение, залегнало в програмните документи на ООН:

„ Утвърждаването на джендър перспективата представлява оценка на усложненията за жените и мъжете във всяко планирано действие, включително законодателство, политики и програми, във всички области и на всички нива. ”[1]

Настоящата програма свежда прилагането на принципа за равенство между половете до следните равнища:

1. Критерии при подбор на екипите за управление на проекти, които дават равни възможности за участие.
2. Практики по набиране на целевата група, които гарантират адекватна представителност.
3. Моделиране на учебното съдържание, което размества акцентите при представяне на традиционните джендър роли и стимулира промяна на нагласите.

[1] UN General Assembly: Report of the Economic and Social Council for 1997 (A/52/3, 18 September 1997); достъпно на:
<http://www.un.org/documents/ga/docs/52/plenary/a52-3.htm>